

JOANNIS LUDOVICI
SCHÖNLEBEN.

SS. Theol. Doctoris, Protonotarij Apostolici
Archidiaconi Carniolæ Inferioris.

ÆMONA VIN-
DICATA

SIVE

LABACO METROPOLI
CARNIOLIÆ

Vetus Æmonæ nomen Jure assertum.

OPUSCULUM PRODROMUM

Ad Chronologiam & Annales Carniolæ.

Ex antiquis probatis Authoribus, contra non-
nullos Recentiores Scriptores, qui Æmonam in
Istriam transfulerunt, concinnatum.

Cum Licentia & Approbatione Superiorum.

SALISBURGI,

Typis MELCHIORIS HAAN Typographi.

ANNO Æræ Christianæ M. DC. LXXIV. Qui est Æmo-
næ conditæ MM, DCCC. XCVII.

JOANNIS LUDOVICI
SCHÖNLEBEN

ss. Theol. Doctor, Pfratortel Apollid
Archidion. Cantus in h. r.

EMONA VINI
DICALA

SIVE

LABAGO METROPOLITANA
CARNIOLAE

Velis Emons nomen hinc affertur.

OPUSCULUM P. R. O. D. R. O. M. M.

Ab Chronologia & Annalibus Carniolae.

Ex antiquis propriis Authoribus, eorum non
nullos Recentiores scriptores, qui Emonam in
villam transferunt, commemorant.

Cum Licentia & Approbatione Superiorum.

WIRTSCHAFTS-DRUCKERIE VON JOHANNES WITTE, TRIESTE

TRIESTE

Typis Metropolitanae H. A. N. Typographi.

Anno aet. Christianae M. DC. LXXVII. Quarta Impo-
sita centesima MM. DCCC. XXVII.

/N=030405599

MAGNIFICIS, NOBILIBUS, STRENUIS,
AC CIRCUMSPECTIS DOMINIS,

D. JOANNI BAPTISTÆ
DOLNITSCHER CONSULI,

D. JOANNI BARTHOLOMÆO
BOSIO JUDICI,

Et Ornatissimo Duodecim-Virorum Senatui
Antiquissimæ Urbis Æmonæ, nunc Labaci.

Felicitatem precatur

JOANNES LUDOVICUS SCHÖNLEBEN
ARCHIDIACONUS INFERIORIS CARNIOLIÆ.

Antiquissimam Urbium, quas
inter serenissimæ Domûs Austria-
cæ hæreditarias hæctenus depre-
hendi, *vestro* sisto nomini Magni-
fici, Nobiles, Strenui, & Circum-
specti Domini ÆMONAM, seu *Labacum*, quia
vestram, & quidem antiquo nomini restitutam.
Non est, quod amplius se fatigent ingenia in
perquirendis *Æmonæ* ruderibus, sive in Istria,
sive in Carnia, sive in Norico cum quibusdam
Neotericis, & nuperis Authoribus. Confectum
est bellum. Digito ostensa est ÆMONA in

DEDICATORIA.

ipsa Labaco, ut aliter sentire non possit, qui aliquid sentit. Pro *vobis* certavi in hoc Annalium Carniolæ Prodromo, *vester* multis titulis, & quia indigena, & quia Patrem meum dudum Consulem & Urbis Capitaneum *vobis* præesse voluistis dum viveret, ac fatis ereptum velut columnen Reipublicæ doluistis; & quia me aliquando Cathedralis Ecclesiæ Labacensis Decanum magnis honorastis favoribus; quin & Capellanum *vestrum* ad aram D. Georgij Mart. ne quidem cogitantem renuntiastis, prius benefici quam rogati. Sed neque alia mihi argumenta defunt, quibus impellar ad consecrandum *vobis* laborem, quem pro patriæ honore suscepi. In eam quippe curam fedulò incumbitis, ut Urbem *vestram* Ducatus Carniolæ Metropolim non tam vindicetis ÆMONÆ splendori pristino, quam ad antiquam Patritiatûs dignitatem promoveatis. Vivunt adhuc, qui à senioribus se audivisse dignissimâ testantur fide, centum abhinc annis Labaci visos Senatores Interioris Consilij, cum prodirent in publicum, æmulâ aliarum illustrium Urbium prærogativâ, nonnisi togatos, & purpuratos, ceu Patritios comparuisse. Quin & ex duodenario illo Patrum numero quavis trieteride unum ad tra-
standam

DEDICATORIA.

Etandam totius Provinciæ Oeconomiam inter
 quadrumviros Deputatos adlectum fuisse, An-
 nales produnt. Anno certè 1575. è vestro col-
 legio Deputatum Provinciæ D. Leonardum
 Chrön Senatorem, vetus scriptum, quod apud
 me servo, testatur. Hæc quidem per variatio-
 nem morum & temporum in desuetudinem ab-
 ierunt, sed manet *vester* ardor Urbem ornandi
 ædificiorum nitore, consiliorum maturitate,
 Oeconomicae curæ sollicitudine, quæ cum illu-
 stria à Majoribus acceperitis, illustriora trans-
 mittere conamini in nepotes. Pergite viri spe-
 ctatissimi, & dum pro patria indefessè laboratis,
Patriotam vestrum pariter laborantem pro Patria,
 quo hætenus consuevistis favore prosequimini,
 & bono animo suscipite Opusculum, quod ope-
 ri ampliori Annalium Patriæ, totius Inclytæ
 Provinciæ honoribus destinato, præludit. Id
 dum mihi ex perspecta *vestra* humanitate secu-
 rus polliceor, in Voto quo *vobis* auguror diutur-
 ni felicitatem regiminis, conquiesco. Dabam
 ex musæo meo Archidiaconali Reiffnitij, Idibus
 Julij, Anno M. DC. LXXIII.

APPROBATIO.

*Reverendissimi Consistorij Metropolitanii
Salisburgensis.*

IN hoc libello : cui Titulus *ÆMONA
VINDICATA* : sive Labaco Metropoli
Carniolix̄ vetus *Æmonæ* nomen Jure
assertum : nihil deprehensum est contra
bonos mores aut fidem orthodoxam ,
ideo cum facultate R.^{mi} Consistorij ty-
pis vulgari permittitur.

JOANNES JULIUS DE MOLL
Provincialis Austriacus, Cel-
siff. & Reverendiff. Principis
& Archiep. Salisburg. S. Se-
dis Apost. Leg. &c. Consilia-
rius, Consistorialis, & Colleg.
B. V. ad Nives Canonicus.

DIVISIO OPUSCULI.

CAPUT I.

Status questionis proponitur.

- §. I. *Æmonæ prima origo ex antiquis Scriptoribus.* p. 1.
§. II. *De nomine Æmonæ variæ scribi solito, & ejus Etymo.* p. 4.
§. III. *De vetustis Authoribus, qui Æmonæ & Nauporti meminerunt.* p. 8.
§. IV. *Limites Norici, Pannoniæ, & conterminarum Regionum.* p. 11.

CAPUT II.

Æmonam veterem esse hodiernam Labac solidis argumentis ostenditur.

- §. I. *Argumenta ex antiquis Geographis.* p. 24.
§. II. *Argumenta ex antiquis Historijs.* p. 42.
§. III. *Argumenta ex antiquis Itinerarijs.* p. 53.
§. IV. *Argumenta ex antiquis Inscriptionibus.* p. 58.
§. V. *Argumenta ex sensu recentiorum Scriptorum.* p. 63.

CAPUT III.

Æmonam veterem non esse hodiernam Cittanovam in Istria clarè ostenditur.

- §. I. *Argumenta negativa ex Geographis & Historicis antiquis, quod Æmona nunquam fuerit in Istria.* p. 73.
§. II. *Alia argumenta ex antiquis Historicis, quod Æmona non fuerit unquam in Istria.* p. 80.
§. III. *Argumenta negativa ex Itinerarijs antiquis quod Æmona vetus nunquam fuerit in Istria.* p. 87.

CA-

CAPUT IV.

Discussio Responsionum Neoterici ad argumenta præcedentibus capitibus adducta.

- §. I. Argumenta synoptica, quod *Æmona* vetus sit hodiernum Labacum : & quod Aittanova non sit *Æmona*. p. 91.
- §. II. Discussio Procemij Responsionis à Neoterico scriptæ. p. 97.
- §. III. Discutiuntur Responsiones. num. 3. 4. 5.
- §. IV. Discutiuntur, ejusdem Responsiones num. 6. usque ad 11. inclusivè. p. 110.
- §. V. Discutiuntur ejusdem Resp. num. 12. & 13. p. 119.
- §. VI. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 14. & 15. p. 122.
- §. VII. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 16. & 17. p. 134.
- §. VIII. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 18. & 19. p. 141.
- §. IX. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 20. usque ad 23. inclusivè. p. 149.
- §. X. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 24. usque ad 27. p. 157.
- §. XI. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 28. p. 163.
- §. XII. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 29. usque ad 33. p. 171.
- §. XIII. Discutiuntur ejusd. Respons. num. 34. & 35. p. 180.
- §. XIV. Discutiuntur ejusd. Respons. num. 36. usque ad 42. inclusivè. p. 184.
- §. XV. Discutiuntur ejusd. Resp. num. 43. usque ad 46. inclusivè, & concluditur *Æmonam* p. 195. non esse alibi quærendam quam Labaci.

JOANNIS LUDOVICI
SCHÖNLEBEN

Carnioli Labacensis, SS. Theol. Doctoris,
Protonotarij Apostolici, Archidiaconi Car-
nioliæ Inferioris.

ÆMONA VIN-
DICATA

SIVE

LABACO METROPOLI
CARNIOLIÆ

Vetus Æmonæ Nomen Jure assertum.

CAPUT I.

Status Questionis proponitur

§. I.

Æmonæ prima origo ex antiquis Scriptoribus.

I.

Æmona recentioribus Geogra-
phis & Historicis nonnullis lapis of-
fensionis, aut potius pomum Eri-
dis est, quod cum plures ambient
Urbes, si dedero pulcherrimæ inter
illas, non refugiam literarium bel-
lum. Condita est juxta supputationem Saliani,
A quem

*Salian.
Annal. To.
I.*

quem in hoc sequor. Anno Mundi M. M. DCCC. XXXI. ante Christum M. CC. XXII. ante Romam conditam CCCC. LXXII. Primus ejus conditor fuit Jason cum Argonautis. Id quomodo acciderit, narrat Sozomenus Græcus scriptor (qui claruit circa annum Christi CCCCXL.) in hæc verba:

*Sozom.
hist Eccles.
lib. 1. c. 6.*

Argonautæ Æeten declinantes, non eundem in reditu cursum tenuerunt, sed tranmisso mari quod super Scythas est, per flumina, quæ per illas partes labuntur ad Italorum pervenerunt fines: atque ibi hyemantes Urbem condiderunt nomine Æmonam. Sequenti verò æstate operâ incolarum adjuti, Argo navim quadraginta circiter stadia per terram machina quadam tractam, deduxerunt in Aquilim fluvium, qui in Eridanum influit. Eridanus autem in mare

*Zosim. lib.
5. hist.*

Italicum exit. Eiusdem ætatis author Zosimus cum de Alarici Gothorum Regis transitu in Italiam agit, hæc habet: Ad Stiliconnem verò quidam nuntium pertulit, Alaricum relictis Epiris, & angustijs (quæ è Pannonia transitum ad Venetos impediunt) superatis, apud Hemonam castra locasse, quæ Urbs inter Pannoniam superiorem & Noricum sita est. Atque hoc loco par est minimè præterire, quæ ad Urbem hanc pertinent, & quo modo condi ab initio cœperit. Ajunt Argonautas cum eos Æeta persequeretur ad Istri adpulisse ostia, quibus in Pontum sese effundit; rectèque facturos sese existimasse, si adverso flumine subveherentur, ac tantisper in eo remigijs, & secundi venti adjumento navigarent, donec ad mare propius accessissent. Quum igitur id consilium fuissent exequuti; jamque ad hunc locum pervenissent, ipsa structurâ oppidi in memoriam adventus sui in istas oras relictâ, & Argo machinis imposita, perque stadiorum CCCC. spatium usque ad mare pertracta. Thessalorum litoribus adpulerunt; sicuti Pisander Poëta memoriæ prodidit. Hemo-

nā igitur hęc progressus Alaricus, Aquili flumine trajecto, jamque superatis Apenuinis montibus ad Noricum accessit. Hi montes extremos Pannoniæ limites finiunt, & ijs qui ad Noricorum gentem transire volunt, arctissimam viam præbent: cui custodiendæ præsidarij pauci sufficiunt, &c. Non inquirō jam in quibus accidentibus hi Authiores aberraverint, secuti haud dubiè alios, quos legerant; fatis ad propositum est, quod in substantia conveniant, & tradant Æmonam à Jafone conditam, cum fugeret Æetam Colchorum Regem, & à Ponto Euxino ad oras Italiæ contenderet adversis fluminibus.

II. Causam verò & occasionem fugæ Jasonis, & cur eum persequeretur Æetas, petere licet ex Apollonio, Diodoro Siculo, Appiano, Apollodoro, Pausania, Higyno, Valeriano, Flacco, Justino, Eustathia, Orpheo & alijs antiquis. Fugæ ordinem verò tradunt Plinium secuti plerique, & ex Ponto Euxino in Istrum sive Danubium, è Danubio in Savum, è Savo in Nauportum adverso ubique flumine navigasse Jasonem affirmant: cumque ultra Nauportum ulterius navigare non posset, navem sive humeris sive machinis (intellige dissolutam & rursus postea compaginandam) per Alpes transtulisse narrant. De hac igitur Æmona quaestio est inter Recentiores, ubinam locorum sita & condita fuerit; quæ licet apud doctos & exactos antiquitatum Scrutatores citrà dubium agnoscat jam profligata, ostendaturque manifestis argumentis nusquam alibi veram Æmonam quaerendam esse quàm eo loci, ubi ex vetustis ejus ruinis surrexit Carniolæ Metropolis Labacum: nihilominus sunt adhuc aliqui, seducti uno vel altero Au-

Apollon. schol. in l. 1. & 2. Argon. Diodor. lib. 4. Appian. in Mithryd. Apollod. lib. 1. Pausan. in Bæot. Higyn. f. 14. Valer. Flacc. lib. 7. Argonaut. Justin. lib. 32. Eustatho ad hom. Odyss. lib. 12. Orph. in hymn. Strabo li. 1. Plut. in Thef. Isido. lib. 9. Orvig.

thore non satis diligenti veritatis indagatore, eoque novitio; qui mordicus adhærent falsæ illi opinionioni, quod *Æmona* à *Jasone* condita illic fuerit, ubi ad *Quietum* fluvium in medio *Istriae* ex quibusdam non satis notis vel nominatis rudibus civitatula quædam circa tempora *Caroli Magni* excitata est, ac dicta hodièque *Civitas nova*. Quam opinionem per immanem errorem, ut loquitur *Cluverius*, introductam, priusquam refellam, præmissis nonnullis, quæ vel supponi vel prænotari debent, ostendam clarè, quod vera *Æmona* non fuerit unquam alibi, quàm ubi hodie adhuc visuntur ejus ruinae extra *Urbem Labacensem* ad partem occidentalem, & illæ quidem non integræ, quia partem illarum occupavit nova *Civitas Labacum*, uti constat omnibus *Labacensibus*, & monstrari potest etiam peregrinis ad oculum.

*Cluver.
Ital. Ant.
lib. 1.*

§. II.

De nomine *Æmonæ*.

I.

Affinitas nominum auget sæpè difficultatem quæstionum, tria verò occurrunt nomina quæ in hac quæstione præsentibus ab invicem fecerni vel combinari debent, ut melius status quæstionis intelligatur. Nimirum *Æmona*, *Ænona*, & *Æmonia*. De *Ænona*, quæ etiam scribitur absque diphtongo *Enona*, & hodie *Nona*, cujus situm in *Liburnia* collocat *Ptolomæus*, ubi ait: *Post Istriam Italiae, reliqua Liburniae, quæ in Illyride est, maritima sequitur ora. Alvona, Flavona, Sc. Argyruntum, Cocinnium, Enona, Jadera Colonia.*

*Ptol. lib. 2.
cap. 17.*

Colonia. De hac inquam Liburnica Enona, sive ut Plinius in editione Basileensi recentiore habet Ænona: nam in vetustiore anni 1539 Enona legitur; nulla hic est quæstio. De sola Æmona & Æmonia superest difficultas an fuerint duæ urbes, vel una eademquæ.

II. Nullus Veterum præter solum Plinium distinguit inter Æmonam & Æmoniam.. Hic ergo agens de Norico, sic inquit: *Rhætis junguntur Norici. Oppida eorum Virunum, Celeia, Teurnia, Viana, Æmonia, Claudia, Flavium, soluense.* Divinat Cluverius supponens duas fuisse Urbes, hanc Æmoniam Norici Urbem esse hodiernum *Amone* Oppidum, quinque millibus passuum à Zuglio (quod putat esse Julium Carnicum) distans, in finibus proinde Carniæ & Norici. Abrahamus Ortelius verò putat Æmonam Ptolomæi eandem esse cum Æmonia Plinij. Unde lapsus esse (uti in pluribus) Plinium, quod bis eandem Urbem nominaverit; semel in finibus Norici, altera vice sub Norico in Pannonia fatendum est: præsertim cum nullus alius vetustus scriptor distinguat inter Æmonam & Æmoniam, Oppidum verò illud *Amone* (si quod tale est, nam ex incolis illius patriæ nullum tale possum resciscere) recentius est credendum. Quamvis si admittam Æmoniam in Norico ubi fortè *Amone* est, nihil officiat meo instituto, quia non possunt illi convenire, quæ conveniunt veræ Æmonæ à *Jasone* ædificatæ, uti ex dicendis constabit.

III. Porrò Æmona quam Plinius in Pannonia collocat, & de qua Ptolomæus ait: *Inter Italiam verò sub Norico Pannonia iterum civitas Emona.* Variè quo ad Orthographiam scribitur à varijs, idquæ

*Plin. lib. 3.
c. 24.*

*Cluver.
Ital. Ant.
lib. 2. c. 20*

*Ut Germ.
lib. de No-
rico c. 5.*

*ni. Isti O
nonc*

*Ptol. lib. 2.
cap. 15.*

ferè vitio Amanuensium , & Typographorum eorumque Correctorum , qui sæpe literam literæ substituere nihil pensi habent. Hinc videre licet in eodem Plinio impresso Basileæ Anno 1539. *Æmona* simplici (e) at verò in exemplari ibidem impresso Anno 1549. *Æmona*, per diphtongum (æ) In Herodiano quo usi sunt Lazius, Cluverius, & alij legitur *Hemona* cum aspiratione : sed in editione ejusdem Herodiani, quam Anno 1493. Angelus Politianus Florentiæ edidit, legitur simpliciter & truncatè *Emia*. In Itinerarijs antiquis quorum superiore seculo in varijs Bibliothecis exemplaria reperta sunt, ingens etiam deprehenditur in hoc nomine variatio. Cujus authoris fuerint illa Itineraria paulò post dicam. Anno 1518. Itinerarium Antonini impressum Venetijs uno in loco habet *Hennomacium*; in alio vero *Æmonia*. Idem Itinerarium apud Laziium, Cluverium, Pyrkheimerum, Peütingerum habet modo *Hemona*, modo *Æmona*, imò & *Hæmona*. Abrahamus Ortelius id observans, ait, *Plinius habet Æmonam Pannoniæ oppidum, & Æmoniam quoque in Noricis, quod Julius Capitolinus Hemonam vocat. Ptolomæus Æmonam Urbem statuit inter Italiam & Noricum, quam eandem esse puto cum Æmonia Plinij. Sic etiam legendum erit apud Antonium (quo loco Hennoma, Hemionia, & Hennonia malè habetur) hancque Moletius Clemona dicit vocari : at cum Simlero potius credam Carniolæ caput esse, quod hodie Laybach dicitur &c. Sic Ortelius, qui addere potuisset Hema, Hemonatium &c. Non est proinde cur ex diversitate orthographiæ & amanuensium vitij, arguamus diversitatem locorum, sed hæc omnia nomina conveniunt & referunt unam*

Ortel. in
Synon.

nam eandemque Urbem *Æmonam* in extremitate Pannoniæ sub Norico sitam, vicinam Italiæ, pro-ut eam describit Ptolomæus, in cujus antiquissima editione, quæ apud me est, pro *Æmona* etiam invenio *Mona*. Est hæc editio Nicolai donnis Ulmæ facta. Anno 1482.

I V. Erymon hujus nominis *Æmona* derivatur ut existimo ab *Æmonia* regione, sic dicta à vicino monte *Æmo*, quem nostro *Albio* & *Bebijs* montibus continuari non dubito, ut ex tabula IX. Europæa Ptolomæi observare licet. Et quia ex *Æmonia*, quæ postmodum à *Theffalo* Rege dicta est *Theffalia*, originem traxit *Jason*, Urbem quam condidit in fine Pannoniæ, ex termino suæ à *Ponto* navigationis, & patria sua nominari voluerit *Æmonam*, vel adjectivè *Æmoniam*, quasi *Coloniæ* *Æmoniam*. Quod verò in antiquis lapidibus & monumentis plerunque inveniatur *Emona* sine diphtongo, id errore Latomorum evenisse crediderim. Hi quippe multoties errasse deprehenduntur: unde observo in antiquo lapide *Voltrecis*, quod alibi legitur *Volturegis*, & rursus *Vive Colug.* pro *vive Conjugi*. quibus similia passim occurrunt. De voce *Hennomacium*, sive *Hemonacium*, ita sentio eam formatam ex *Hemona*, quasi diminutivum: tunc scilicet, quando à pristino suo splendore dejecta in parvum oppidum decreverat post *Attilæ* vastationem; idque colligo ex tempore, quo conscripta sunt *Itineraria*, nempe declinante jam Romano Imperio, ut mox dicam: nequè enim hætenus alibi legi: *Hennomacium* vel *Hemonacium* quam apud *Antonium*, & solum quidem in Veneto exemplari: cum alia emendatiora habeant *Hemona* & *Emona*.

2. III.

De vetustis Authoribus qui Æmonæ,
& Nauporti meminerunt :

I.

Ne jufmodi quæftionibus magnæ confiderationis eft antiquitas authoritatis & fcriptorum : Unde recentioribus facile fides habenda non eft , nifi vetuftiorum authoritatibus fulciant fua afferta , cum de antiquis fcribunt. In dogmatibus Ecclefiasticis , apud omnes major eft antiquiorum Patrum authoritas, quàm Doctorem recentium ; & hi fua ferè vel evidenti ratione probare folent , vel testimonio veterum. Quidni hoc ipfum locum habeat in Historicis , ubi de antiquiffimis , & jam quali oblivione feptis agitur ? Apud me certè in Geographia plùs fidei habet Ptolomæus quàm Leander ; plus Strabo quàm Blondus , & fimiles proximæ ætatis. Quare ut veritatem , quam affumpfi probandam extrà terminos difputationis conftituam ; authorum , ex quibus potiora depromam argumenta , ætatem ac tempus , quo fcripferunt, lectoribus ponam ob oculos. Sunt autem hi.

I I. Pompejus Trogus, qui floruit paucis ante CHRISTUM natum annis, dictus à Plinio *feveriffimus auctor*. Hujus quidem opera nondum prodierunt, fed extat eorum Epitome contracta à Justino elegantifimo ftvlo. Non meminit quidem Iuftinus Æmonæ , fed navigationem Jafonis per Danubium , & Savum paucis perstringit ; ex qua etiam thefim affumptam

fumptam probabo. Prætereo plures alios vetustissimos Scriptores, qui ejusdem navigationis meminere, suis locis allegandi.

Vellejus Paterculus vixit circa annum Christi vigesimum; & Nauporti Coloniam meminuit in fine Pannoniæ, ut infra dicemus, cui magna fides habenda, cum fuerit Legatus Tiberij in Pannonia, ut ipsemet de se narrat, & haud dubie Nauportum transferit.

Strabo lib.
2.

Strabo Amasenus circa Annum CHRISTI trigessimum scripsit suam Geographiam, qui de se ipso profitetur. *Exponemus tum quæ ipsi obivimus terra marique; tum de quibus aliorum sermonibus aut scriptis nobis fides est facta. Ipsi obivimus versus occasum ab Armenia, usque ad Etruriæ loca, &c.* Hic & navigationem Jasonis, & situm Nauporti cui Æmona proxima fuit non uno in loco descripsit. Et si ab Armenia in Hetruriam peregrinatus est, utique & Pannoniam attigit, aut proximas saltem Regiones.

Cornelius Tacitus circa annum Christi centesimum Annales & historias scripsit, quantus vir! meminuit & ipse Nauporti in finibus Pannoniæ.

C. Plinius Cæcilius Secundus circa idem tempus Anno Christi centesimo decimoquinto universalem scripsit Historiam ex vetustioribus combinatam, quos allegat. Hic non tantum Nauporto, sed & Æmonæ, certum locum & situm designat.

Ptolomæus Alexandrinus floruit sub Cæsare M. Aurelio Anno Christi centesimo octogesimo, quem Martianus Heracleota appellat *divinissimum & sapientissimum*. Hic præterquam quod limites ponat Norico, Pannoniæ, Istriæ, aliisque vicinis Regionibus, etiam Emonam, quo loco steterit, ostendit.

Herodianus Græcus scriptor circa annum Christi

ducentefimum quinquagesimum, Hemonæ difertis verbis meminit, nisi quod nonnihil aberret, eam in Italiæ principio fitam fuiffe existimans: nisi fortè putaverit Italiæ limitibus contineri, quidquid suo tempore Imperio Romano circa Alpes accefferat.

Julius Capitolinus circa Annum Christi ducentefimum nonagesimum expeditionem Maximini è Pannonia in Italiam recensens Æmonam Urbem nominat.

Pacatus Orator circa Annum Christi 390. floruit, & in Panegyrico Theodofij Æmonam noſtram piam Æmonam appellavit.

Sozomenus Hermias vixit Anno Christi 440. & ſtylo Græco fui temporis Hiftoriam Eccleſiaſticam ſcripſit, in qua etiam originem Æmonæ tradidit ex vetuſtioribus.

Zofimus item Græcus ejuſdem temporis Hiftoricus de origine Hemonæ mentionem fecit.

Æthicus Antoninus Iſter Author Itinerarij, quod è pluribus protractum Bibliothecis prodijt ſuperiore ſeculo, & creditum primò eſt, eſſe Antonini Cæſaris, ſed Author debuit eſſe poſterior Antonino Cæſare, cum meminerit Canſtantinopolis. Gaſpar Barthius conjecturat, æqualem fuiſſe Symmachij & Numatiani, qui ævo Theodofiano vixere circa annum Christi 390. Certè antiquior fuit Iſidoro, qui floruit Anno 630. Christi, cum Iſidorus ipſe meminerit Antonini Hiſtri, unde opinor fuiſſe natione Hiſtrum vel Iſtrianum. Neque tamen exiſtymes omnia Itineraria ad hunc Antoninum ſpectare, quia non omnia ſibi correfpondent. Verofimile eſt poſt ipſum alios deſcripſiſſe, & de ſuo vel addidiſſe,

Barth. lib.
45. *Ad-*
verſ. cap.
13.
Gerard.
Voff. lib. 3.
de Hiſtor.
Lat. P. 2.
fol. 692.
Iſid. lib.
14. *orig. c.*
5. *lib.*
19. *c. 10.*

didisse, vel nomina quædam mutasse, & mutilata edidisse, ut patet si ad invicem conferantur variae editiones Itinerariorum. Auctiora enim sunt alijs alia. Unde illud Venetum Anno Christi 1518. impressum unum ex posterioribus arbitror, quod alius Author ab Antonino majori ex parte mutatum aliter, quam invenerat descripsit, multis nominibus mutatis, quale est illud Hennomatium, pro Æmona, quod suspicor factum circa Annum Christi 500 quando jam Æmona è suo florenti statu deciderat per Attilæ vastationem; si tamen aliquando in vetustis Itinerariorum exemplaribus lectum est Hennomacium, & non potius Hemona, de quo dubito, quia illud tribuo potius errori Amanuensis, quam nomini Urbis.

§. IV.

Limites Norici & conterminarum Regionum.

I.

VT verum Æmonæ nostræ situm designemus, necessarium est præcognoscere limites Norici, sub quo sita fuisse scribitur à Ptolomæo, itemque Pannoniæ, cujus civitas fuit, aliarumque conterminarum Regionum. Et in primis illud certum est Norico fuisse conterminam ab una parte Pannoniam, ab alia parte Carniam, & Japydiam, quæ à parte meridionali contingebat Istriam, an verò Noricum attigerit Istriam immediatè, sicut contingebat Pannoniam & Carniam, mox constabit.

II. Norico assignat limites Ptolomæus his

Ptol. lib. 2. c. 14.

verbis : *Noricum terminatur ab occasu Oeno fluvio : à Septentrione Danubij parte, quæ est ab Oeno usque ad Cetium montem.* Hic primus & secundus est limes. Oenum fluvium, qui hodiè que nomen servat novimus : Cetius mons hodie vocatur initio Calenberg proximè ad Viennam Austriæ & præterlabentem Danubium, cujus tractus protensus usque in Styriam inferiorem & confluentes Savi ac Saanæ (ut Cluverio placet) per partes nomina mutat, quod alijs quoque montibus accidit, & modo vocatur, Haikhentall, Mons Viennensis, Khaunberg, Khaunegk, Thanberg, Frankhenfels, im Geschand / im Prynbsy/ Hochenalben/ in der Drätsel / Schneeberg / in der Preyen/ Semering, Artzberg/ Hartberg / Plätzberg/ ut vult Lazius : ubi non disputo, an rectè hæc omnia juga Cetio monti conjungat. Illud certum est tractum illum à montis Cetij principio Celeiam usque Norico inclusum fuisse, cum inter Oppida Norici etiam Celeiam reponat Ptolomæus.

Cluver. in
Norici.

Laz. Mi-
grat. lib. 2.

III. Pergit verò idem Ptolomæus : Ab ortu verò solis ipso monte Cetio, & talis est situs totius illius tractus à Principio Cetij ad usque Celeiam, quæ omnibus nota est in Styria inferiore. Propterea rectè ad mentem Ptolomæi designat Josephus Moletius in mappa montem Cetium in longum protensum, à Danubio amne ad Celeiam & ultrà, divisis litteris majusculis **MONS CETIUS.**

Molet. in
Cosmog.
Ptolom.

IV. Iterum Ptolomæus *A meridie verò parte Pannoniæ superioris, quæ sub dicto est monte. Et quod inde est supra Istriam eo monte qui Carvancas appellatur.* Hic quatuor ostendenda sunt. 1. Quæ sit illa pars Pannoniæ superioris Norico à meridie contermina. 2. Quis sit ille mons dictus Carvancas. 3. Quinam

nam fuerint inquilini Carvançæ eo tempore, quo scripsit Ptolomæus. 4. Cum scribat *monte super Istriam*, an Istria tunc immediatè fuerit contermina Norico. His benè expensis, constabit, qui fuerint veri limites Norici. Ubi notandum est inter Noricum & Istriam intercessisse Carniam, Japydiam, & partem Pannoniæ; sed pro diversitate temporum, diversos fuisse limites tam Norico, quam Pannoniæ, Japydiæ, Carniæ, & Istriæ. Nam hæc divisio pendebat, vel ab ipsorum populorum fortuna, quâ se latius modò diffundebant, modò contrahebant; vel à Romanorum arbitrio, qui fines singulis præscribebant, postquam eas Regiones occupaverant. Unde non possunt illi Regioni assignari certi & stabiles termini; sed ad intelligendos Authores, & investigandam particularem aliquam veritatem, temporis ratio habenda est, quo Author hic vel ille scripsit. Quæstio nostra procedit utrum Emona sita fuerit sub Norico in Pannonia, & inter Italiam & Noricum, & ubinam ejus situs fuerit: quare attendi debet ad reliquarum Regionum descriptionem ejusdem Ptolomæi, & ubi ipse deficit, aliorum vicinæ ætatis Authorum. Iam ad quatuor prædicta puncta.

V. Norici limitem meridionalem, quâ Pannoniæ partem & Carniam contingebat, putat Cluverius sic posse definiri: *Hinc porrò aliud montium jugum, quod à dictis confluentibus inter Sarvum & Saanam, ab ortu in occasum ad Sanæ fontem procurrit: inde verò inter Sarvum & Dravum ad Sarvi primum, dein jam Alpium Carnicarum, Noricarumquè nominibus ad Natifonis fontes, &c.* Non malè meo judicio, nisi quod monte Cetio Noricos à Carnis submoveat,

Cluver.
Noric. c. 5.

& Carnis nimis latum Regionis tractum assignare videatur. Ego ex Ptolomæo Carnorum limites videor mihi elicere Tilauemptum flumen & Natifonem ; cui addere liceat etiam Sontium, atquè ut plurimum fontem Timavi, cujus situs est inter Sontij fluenta & Tergestum. Nam in descriptione Italiæ cui Carniam attribuit Ptolomæus hæc habet : *Carnorum post iuflexionem Hadriatici sinus, intimus sinus in quo est Tilauempti flu-vij ostium. Natifonis fluminis ostia.* Deinde post nonnulla ; *Carnorum mediterranea Forum Julium, Concordia, Aquileja* ubi adverto, quod Carniæ limes non fuerit Tilauemptum flumen, sed ultra Tilauemptum Romatinus fluvius ad Concordiam, alias non includeret Concordiam Carniæ ; consequenter etiam ab alia parte Natifon non terminaverit Carniam, sed hæc ulterius processerit ad Timavum, quod cum sileat Ptolomæus, suppetias illi ferat Plinius, qui annis circiter quinquaginta ante Ptolomæum scripsit. Hic disertè, tametsi interpunctiones turbaverint Amanuenses, ut videatur duas Regiones confudisse : *Sequitur decima Regio Italiæ Hadriatico mari appositæ Venetia, cujus flu-vius Silis, Oppidum Altinum, flumen liquentia : Colonia Concordia : flumina & portus, Romatinum majus minusque.* Hæc videtur attribuisse Venetiæ, in quo discrepat à Ptolomæo, quod Concordiam attribuat Venetiæ, quàm Ptolomæus Carnis adscripsit : nisi velis post vocem liquentia majusculum punctum locare, ut cœtera quæ sequuntur ad Carniam pertineant. Pergit Plinius. *Tilauemptum quo Varanus desuit : Alsa, Natifon cum Turro, præfluentes Aquilejam Coloniam XII. millia passuum à mari sitam : Carnoram hæc Regio : junctaque*

*Ptolom. li.
3. c. 1.*

*Plin. lib. 3.
c. 18.*

Japydum, amnis Timavus, &c. Ecce à Tilauempto usque ad amnem Timavum collocat Carnos, ab amne verò Timavo ponit Japydes, quibus attribuit quæ sequuntur: *Amnis Timavus, castellum nobile vino, Puccinum: Tergestinus Sinus, Colonia Tergeste, ultra quam sex millia passuum Formio amnis, antiquus auctæ Italiae terminus nunc verò Istriae.* Ex his licet non possimus inter Noricum & Carniam certum ac indubitatum limitem assignare, habemus tamen hoc, quod inter Istriam & Noricum circa Adriaticum mare Japydes intercesserint, adeoque Istri & Norici non fuerint sibi immediatè contermini. Jam verò ut Noricum à meridionali latere separemus à Pannonia, contiguorum Japydum situs est investigandus.

V.I. Ptolomæus de Japydibus nullam facit mentionem nisi obiter in descriptione Illyridis ubi ait: *Tenant autem Provinciam qui Istriae haerent Japydes,* quam procul verò sese extenderint non expressit. Possimus autem eorum situm colligere ex ipsomet Ptolomæo, si attendamus fines præmemoratos Carniæ & addamus limitem Pannoniæ, ac insuper alios authores in subsidium advocemus. Ergo saltem ad Timavum se extendebant Carni, ut vidimus ex Ptolomæo, post quos à Timavo colebant Japydes ad Istriam usque, quia inquit *Istriae haerent Japydes.* Sed quis Istriae tunc limes Septentrionalis? Juxta Ptolomæum dicendum est Tergestum, quia in descriptione Italiae ait: *Histriae similiter post flexum intimi Adriatici Sinus Tergestum Colonia, Formionis fluminis ostia, &c.* quæ contrariantur dictis ex Plinio, cui major habenda videtur fides, eo quod scripserit in Italia habens rerum Romanarum

majo-

Ptol. lib. 2.
c. 17.

majorem notitiam, quàm Ptolomæus, qui scripsit Alexandriæ. Cum ergò limitem Istriæ posuerit Plinius Formionem amnem, idem fuerit etiam limes Japydum meridionalis. A Septentrione quod fuerint contermini Pannoniæ manifestum est, quia cum Nauportus eâ ætate fuerit in Pannonia teste Tacito & Vellejo, & Albius mons sit contiguus Nauporto, quem Japydes incoluerunt, manifestum evadit Japydes conterminos fuisse Pannoniæ. An verò contermini fuerint etiam Norico, in dubium revocat Cluverius ad illa Plinij verba: *A tergo Carnorum & Japydum qua se fert magnus Ister Rhetis junguntur Norici? minimè. A tergo quidem Japydiæ erant, sed longius distiti trans Sarvum amnem.* Verum advertere debuisset Cluverius ad tempus, quo scribebat Plinius; Et ad ejus mentem juxta ac coævi Ptolomæi metiri limites Carniæ. Licet enim initio Romani Imperij Carni à Tilauempto fluvio ad Formionem usque habitaverint, & eam ob rem Strabo Tergestum appellaverit vicum Carnicum, Plinij tamen & Ptolomæi ætate mutati fuerunt limites, & Carni intra Tilauemptum ac Sontium restricti erant, ut patet si conferantur ea, quæ de ipsis habet tam Plinius, quàm Ptolomæus. Cætera à parte Sontij Orientali occupabant circa Timavum usque Tergestum Japydes & deinceps per Ocrum ac Carvancam & Albiium diffundebantur: supra Timavum verò ad Septentrionem Norici magnam Prioris Carniæ partem occupabant; atquè ad eò Norici proximè contermini erant Japydibus, ubi inter Sontium & Sarvum diffusi erant, recuperatis antiquis sedibus. Hinc supra Timavum hodieque extat Goritia sic à No-

Tacit. lib.
1. Annal.
Vellei. lib.
 2.

Plin. lib. 3.
 c. 24.
Cluver.
Ital. lib. 1.
 c. 19.

à Norico dicta quasi Noricia, si non fuit ipsa vetus Noreja. Neque audiendus est in hoc Cluverius, qui Norici limitem meridionalem à Celeja deducit ad fontem Savi, inde ad fontem Sontij, quia nullo fidejussore id agit, ea solum ratione inductus, quod Savus à Plinio scribatur fluere ex Alpibus Carnicis, sed Alpibus mansit nomen etiam si inde in planum deducti fuerint Carni. Nam & ipse fatetur Carnos initio fuisse Alpinam gentem, & ab Epitomatore Livij sic dictam, postmodum à Romanis accepisse partem Veneticæ oræ à Tilauempto usque ad Formionem amnem, ob quod Orosius eos appellavit, gentem *sub radice Alpium sitam*, quod signum est nova divisione Provinciarum facta per Romanos, partem veteris Carniæ Inalpinæ fuisse Norico attributam, & partem veteris Norici Pannoniæ. Unde etiam Nauportum, quod Strabo Tauriscorum Coloniam scripsit, seu quod idem est Noricorum, id postea Tacitus & Vellejus in Pannonia reposuerunt. Cæterum ego limitem Meridionalem Norici melius puto designari à Celeja usque ad ripam Savi, ad quam existimo continuatum montem Cetium, ubi hodiequè Caluaster mons uno milliari Labaco distans, & non absimilis Cetiopropè Viennam sito, idem cum illo nomen Germanicum retinet, dictus Calenberg: à quo deinde alia juga se Caravançæ maritant, seu Ocrae, quæ modo appellatur Graingebürg. Unde Crainburgum, Neomarkha & cætera loca trans Savum nihil dubito ad Noricum pertinuisse, etiam si darem quod latus Occidentale Savi, & partem lateris meridionalem accoluerint Carni, incluso eorum Regioni fonte Savi. Et hoc ad mentem

Ptolomæi, qui expressè ait : *Quod inde est supra Istriam eo monte qui Carvancas appellatur.* Est limes Norici non immediatè supra Istriam, sed mediante Japydia & Carnia. Quis verò sit mons Carvancas mox aperiendum, & tunc plenè satisfiet quæstioni, quis fuerit limes meridionalis Norici. Interim ex hoc liquet, quæ sit illa pars Pannoniæ Superioris Norico contermina, quod erat primum quæsitum : est videlicet illa quæ Celeja sub montibus protenditur ad ripam Savi prope Labacum, & ultra ad montem Carvancam, seu Ocram, unde sequitur in extremo limite veteris Pannoniæ situm esse Labacum, & sub Norico.

VII. Mons Ocræ nominatus Straboni & Ptolomæo quis fuerit, cum alij de eo fileant, ex his ipsis investigandus est Strabo : *Japydes quoque circa hæc habitant loca, & Ocræ his contermina est.* Et alibi : *Ocræ pars est humillima Alpium ab Rætia ad Japydes usque porrectarum.* Apud Japydes rursus se attollunt montes vocanturquæ Albij. Similiter & à Tergesto vico Carnico transitus est per Ocræ ad Lugeam paludem. Hæc Strabo : ex quibus faciliè mentem ejus assequaris Ocræ dici illud montium jugum, per quod hodie Goritia Labacum proficiscimur. Sed Ptolomæus his ejus finibus non contentus Ocræ continuat Alpibus Penninis. Nam describens Rætiæ latus meridionale ait : *Meridionale verò Alpium montibus hinc supra Italiam extensis, quarum quæ apud Grajas sunt gradus habent 30 &c. quæ autem ad-versus Pœnas sunt juxta principium Lici amnis, &c. gradus tenent 31. &c. quæ verò ad Ocræ sunt montem gradus habent 33. &c.* Arguit hoc loco Cluverius Ptolomæum erroris, quod Penninarum Alpium nomen inter Li-

Strabo. lib.

4.

Idem. li. 7.

Ptolom. li.

2. cap. 12.

Cluv. Ital.

lib. 1. c. 32.

ei fontem & Ocram montem, qui initium Carnorum agri à sine Rhetorum faciebat, in Rheticis Alpibus statuit. Unde ait Cluverius de Ptolomæo : *Ut in Cotijs atque Graijs, sic etiam in Penninis turpissimè erravit.* De hoc ego nullam Ptolomæo indico litem ; illud tamen miror quod Ocram montem tam procul extendere, nisi fortè hic sensus sit, quod Rhætiam à meridie terminent Alpium montes, qui super Italiam extenduntur, & id quod de Ocræ subjungit accipiendum non pro limite Rhætiae, sed pro continuatione limitis extra fines Rhætiae ; Puto ergo à Ptolomæo per accidens nominatum montem Ocræ, eo quod continetur Alpibus illis, quæ sunt limites Rhætiae. Et hoc ex alio loco Ptolomæi ostendo : describens quippe Italiam ait : *A Septentrionibus autem terminatur Alpium jugis quæ Rhætiae imminent. Præterea Pœnis, & Ocræ & Caruscadio montibus qui sub Norico sunt.* Non ergo Ocræ sub Rhætia, sed sub Norico. Initium ejus est ad fines Alpium Noricarum, & vocatur alio nomine Alpes Carnicæ, Craingebürg à Germanis. Id colligo ex Plinio ubi ait : *In Danubium defluit Dravus è Noricis Sarvus ex Alpibus Carnicis,* quæ Alpes cum invicem continentur & protendantur usque ad Nauportum & ultra in meridiem juxta & Occidentem, optimè divinat Cluverius eundem montem pro diversitate partium diversa nomina sortitum esse ; quamvis ipse non exactè unam partem ab alia discreverit, dubitans an non erraverit Ptolomæus nominando Caruscadium montem pro Carvanca ; quin etiam hæsitans ubi Tullum & Phlygadia montes in hoc terrarum situ ostenderet, quorum Strabo meminit his verbis, cum de Alpibus agit : *Alia*

*Ptol. lib.
3. c. 16*

*Cluver.
Ital. lib. I.
c. 32.*

*Strabo libo
4.*

Illyrico sunt ob-versa, & Adria; ut Apenninus mons jam ante dictus, & Tullus ac Phlygadia, & montes supra Vindelicos, ex quibus Duras & Clanes, alijsque complures impetuosi amnes in Istrum confluunt. Japodes quoque circa hæc habitant loca &c. Totum hunc locum vitiatum existimat Cluverius & pro Duras & Clanes legendum Dravus & Savus. Additque: Partes igitur Ocræ eminentiores fuere Alpius, Tullus & Phlygadia montes. Horum autem singuli qui hodie sint habendi, haud facile quisquam dixerit, nec equidem ego præstiterim. Hæc ille, quæ tamen utcunquæ per conjecturam ab invicem distinguere potuisset. Nam intra Carnicas & Noricas Alpes adhuc Tullmetium Carniæ, & Tullminum Idriæ, & Phlitsch Carinthiæ à vicinis jugis denominata primævum referunt nomen. Quare ego de monte Ocræ sic statuerem. Ut cum dicat tam Strabo quàm Ptolomæus Ocræ à Rhætia ad Japydes usque extendi, idem mons Ocræ dicatur Alpes Noricæ, ubi defluit Dravus, Alpes Carniæ ubi effluit Savus, Tullus magis interius ubi Tullminum Idriæ, Phlygadia in Norico ubi Phlitschium. Deinde dictus est Carvanca, quæ per superiorem Carniolam circa Radmonstorium & Crainburgum curvatus à Septentrione in Meridiem flectitur, quousque Hyperlabaci triplex nomen sortiatur. Dicitur enim Ocræ Straboni qua iter Labaco Goritiam patet, cujus pars magis ardua nomen habet Alpium Juliarum: hinc dextra qua Carnos attingit Carvanca nomen servaverit, læva, qua Istriæ obvertitur Carusadius, dicta fuerit, servatque adhuc hodie vetus nomen Carsum vel Carsum, qua via Tergestum ducit. Huic continuatur Orientem versus Albius mons, adhuc hodie

Cluver.
 Ital. ant.
 lib. 1. cap.
 cit.

die sic appellatus, Germanis Alben, & in longum, procurrens usque ad Bebiosmontes. Atque hæc ad supra propositam secundam quæstionem, quis sit ille mons dictus Carvancas, quem pro parte limitis Meridionalis Norico assignat Ptolomæus. Pergamus ad tertium quæsitum.

VIII. Quis Carvancam montem ea parte qua meridiem respicit & in Occidentem fertur simul sortitus nomen Alpium Juliarum, & Carusadij incoluerit tempore Ptolomæi, ex ijs facile constabit, quæ paulo ante num. 6. insinuata sunt. Si enim uti ex Plinio retulimus Japydes usque ad Timavum fluvium extensi fuerunt, & ab altera parte quod nunc ostendam non tantum Istriam sed & Liburniæ partem ambiverint & per Albium montem utroque latere habitaverint, jam certum erit Carvancum montem à Japydibus habitatum. Præter dicta igitur superiore numero. 6. hæc nostro instituto deserviunt. Virgilius Timavum Japydibus adscripsit.

-- -- -- *æreas Alpès & Norica siquis*

Castella in tumulis, & Japydis arva Timavi.

In quæ Scholiastes Servius, *primam modo Japydiam ingressus, hujus est fluvius Timavus.* Duplicem Japydiam elicit Joannes Lucius ex antiquis Scriptoribus, unam maritimam & sub Alpinam, alteram, Inalpinam. De prima Dion: cum de Augusto scribit: *Cæsar Japydes ipse bello petijt, quorum eos qui citra montes haud procul è mari habitabant, non omnino difficulter in suam potestatem redegit: qui verò montium vertices, & utraqùè latera incolebant, eos non sine maximo labore perdomuit.* Ecce Japydes Cisalpini, & Inalpini: de Transalpinis differt Appianus: *Japydes*

*Virg. 3.
Georg.*

*Dion. lib.
49.*

*Appian. in
Illyr.*

Transalpini gens valida ac fera, bis intra viginti ferè annos Romanas copias repulere. Clarissimè Strabo situm Japydum designans: *siti namquè sunt Japydes in Albio monte, qui finis est Alpium, admodum alto: atquè illinc ad Pannonios & Istrum, hinc ad Adriam porriguntur.* Ex quo manifestè consequitur Carvancam & Carusadium à Japydibus habitatum: eosque ulterius ad Orientem per Albium montem ab utroque latere fuisse conterminos Liburniæ & Pannoniæ. Atque adeò hodiernum Senosetz Adelsperg, Cirkhniz, Laas, Oblack, Reiffniz, Gottschee & alia vicina loca omnia fuerunt Japydiæ inclusa. Oppida quæ recenset Strabo Monoætium, Avendum, Arupium, Metulum, cujus meminit Appianus, Urbs dicta Terpo vel Terporum, ubinam steterint divinandum. Ego Metulum juxta descriptionem Appiani deprehendi proximè ad Oblakh in duobus collibus, quos modica vallis interfecat, ubi licet rudera nulla ampliùs extent, nomen tamen pagi dicti Metule vetustum refert nomen. In Laas verò supra Ecclesiam Parochialem in colle existimo fuisse Terponum quia locus vocatur Stari Terg id est vetus Oppidum, forte corruptè pro Stari Terp. Visuntur adhuc ibi multæ ruinæ murorum, & gemini lapides in quorum altero literæ omnes extrictæ sunt labarum tamen Romanum sculptum cernitur; in altero fracto media adhuc inscriptio legitur. De cæteris nihil certi possum statuere.

I X. Ex hoc jam patet ad quartum quæsitum, & dubium ex Ptolomæo, an Istria fuerit aliqua parte contermina Norico. Videtur enim quod sic, cum dicat Ptolomæus Noricum terminari *eo monte qui Carvancas supra Istriam*, sed respondetur negativè.

gativè. Licet enim Noricum usque ad montem Carvancam extensum fuerit, & licet concederetur, quod adhuc sub dubio est, montem Carvancam usque in Istriam protractum, cum ibi potius Carusadij nomen habuerit, est tamen Carvanca terminus exclusivus Norici, & extra Noricum; & quia latè diffusus constituit integram Provinciam à Japydibus habitatam, non potest dici Istriam fuisse immediatè Norico conterminam, sed mediatè, mediantibus scilicet Japydibus, & fortè etiam Carnis ab una parte, ab alia verò Japydibus & Pannonibus. Quæ sanè omninò ad mentem Plinij & Ptolomæi principum Geographiæ Scriptorum, alterius Latini alterius Græci in medium adducta deprehendet, qui assiduâ lectione plures aucthores evolverit, & demum Plinium cum Ptolomæo contulerit. Quod si quis contendat Carnos tempore Ptolomæi latius habitasse, quàm ipse Ptolomæus insinuet, id non difficulter admiserò, reducta nonnihil propius ad Pannoniam Japydia Cisalpina & Inalpina, ut in summis Alpibus Italiæ terminus concedatur. Sed neque sic Istria in mediatè contermina Norico dici poterit, quin potius retractior, quam si inter eam & Noricum soli Japydes intercedant. Cæterùm si Japydes (ut ego existimo) ætate Plinij & Ptolomæi à Timavo per Ocrum & Carusadium Albiosquè montes habitabant, concedendum erit (licet tergiversetur Cluverius) partem Japydiæ fuisse adscriptam Italiæ, & hinc fortè Ptolomæus scripsit: *Istriae hærent Japydes*, nulla postea eorum mentione factâ, quasi computarentur pro una Provinciâ seu Regione Italiæ cum Istria, licet essent Illyrici. Quod necessario

fario videtur concedendum, sicuti Vellejus loquitur summa Alpium juga (nempe Juliarum) Italianam terminabant, quæ utique per Ocrum & Carusadium Albanumque diffusi Japydes incolebant, in Occidentem ad Timavum usquè protensi, in Orientem verò ad inferiorem Pannoniam, uti supra ostensum,

CAPUT II.

Æmonam veterem esse hodiernam Labacum solidis argumentis ostenditur.

§. I.

Argumenta ex antiquis Geographis.

I.

Primus occurrit Strabo, qui licet Æmonæ mentionem non fecerit, Nauportum tamen, de quo par cum Æmona quæstio est, non semel nominavit. Hic ergò de Nauporto Colonia hæc habet: *Ocrum verò bumillima prorsus Alpium pars est, ubi Carnis adjungitur, qua ex Aquileia onera plaustris ad Pamportum (sic enim appellant) devehuntur: stadia non ultra CCCC. iter est. Inde per fluvios ad Istrum usquè veſtantur, locaque huic vicina. Per quos verò fluvios vehantur onera mox subjungit. Pamportus enim amnis ex Illyrijs navigabilis defertur: intrat autem Sarvum, ut facillè in segestanum Oram, & Pannoniam, & Tauriscos delabatur.* Sicutum Aquilejæ scimus, situm & fluxum Savi scimus: Ocrum quæ sit explicuimus, ergo iter ostendendum est

Strabo lib.

4.

ab.

ab Aquileja per Ocram donec perveniatur ad fluvium navigabilem ex Illyricis descendentem, & sese in Savum exonerantem, cui apposita sit Colonia ejusdem nominis. Et talis fluvius est Labacus, qui in Savum se exonerat, oriturquè in Illyricis, quia Japydia accensebatur olim Illyrico, ad cujus originem extat hodiequè Oppidum cognomine Oberlaybach, seu Hyperlabacum, ad quod merces ex Italia, & olim ab Aquileja, cùm floureret, onera plaustris devehebantur, & adhuc devehuntur; ergo Nauportus vetus Tauriscorum Colonia, & ejusdem nominis eam alluens fluvius Nauportus, est Hyperlabacum Oppidum, & Labacus fluvius. Quod verò apud Strabonem legatur Pamportus, id doctiores attribuunt errori amanuensis. Nam de eadem Colonia alibi idem Strabo: *Post promontorium ex Aquileja conscendentibus Nauportum stadia sunt CCCL. ad quam Rbedæ perducuntur. Ea verò est Tauriscorum Colonia: quanquam nonnulli quingenta esse dicant. Promontorium illud quædam est Alpium pars humillima, quæ ex Rætia usque ad Japydes porriguntur. Hinc montana attollitur denuò ad Japydes Regio, quàm Alpiam vocant. Pariter è Tergesta pago Carnico transmissio est per promontorium ad Paludem nomine Lugeum. Nauporto proximus est fluvius Corcoras, qui onera excipit. Hic sanè Sabon intrat, sabusque in Drabon ingreditur: hic verò in Noaron penes Segestam. Hinc Noarus augetur accepto Colapi, qui ex Albio monte fluens per Japydes Danubium illabitur ad Scordiscos.* Ita Strabo ex versione Guarini Veronensis: & ferè eodem modo paucis verbis mutatis recentior Interpres apud Cluverium, qui locum depravatum conatur restituere. Illud hoc loco cum iplo notare sufficiat:

Strabo lib.

7.

Cluver.
lib. 1. Ital.
c. 32.

errasse nonnihil hîc Strabonem, quia nequè *Sarvus* in *Drauum* influit, nequè *Drauvus* in *Noarum*: qui in rerum natura nullus est. In *Sarvum* Colapis incidit ad *Segesticam Insulam*, & *Segestam* sive *Sisciam* oppidum, quod hodie *Sissek* dicitur: ipse *Sarvus* ad *Taurunum* oppidum in *Danubium* delabitur. Quapropter rectius supra libro IV. merces ait vehiculis ab *Aquileja* per *Ocram* montem *Nauportum* deferri, inde *Nauporto* ac *Sarvo* fluminibus *Segesticam*, &c. Notat etiam alibi & merito *Pamporto* & *Nauporto*, legendum esse *Nauporto*; & sic legitur etiam apud *Plinium* aliosque Authores, ut videbimus. Interim ex hac licet nonnihil corrupta *Nauporti* situs descriptione habetur *Nauportum* vetus fuisse ubi nunc est *Hyperlabacum*, vicinum *Japydiæ*, ad quod non tantum *Aquileja*, sed & *Tergesto* adhuc hodie merces tranvehuntur per *Ocram* promontorium, itinere circiter *CCCC.* stadiorum, vel ut alio loco melius dicit stadiorum *D.* tot quippe ferè stadia elicies ex *LXII.* *M. P.* quæ *Aquileja* *Nauportum* numerat *Antoninus*, si octo stadia pro uno milliari Romano, & rursus pro uno milliari Germanico quatuor milliaria Romana computaveris. Et certè *Hyperlabaco* *Aquilejam* si pergas, quindecim circiter Germanica milliaria cum dimidio numerabis, quæ per quatuor multiplicata reddunt *LXII.* millia passuum Romanorum, & si hæc per octo multiplices, habebis *CCCCXCVI.* stadia, seu quasi *D.* stadia. Quod verò stadium unum veteres computaverint pro centum viginti quinque passibus, & octo stadia pro mille passibus, habes apud *Plinium*, *Herodotum*, *Polybium*, *Gellium*, & alios: quæ tamen non possunt adeò exactè definiri & mensurari, ut non plus minus alicubi deesse vel abun-

Plin. lib. 2.
c. 23. Herod. Polyb
Gell. ap.
Cluver.
Germ lib.
1. Proœm.

abundare videatur, uti apud omnes nationes in confesso est, quæ variè sua milliaria determinant, ut sæpè unum altero dimidia ex parte sit longius. Hinc Strabo intelligendus est adstruere spatium verosimile, non accuratè observatum. ubi lib. 7. ponit CCCL. stadia. legendum est CCCCL. quia addit, velut alijs placet D. stadia.

II. Ex his jam conficio primum argumentum. Juxta descriptionem Strabonis Nauportum vel Nauportus Colonia cum fluvio ejusdem nominis sita fuit versus Pannoniam, qua Savo influit Nauportus fluvius, sed proximè ad Labacum unico nempe milliari infra Labacum fluvius Labacus Savum influit, isquè ex Illyricis montibus, seu monte Albio (ut Strabo describit) originem trahit, nec alius similis fluvius assignari potest vicinior Ocræ monti, ergò Labacus hodiernus est Nauportus veterum, & Hyperlabacum hodiernum est Nauportum antiquorum ad quod merces in Savum invehendæ vehiculis devehebantur, prout adhuc hodie devehuntur. At quid hoc ad Æmonam? multum sanè; quia Æmona omnium consensu locari debet prope Nauportum, & locatur ab antiquis inter Nauportum Coloniam & Savum fluvium, qui situs est hodiernæ Civitatis Labaci: igitur extra controversiam esse debet, Æmonam veterum nusquam alibi locorum stetisse, quàm ubi modo stat Labacum Metropolis Carniolis.

III. Alter vetustus Geographus est Plinius, qui non solum Æmonam nominat, sed etiam Nauportum fluvium Savo confluentem designat: Hic ergò ait: *Ad Septentriones Pannonia vergit* (nempe post Dalmatiam & Illyricum) *finitur inde Danubio.*

*Plin. lib. 3.
cap. 25.*

In ea Colonia Æmona, Siscia. Amnes clari & navigabiles in Danubium fluunt. Dravus è Noricis violentior, Savus ex Alpibus Carnicis placidior. Et alio loco in rem nostram. Istriam cognominatam tradunt à flumine Istro in Adriam effluente, eidemquè Istro ex adverso Padi fauces, contrario eorum percussu mari interjecto dulcescente, pleriquè dixere falso, & Nepos Cornelius etiam Padi accola. Nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur. Deceptos credo, quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit, non procul Tergeste, nec jam constat quo flumine. Humeris travectam Alpes diligentiores tradunt. Subijisse autem Istro, dein Savo, dein Nauporto, cui nomen ex ea causa est, inter Æmonam Alpesquè exorienti. Hic ordinem narrationis nonnihil interturbat Plinius, ut ferè solet suâ brevitate obscurior, nihilominus si benè advertas hæc adstruit; Istriam ab Istro flumine in Adriam effluente nominatam pleriquè veteres dixerunt, sed hoc est falsum. 2. dixerunt etiam Istrum illum fuisse ex adverso Padi, & hoc etiam est falsum. 3. Nepos Cornelius, qui hoc putabat, licet cum fuerit Padi accola scire debuisset, erravit. 4. Nullus amnis ex Danubio in Adriaticum mare fluit. 5. Decepti sunt, qui illud senserunt, quia Argo navis, quæ per Istrum delata est dicitur flumine aliquo in mare Adriaticum descendisse. 6. Non tamen constat quo flumine. 7. Diligentiores scrutatores hujus navigationis, tradunt quod humeris travecta sit per Alpes, postquam 8. Subijt (sive ascendit à Ponto) Istrum dein Savum dein Nauportum flumen.

9. Qui Nauportus oritur inter Alpes & Æmonam, & nomen habet ab illa navi, quæ ibi in portu constitit.

IV. In hac narratione, quæ novem propositiones continet supponit Plinius, quod alij exactius scripserunt, quod Argonavis adversis fluminibus ascenderit sive subierit è Ponto primum Istrum sive Danubium, deinde Savum, & demum Nauportum: imò id expressè affirmat, sub dubio verò ait, quod aliquo flumine post Alpes superatas descenderit in mare Adriaticum, uti ex brevi hac narratione colligitur: sed fatetur se nescire quo flumine descenderit. Examinemus nunc singulas propositiones. Primam, secundam, tertiam, & quartam velut sole meridiano clariorem nullus hodie etiam Adversariorum defendet, licet aliqui antiqui & inter eos Cornelius Nepos eas veras esse censuerint. Quinta est disputationis materia, utrum Argo navis post Alpes superatas imposita fuerit alicui flumini? Affirmant Sozomenus, Casiodorus sive collector Historiæ Tripartitæ, Freculphus, & illi qui erroneè putarunt Istrum in mare Adriaticum exonerari Sozomeni verba sunt: *Operâ incolarum adjuti Argo navim CCCC. circiter stadia per terram machina quadam tractam deduxerunt in Aquilim fluvium, qui in Eridanum insluit; Eridanus autem in mare Italicum exit.* Hoc factum refert Sozomenus post conditam Æmonam sequenti æstate. Sed vel ipsis fluviorum nominibus error deprehenditur, nullus quippe fluvius dictus Aquilis in rerum natura, qui prope Alpes currat vel Eridanum influat, alio nomine Padum dictum. Martialis putat Argo navim Timavo impositam defluxisse in

Sozom. lib.
1. c. 6. Hist.
Tripart. lib.
1. c. 7.
Freculphus
To. 2. lib.
4. c. 25.

Adriaticum mare , unde canit de Polluce Jasonis comite :

Martial.
Epigr. 25.
lib. 4.

Et tu Ledaë felix Aquileja Tima-ro

Hic ubi sexenas Cyllarus hausit aquas.

Leda erat Castoris & Pollucis mater, Cyllarus verò equus Pollucis, ut & Virgilius canebat :

Virg. lib. 3.
Georg.

Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis

Cyllarus.

Ad quem locum Phylargyrus Commentator. *Xanthum* dicit & Cyllarum equos , quos Neptunus Junoni dedit, ille Castori & Polluci, ut Poëta Græculi fabulantur.

Strabo lib.
2.

Alij per Histrum fluvium Argo navim descendisse in Adriam afferuerunt de quibus Strabo. *Quidam etiam bonam Istri partem adverso flumine sub-vertum Jasonem cum suis tradunt ; nonnulli usque in Hadriam, ignoratione scilicet locorum decepti. Alij etiam Histrum quendam fluvium ex magno Histra ortum in Adriam influere ajunt, &c.* Negant verò per aliquem fluvium ultra

Justinus lib
32.

Alpes in mare deductam Argo navim. Justinus, cujus verba sunt: *Qui ut à Ponto intra-verunt Histrum, alveo Savi fluminis penitus in-vesti vestigia Argonautarum insequentes na-ves suas humeris per juga montium, usquè ad littus Hadriatici maris transfulerunt.* Cui consentit Zosimus

Zosim. lib.
5.

Argo machinis impositâ perquè stadiùm CCC. spatium usquè ad mare pertracta Thessalorum littoribus adpulerunt :

Cluver.
Ital. Ant.
lib. 1. c. 31.

Ad quem locum monet Cluverius : *Thessali autem apud Zosimum intelligendi, qui Spinam & Ravennam condiderunt, habitavit què apud Padi ostia, &c.* Ex quibus saltem elicetur dubium esse an inter Nauportum & Adriaticum mare alicui flumini fuerit imposita Argo navis ; nullum verò dubium esse quod usq; ad Nauportū perducta fuerit. Et quod post Nauportum ad mare intercesserint

circiter

circiter D. stadia. Porrò sexta Plinij propositio bene advertenda est: quod dicat, *Nec jam constat quo flumine.* Unde etiam si verum esset, quod Argo post Alpes alicui flumini fuerit imposita, non constaret tamen ex mente Plinij cuinam flumini post Alpium transcensum innataisset: consequenter non posse dici, quod ille fluvius post Alpes fuerit Nauportus, tum quia quod Nauportum ex Savo subierit constabat Plinio, tum quia dicit Plinius Nauportum subijisse, id est adverso flumine ascendisse, non verò in mare descendisse. Tum quia Nauportus non est post Alpes, sed ante Alpes. Septima Plinij propositio est, quod diligentiores Scriptores tradiderint Argonavim humeris travectam per Alpes. Id humanis viribus impossibile indicavit Lazius, quia scilicet verba Plinij nimis materialiter accepit, & rustico ut ita dicam sensu. Non enim opus erat integram navim transferre, sed compagibus solutam & rursus alio loco eadem arte, quàm primum facta fuerat compaginandam, cum interesset expeditioni Argus primus ejus navis fabricator. Vel certè moralis translatio intelligi potest, quod navem primam ad Nauportum reliquerit, & ad maris Adriatici littus novam fabricaverit. Quid verò opus fabulas veterum novis fabulis augere, ut facit Lazius, qui ait: *cum ad fontem Labaci, qui est ad Labacum superius ascendissent superato monte & nimore Istriam despectabant, cumquè in radice aliorum fluviorum fontes, ut Formionis ac Frigidi considerassent, qui usquè ad mare ducerent, &c. arte hac labore improbo montem subitus excavabant, atquè ita sub monte, tanquam per specum profundum ac latè ducentem navem in Istriam &c. perduxerunt.* Hoc peritis locorum multò minus pos-

Laz. Comment. Reip lib. 12. sect. 5. c. 6.

possibile videtur, quam per montes transferre navem. Sed inquit Lazius: *Supra fontem Labaci ubi nemus incipit, quod in Istriam ducit, unius magni milliariis spatio specus est in scopulo amplissimus, qui ad medium milliare usque hominem ad lucernam ducit, & subinde à multis tentatus est, qui in Istriam usque sub terra pervenissent, si præ scaturigine rivorum, qui istic ex specu in Istriam destuunt, potuissent.* Penetrare verò hanc excavationem anser docuit in specu ubi incipiunt scaturigines, depositus, qui notando haud procul ab Adelspergo castro, in solum *Istriae* egressus est. De specu quæ narrat vera sunt, & hodie videri possunt. Verùm ad illius specus scaturiginem à Labaci fluvij fonte sive Nauporti origine magnum spatium interjectum est, quomodo ergo ad illam specum pervenit, Argo navis? An statim à fonte Nauporti excavatio illa laboriosa incepit? & ubi illius vel modicum vestigium? Admitto post Nauportum ab altera montis parte fluvium Frigidum sive Vipacum erumpere, quem ex situ loci conjectamus ab eodem fonte cum Labaco seu Nauporto nasci, qui deinde per Vipacensem agrum decurrens tandem Sontio miscetur, & in mare delabitur. Admitto etiam ab hoc monte alium fluvium erumpere quem vocamus Alben Latini Formionem dixerunt, Itali Risano appellant, qui Adelspergum præterlabitur, sed procul valdè à Nauporto, uterque tamen navigabilis tunc esse potuit, & deportare Argo navim in Adriaticum mare, interim manet difficultas quomodo à fonte Nauporti per montem faxis horridum translata sit. Si dicas novam navim fabricatam post montem transcensum, dicam ego credibilius esse quod novam sibi navim Jason fabricaverit

verit ad littus maris. Nequè enim illi fluvij Frigidus & Formio statim initio tales sunt, quales Danubius, Savus, & Labacus, ut navem mari Adriatico transmittendo parem transferre possint. Hæc incidenter. Et manet adhuc verum, quod ajebat Plinius, non constare quo flumine Argo navis in mare descenderit: imò non constare an aliquo flumine. Octava Plinij propositio est quæ ordine narrationis naturali præmitti debuisset. *Subijt autem Istro dein Savo, dein Nauporto.* & tum demum subdit: *Humero tra-vestam Alpes.* Ex hac indicatur continuatio trium fluviorum navigabilium usquè ad Alpium Juliarum radices. Et quia non est difficultas de Istro seu Danubio, neque de Savo, qui nomina adhuc retinent, de Nauporto probatur quod non sit alius quàm fluvius Labacus: quia hic continuatur Savo, & in illum se exonerat, & est navigabilis ultro citròq; multo magis quàm Ister & Savus. 2. quia nullus alius fluvius ostendi potest in Savum prolabens, cujus fons propinquior sit radicibus Alpium Juliarum, quàm Labacus. 3. quia Nauportus fluvius fuit vicinus Nauporto Colonix prius Tauriscorum, postea Pannonum, & ex descriptione limitum, ut supra dictum, Hyperlabacum hodiernum, quod vetus esse Nauportum asserimus, situm est in fine veteris Pannonix, igitur citra dubium hodiernus fluvius Labacus, est vetus Nauportus. 4. quia Strabo disertè testatur illum Savo influere, licet errore amanuensis modo Pamportum, modo Nauportum nominet. Nota deniquè propositio Plinij: *Nauportus oritur inter Æmonam & Alpes.* Planè evincit Plinium collocare Nauportum prope limitem Pannonix, & non procul inde Æmonam constituere. Cum ergò nuspiam

alibi in limite Pannoniæ ostendi possit fluvius Savaum illabens, vicinus Alpibus, & ortum habens propè Alpes, præter unum Labacum, dicendum est hodiernum fluvium Labacum esse veterem Nauportum & vicinam ei Æmonam esse Labacum: talem quippe situm habet fons Labaci cum sit inter Alpes & Labacum urbem. Quæ omnia clarius ex sequentibus elucescent.

V. Tertius antiquus Geographus pro nobis sententiam ferens est Ptolomæus Pelusiota dictus Alexandrinus, quia scripsit & observationes fecit Alexandriæ. Hic licet Nauporti non meminerit, proprium tamen Æmonæ assignat locum, ubi ait in fine Pannoniæ superioris post enumeratas reliquas Urbes, *inter Italiam verò sub Norico Pannoniæ iterum civitas Emona*. Quasi diceret in limitibus Italiæ & Pannoniæ sub Norico, Pannoniæ nihilominus Civitas Æmona: vel: in limitibus Italiæ, Pannoniæ, & Norici, quasi in angulo trium Provinciarum sita & omnibus contermina. Unde versio Donni Nicolai sic refert præfata verba: *In limite Italiæ sub Norico iterum Pannoniæ civitas Mona*. Talis autem est situs Labaci. Quia si Italiam respicias, eam habet Labacum à Meridie sibi vicinam, quia noctis dimidiæ navigatione ad Alpes prævenitur Julias, aut saltem earum radices ubi Hyperlabacum seu Nauportum situm est. Si Noricum respicias proximi ad Labacum montes occidentales, quos intra horam facillè accesseris, sunt limes Orientalis Norici, montes scilicet Carnici seu Carvanca. Si Pannoniam respicias hæc à Meridie adhuc paulo ultra Hyperlabacum Ptolomæi ætate protendebatur, ad Orientem verò infra Labacum ex-

Ptol. lib. 2.
c. 15.

tenfa fuit in longum. Ergo idem situs est Labaci modo, qui olim fuit Æmonæ. Firmat hoc Zosimus, cum Alarici Regis transitum ex Epiro in fines Pannoniæ superioris, & deinde in Noricum describit. *Relictis Epiris, & angustijs, quæ è Pannonia transitum ad Venetos impediunt, superatis apud Hemonam castra locavit, quæ Urbs inter Pannoniam superiorem & Noricum sita est.* Ecce post angustias (id est Alpes Julias sita est Hemonam inter Pannoniam superiorem & Noricum: quali situ cernitur hodie Labacum. Ubi observare licet lapsum Cluverij, qui ait: *Falsum esse quod ait Zosimus Alaricum superatis angustijs quæ transitum è Pannonia in Venetiam arcent, tandè apud Hemonam consedisse, quippe hæc primum erat transeunda antequam ad angustias, id est Alpium Juliarum transitum perveniretur.* Observare debuisset Cluverius iter Alarici non immediatè è Pannonia, sed ex Epiro susceptum. Quare profectus ex Epiro transivit Macedoniam, Dalmatiam, Liburniam, & Japydiam relicta ad lævam Istria per montes Carusadium & Albium, ubi Japydes erant iter fecit, qui ipsi montes cum Alpibus Julijs conjuncti angustias efficiunt & transitum ad Venetos impediunt: post quos circuitu facto Hemonam venit ibique consedit. Hemonam progressus accessit ad Noricum per Alpes Carnicas quibus conjunctæ Alpes Noricæ, ingressus est Italiam novo circuitu, non per Julias Alpes, sed supra per Pontebam, qua via etiam subindè utimur Labaco proficiscentes in Forum Julium, non tantum per Alpes Julias: Nihil ergo in hoc erravit Zosimus describens iter Alarici semper ambigui quo se converteret.

V I. Et quia de situ Æmonæ solum cum Istris

Zosim. lib.
5.

Cluver.
lib. 1. Ital.
Ant. c. 31.

seu Istrianis (ut eos hodie nominamus) contro-
 versia est, qui Æmonam volunt in sua Istria collo-
 care ad ripam fluminis Quietì, qui ferè mediam
 secat Istriam, & propinquior est Polæ, quàm Alpi-
 bus, uti observare licet ex omnibus mappis Geo-
 graphicis, ex eodem Ptolomæo clarè ostendo Æmo-
 nam in Istria nullam unquam fuisse. Et primo
 quidem accipio mappas Veteres ab ipso ut existi-
 matur Ptolomæo formatas, quæ ferè omnes ad
 amissim sibi correspondent, quoad designationem
 fluviorum & montium licet nonnihil discrepent in
 locorum dispositione, quia nonnulla nomina à Re-
 centioribus sunt adjecta. Inspiciantur ergo Map-
 pæ & Tabula Europæ. Quinta apud Ptolomæum
 editionis Venetæ authore Josepho Moletio Anno
 1564. Rursum editionis Coloniensis authore Jo.
 Antonio Magino Anno 1597. Item Josephi Rosac-
 cij editionis Venetæ Anno 1599. Præterea vetu-
 stiores Nicolai Donnis editionis Utinensis Anno
 1482. Item Petri Freulander manuscripta, quas
 ad manum habeo. In his omnibus observabitur,
 quod à Septentrione in Meridiem, à Meridie in Oc-
 casum designetur tractus continuus montium,
 quorum initio ponitur Juliobona, quæ est Vienna
 primo loco superioris Pannoniæ nominata à Pto-
 lomæo : in fine anguli qua se montes illi flectunt
 in Meridiem & Occidentem notatur sub radicibus
 Emona : proxima ad hunc versus Orientem cum
 modica flexione ad Septentrionem ponitur Peto-
 vium. Infra Æmonam ponitur mons Carvancas,
 meridiei obversus, & penes eum Mons Albanus,
 ita ut à parte Septentrionali horum montium si-
 gnetur Æmona. Deinde ultra illos montes ad me-
 ridiem

ridiem notatur Península sinus Adriatici in qua unicum nomen Scriptum legitur Pola, ut colligatur illa Península Istriam repræsentare : & sub monte Albano versus Orientem notato scriptum legitur Japydes. Atque hoc saltem ex Mappis habetur, quod inter Æmonam & totam Istriam intercedant toti Carvancas & Albius mons. Ergo Æmona non spectat ad Istriam, sed ad Pannoniam superiorem, cum paulò supra nomen Æmonæ majusculis ad scriptum legitur PANNONIA SUPERIOR. Hoc vel cœcutiens videat. Sed dimmittamus mappas. Examinetur textus Ptolomæi. De Æmona jam retulimus, quod Ptolomæus in descriptione Pannoniæ superioris cum Civitates enumerare vult, incipiat à Danubio, qui est limes Septentrionalis Pannoniæ superioris, & ponat primo loco Juliobonam, quam alij Vindobonam & Vindomanam nominant, estquè Vienna Austriæ caput : progreditur deinde ad alia loca, & postremò omnium nominat *Prætorium, Magnianam*, quorum Magnianam divinent alij, Prætorium verò est Prætorium Latobicorum, quos circa Labacum fuisse ostendunt tabulæ Antonini, & ipse Ptolomæus dicit allegato loco : *Tenant autem Provinciam (id est Pannoniæ superioris) à parte Septentrionali Azali, à Meridie verò Latobici sub Norico.* Unde ego ex distantia locorum in Antonino Prætorium Latobicorum colloco circa Rudolphswertum, ubi adhuc paulò infra ostenduntur vetustæ Civitatis rudera, qua iter est ad S. Bartholomæum in Campetribus, ut vocant. Post Prætorium & Magnianam nominatam ponit Ptolomæus : *Inter Italianam verò sub Norico Pannoniæ iterum civitas Æmona, quasi*

diceret ultima à parte Meridionali Pannoniæ superioris Civitas Emona sub Norico, uti & Latobici populi sub Norico, Pannoniæ superioris inquilini, quos idcirco Moletius sub Æmona ante montem Albanum designavit in sua mappa. Ergo ex mente Ptolomæi Æmona sita fuit in finibus Pannoniæ superioris contermina Norico ab una parte, ab alia verò Alpibus Julijs, quas Japydes tunc infidebant, hinc per Albanum versus Orientem porrecti, inde ad Adriam pertinentes ut supra diximus: ergo Æmona vera non fuit in Istria, ne quidem in ejus finibus, multò minus in mediterraneo.

VII. Inspiciamus ulterius apud Ptolomæum descriptionem Istriæ, & videbimus, quod Ptolomæus nullam ibi agnoverit Æmonam, nullam Æmoniam. In descriptione Italiæ ad quam eo tempore spectabat Istria Ptolomæus hæc habet: *Histria similiter post flexum intimi Hadriatici sinus Tergestum Colonia, Formionis fluminis ostia, Parentium, Pola, Nesactum. Arsia flumen finis Italiæ.* Hæc maritima Istriæ ora. Subjungit Ptolomæus: *Civitates autem sunt mediterraneæ Histriae quidem Pucinum, Piquentum, Alvum.* Supple ex Plinio quod Ptolomæus omisit inter maritima Ægyda hodie Justinopolim, quàm ideò fortè præterijt, quia habitabatur tunc à Romanis non ab Istris, unde Plinius: *Oppida Istriæ: civium Romanorum Ægyda, Parentium, Colonia Pola, quæ nunc Pietas Julia, quondam à Colchis condita, abest à Tergeste C. M. passuum, mox oppidum Nesactium, & nunc finis Italiæ fluvius Arsia.* Prætermittit Plinius Pucinum, Piquentum, Alvum mediterranea. Ubi hic quæso unum verbum de Æmona, ve Æmonia? nempè vera Æmona erat Civitas Pannoniæ

Ptol. lib. 3.
c. 1.

noniæ, non Istriæ. *Tergestum* adscribit Ptolomæus Istriæ; nolo disputare an benè an malè, quia non officit meo proposito; certè contra opinionem Plinii miscent antiqua recentioribus, cum Plinius ad *Formionem* amnem constituat limitem Istriæ. *Parentium* extat hodie in Istria, *Pola* etiam nota est. *Nesactum* ut divinat Cluverius situm fuit ad ostium *Ausis* fluminis dextra ripa qua nunc *Castelluovo* conspicitur, cuius & Livius meminit. *Pucinum* malè in Istria collocat Ptolomæus, quia Plinius id inter *Tergestum* & *Timavum* melius reposuit, sed puto legendum *Petinum* vel *Petinam*, vel ut legit Ughellus *Pitinum*, qui ait: *Pitinum seu potius Pucinum* (contrarium deberet dicere) *antiqua fuit Istriæ civitas mediterranea, nunc ad vicum reducta, ejusquè loco Pitinum novum decimo hinc milliario exstructum.* Sequitur apud Ptolomæum *Piquentum*, quod hodieque nomen servat situm ad *Quietum* amnem. Denique *Alvum*, inter mediterranea loca Istriæ soli memoratur Ptolomæo, quod Plinio & alijs excidit. De hoc ita differit Cluverius: *Alvum autem per summum errorem post Nesactum posuit in tabula, quum nullum eo nomine hic fuerit oppidum, nisi quod post Arsam sta im, Italiae finem, hodièque dicitur Aluona, quod & ipse cum alijs auctoribus extra Italiam Liburniæ adscripsit his verbis: Post Histriam Italiae regionem sequitur Liburnia Illyricæ regionis ora: Aluona, Flavona, Tarsatica &c.* Hæc Cluverius errare dicens Ptolomæum, cum ipse dupliciter erret. Nam errat primo dicendo quod Ptolomæus post *Nesactum* in tabula reposuerit *Alvum*, cum reposuerit post *Piquentum*, substituit ergò Cluverius vocem *Nesactum* voci *Piquentum*, ut patet legenti Ptolomæum.

Liv. lib.
41.

Ughell. Ital.
Sac. To. 5.
fol. 450.

Cluver.
Ital. lib. F.
c. 21.

um. Errat deinde Cluverius, quod Aluum & Aluonam esse idem, affirmet, & à Ptolomæo bis nominari dicat idem oppidum; semel in Italia, semel in Liburnia extra Italiam. Ego verò nequaquam hic puto errasse Ptolomæum, sed cæteris diligentiorrem fuisse cum posuit *Aluum* mediterraneum oppidum post Piquentum, idquè toto cœlo diversum ab Aluona Liburniæ, quod contra Cluverium ex ipso Cluverio probo. Describens enim Cluverius Istriam inter cœtera sic habet: *In Tabula Itineraria Istria Peninsula figura depicta conspicitur, cujus Isthmum rectè quidem ab Oriente finit Arsia amnis; at falso ab Occidente Parentium oppidum, à quo linea itineris ad Polam per mediterranea ducta millia passuum adscripta habet XXX. inter eam lineam & mare figura majoris ædificij apposta est, qualis aquis calidis passim in eadem tabula, & nonnunquam Prætorijs Romanis adpicta visitur: supra id ædificium vocabulum appositum est dubiâ equidem & ambigüâ Scripturâ. QUARTI: infra verò, vel potius à latere ejus, quod POLAM spectat, vocabulum SILVO. Illud fortè fuerit antiquum amnis nomen. QUÆTUS, qui vulgo nunc incolis dicitur QUIETO, mediam ferè Istriam secans: ad hujus dextram ripam IV. circiter millia passuum à mari vestigia conspiciuntur antiqui oppidi, quod Italiæ Scriptores hoc nostro seculo per immanem errorem interpretati sunt HEMONAM Coloniam, apud Nauportum amnem, quem volunt hodie esse QUIETUM, quum extra Italiæ fines HEMONAM, nunc Labacum dici apud fluvium cognominem in Sævum defluentem supra patuerit. Quapropter ejus oppidi nomen antiquum in Tabula, apud prædictam calidarum aquarum seu Prætorij Romani imaginem fuisse censeo SILVUM. Atquè hæc ferè sunt loca Istriæ anti-*

quis Autoribus memorata. Hactenus Cluverius : cui uti succenseo, quod Ptolomæo *Alvum* cum *Alvona* confundere voluerit, ita grates habeo, quod è vetusta Tabula itineraria produxerit nomen oppidi ad fluvium Quietum in Istria, quod immanem illum errorem transferentium *Æmonam* in Istriam deteget, & dissipabit. Puto itaque Ptolomæo rectè post Piquentum locari *Alvum* inter Istriæ mediterranea loca, idquè ipsum esse quod Recentiores aliqui Scriptores suspicati sunt *Æmonam*, ipse verò Cluverius in sua Tabula *Silvum* legit. Cum enim ipse fateatur in Tabula sua non benè posse discerni, essequè dubiam & ambiguum scripturam *Quati*, & haud dubiè amanuensis vitio corruptam, nihil vetat suspicari etiam alterum vocabulum aut corruptè scriptum, aut certè non benè lectum : & melius legendum esse *Alvum* pro *Silvum*, facile enim in antiquis characteribus & obsoletis pro *A* litera vel scribi vel existimari potuit Syllaba *Si*. Unde ulterius conjecturam formo, quod illi qui primi *Æmonam* in Istriam una cum Nauporto transtulerunt è Pannonia, fortè scriptum legerint *Alvo*, sed malè vetustas literas discreverint, & putaverint legendum *Aemo*. Et si investigando postmodum in antiquis libris ejus mentionem, legerint Jasonem navigasse per Nauportum, condidisse *Aemonam*, Colchos cum insecutos condidisse *Polam*; formaverint proinde judicium erroneum non procul *Pola* quærendum Jasonis Nauportum, & juxta Nauportum *Æmonam*, unde ex *Alvo* fecerunt *Aemo*, ex *Aemo* *Æmonam*. Hinc erroris origo, qui nulli vetusto Scriptori potest attribui, sed seculo decimo vel undecimo æræ Christianæ

næ illiterato & rudi, quo vixdum in Istria, Pannonia, Norico quæ prius turbata fuerunt, componi cœperant & positis armis pacis artes tractari; uti suo loco pluribus exponam. Et hæc sufficiant deprompta ex vetustissimis Geographis quorum tempore Æmona nostra fuit in maximo flore, ob id non tantum his nominata, sed ut mox videbimus etiam celebrata Historicis.

§. II.

Argumenta ex Antiquis Historicis.

I.

Post Geographos quorum munus est cuique loco suum assignare situm (unde primam in ejusmodi controversijs merentur fidem) proximum locum tenent Historici, qui licet non inquirent de industria Urbium & Regionum situm, plerunque tamen ut fidem dictis concilient, & suum cuique tribuant, in Geographica extendunt calamum; aut saltem indicant ubinam hæc vel illa urbs cujus mentionem faciunt, inquirenda. Quare merito post Geographorum testimonia adducemus etiam Historicorum veterum, qui Æmonæ meminerunt, ex quibus ostendemus Æmonam veterem nuspiam alibi inquirendam, quam in antiquis ruinis Labacensis Urbis. Et primus quidem occurrit *Vellejus Paterculus*, qui scripsit initio Imperij Tiberij Cæsaris circa annum Christi 20. Hic ergo agens de Tiberij Cæsaris vivo adhuc Augusto expeditione suscepta in Marcomannos, inprimis limitem inter Italiam & Pannoniam designat summam Alpes deinde **Nauportum**

tum in finibus Pannoniæ collocat, uti ex contextu apparet. Depromamus ejus verba : *Nec securam incrementi sui patiebatur esse Italiam* (nempè Marobdus Marcomannorum Dux) quippe cum à summis Alpium jugis, quæ finem Italiæ terminant, initium ejus finium, haud multò plus ducentis millibus passuum abesset. Hunc virum, & hanc regionem proximo anno diversis è partibus Tiberius Cæsar aggredi statuit. Et post pauca : *Preparaverat jam hiberna Cæsar ad Danubium, &c. cum universa Pannonia, insolens longæ pacis bonis, & adulta viribus Dalmatia, omnibus tractus ejus gentibus in societatem adductis, ex constituto arma corripuit, &c. Gentium nationumque quæ rebella-verant, omnis numerus amplius octingentis millibus explebat, &c. cujus immense multitudinis parentis acerrimis ac peritissimis ducibus, pars petere Italiam decreverat, junctam sibi Nauporti ac Tergestis confinio, pars in Macedoniam eruperat.* Ecce confinia Pannoniæ & Italiæ Nauportum & Tergeste, hoc in finibus Italiæ illud in finibus Pannoniæ, inter quæ limes medius paulò ante fuit designatus summa Alpium juga, quæ rectè inter Nauportum & Tergesten ferè media sunt. Ergo Vellejus agnoscit Nauportum in Pannonia. Et quia non procul Nauporto Æmonam sitam fuisse concedunt ipsi adversarij, qui eam transferunt in Istriam, sequitur manifestè Æmonam sicuti Nauportum situm, fuisse in Pannonia, non verò in Istria.

I I. Alter vetustus Scriptor qui Nauporti meminit est Cornelius Tacitus, qui narrat, quomodo inter Legiones Pannonicas audita morte Augusti, seditio intercesserit, ubi & meminit Legionis XV. quàm Æmonæ seu Labaci stativa habuisse colligitur ex antiquis lapidibus Labaci repertis.

Tacit. lib.
I. Annal.

Ait ergo Tacitus : *Hic rerum urbanarum status erat , cum Pannonicas legiones seditio incescit : nullis novis causis , nisi quod mutatus Princeps licentiam turbarum , & ex civili bello spem præmiorum ostendebat . Castris æstivis tres simul legiones habeantur , præsidente Junio Blæso , qui sine Augusti , & Initijs Tiberij auditis ob justitiam aut gaudium intermiserat solita munia . Eo principio lascivire miles , discordare &c. Interea manipuli ante cœptam seditionem Nauportum missi , ob itinera & pontes , & alios usus postquam turbatum in castris accipere , vexilla convellunt : direptisque proximis vicis , ipsoque Nauporto , quod municipij instar erat , retinentes centuriones irrisu & contumelijs , postremo verberibus insectantur , &c. Et post nonnulla : Quin ipse inter se legiones , octava & quintadecima ferrum parabant ? eum centurionem cognomento Sirpicum , illa morti deposcit , Quita decumani tuentur , ni miles Nonanus , preces & ad-versum aspernantia minas interjecisset . Tres hæ legiones nuncupabantur octava Augusta , nona Hispaniensis , quintadecima Apollinaris , ut est apud Parcirolum in Notitia Imperij , quæ sub Augusto in Pannonia superiore stativa habuerunt , translatae postmodum in alias Provincias , quarum & Dion. meminit , & quintadecimam translata tradit in Cappadociam . Interim ex hoc contextu Taciti apparet Nauportum fuisse in Pannonia , consequenter etiam Æmonam Nauporto vicinam , in eadem Pannonia , prout à Plinio & Ptolomæo locatur . Ad clariora digrediamur .*

Parcirol.
Not. Imp.
Orient. c.
35.
Dion. lib.
85.

III. Herodianus describens iter Maximini è Pannonia in Italiam , Æmonam sive ut ipse scribebat Hemonam proximè ad Alpium radices collocat , licet in eo fallatur , quod eam Italiæ adscribat , existimans fortè Italiæ inclusas totas Alpes : situm

tum tamen Hemonæ à parte Meridionali vel Septentrionali Alpium agnovit, uti ex ejus narratione constare potest. Adducamus ipsa ejus verba : *Maximinus confecto itinere jam Italiæ fines attingebat : ac sacrificato ad aras, quæ in finibus ipsis erectæ sunt, pergebat iter facere.* Et initio sequentis libri. *Maximinus postquam ad Italiæ fines pervenit, præmissis speculatoribus, qui explorarent, an ullæ in Alpium con-vallibus atquè densissimis sylvis insidiæ delitescerent ; ipsi in planum deductis militibus, jubet armatorum acies quadrato agmine incedere, in longum porrectas potius, quàm confertas : ut ab ijs quàm plurimum campi occuparetur, cunctisque in medium coactis impedimentis, ipse cum suis stipatoribus veluti subsidio sequebatur.* Et post nonnulla : *Ubi autem totam planitiem servatis ritè ordinibus transmiserunt, ad primam Italiæ urbem perventum est, quæ Hemonæ ab incolis vocatur. Ea sita est in extrema planitie ad Alpium radices. Hic speculatores atquè exploratores exercitus narrant Maximino, vacuam relictam urbem, aufugisse omnes incolas : templorum etiam ac domorum januis incendio consumptis, atquè omnibus quæ vel in urbe vel in agris fuerant exportatis, &c. Milites indignè tulerunt, quod ab initio statim fame laborarent. Cumquè noctem exegissent, partim intra patentes communesque omnibus domos, partim in planitie ipsa, statim sole oriente ad Alpes accesserunt. Hi sunt longissimi quidam montes vice murorum Italiæ circumdati, adeò in altum editi, ut etiam nubes superare videantur, itaque in longum porrecti, ut universam Italiam comprehendant, &c. scopulorum asperitate vix pervij, nonnullis tamen quasi semitis magno veterum Italorum labore manufactis. Quapropter ingens transiturum illac exercitum formido tenebat, metuentem summa juga teneri jam ab hoste, nulloquè non obstructos exitus ad se prohibendos. Neque*

*Herod. lib. 7. fin.**Idem lib. 8.*

is metus de nihilo erat, locorum naturam contemplantibus. Posteaquam verò sine ullo impedimento superatis Alpibus in castra descenderant, leti scilicet omnes instauratis animis vitulabantur, nihilque non sibi ex sententia cessurum Maximinus arbitrabatur, ne locorum quidem difficultati fidentibus Italis, intra quos latitare ipsi, & salutis suae consulere, prætereaque insidiari hostibus ac locis supernè imminentibus pugnam capessere potuissent. Ex hac narratione colligitur quod Herodianus falso existimaverit Hemonam esse Italiae Urbem, vel certè voluerit scribere non simpliciter primam Italiae urbem, sed primam Italiae conterminam urbem cum postea insinuet Italos trans Alpes habitasse, & dicat non restitisse in Alpibus cum possent. Imò cum dicat quod Alpes instar murorum Italiam circumdent, insinuat ante Alpes non esse Italiam, si ergo Æmonam locat ante Alpes excludit eam hoc ipso ab Italia. Coeterum uti Ptolomæus Histriæ adscripsit Tergestum, quod limites Histriæ attingebat, sic Herodianus Hemonam quia sub radicibus Alpium sita erat quæ fuerunt limes Italiae, adscripsit Italiae. Situm nihilominus ejus designavit ante Alpium transitum, & talis situs est Labaci: à quo si per sylvam Labacensem terrestri itinere proficiscaris illuc accedes Carvancam montem sive Ocrum qui est Straboni humillima pars Alpium. Porro iter, quo Maximinus Sirmio ubi morabatur Hemonam pervenit, non fuerit aliud, quàm quod usurpatum Romanis Antoninus descripsit in suo Itinerario, & libet hic apponere, ut clarius constet veram Æmonam stetisse ubi nunc Labacum est. Describit ergo Antoninus iter ab Hemonia Sirmium, (quod viceversa Sirmio Hemoniam relegere poteris) hoc modo.

Hemonia Labacum ut ego interpretor.
Prætorio Latovicorum M. p. xxxiv. Rudera infra
 Rudolphswertum.
Novioduno M. p. xxxj. in alijs est. xxvj. Gurkfeldum
 vel Rain.
Quadratum. M. p. xxviiij. Zagrabia vel propè.
Siscia. M. p. xxviiij. Siffegk certò.
Varianis. M. p. xxiiij. Varasdinum Lazio sed fallitur.
Menneianis. M. p. xxvj.
Incerò. M. p. xxviiij.
Pecentino. M. p. xxv.
Leucono. M. p. xxvj.
Cirtissa. M. p. xv.
Civalis. M. p. xxij.
Ulmos. M. p. xxxij.
Sirmi. M. p. xxvj. Schirms hodie in Turcia.

In his saltem certum est Sisciam eo loci fuisse ubi modo Siffegkum, quia & nomen fervat, & five subducas rationem itineris Aquileja Sisciam, five Æmona Sisciam deprehendes utrobiquè distantiam qualis hodie est inter Aquilejam aut Labacum & Siffegkum. Ergo Maximinus proficiscendo Sirmio in Italiam ad nullam aliam Æmonam venit, quam cujus rudera monstrari possunt Labaci, & quæ Siscia distat CXXI. millibus passuum.

IV. Accedat quartus vetustus historicus Julius Capitolinus, qui describens iter ejusdem jam memorati Maximi ex Pannonia in Italiam Aquilejam, licet inverso ordine narrat. *Acrior denique Italiam ingressus est: ubi cum comperisset Maximum contra se missum, vehementius sevens quadrato agmine Hemonam venit. Sed Provincilium omnium hoc consilium fuit,*

*Jul. Capit.
 in Maxi-
 min. c. 21.*

fuit, ut sublatis omnibus quæ victum præbere possent, intra civitates se reciperent, ut Maximinus cum exercitu fame urgeretur. Denique ubi primum castra in campo posuit, neque quidam commeatus inveniret, incensus contra eum exercitus suus, quod fame in Italia laborasset, in qua post Alpes recreari se posse credebat, murmurare primum coepit, deinde etiam aliqua liberè dicere, &c. Pleriquè sane dicunt ipsam Hemonam vacuam & desertam inventam esse, Maximino stultè lætante, quod quasi civitas tota cessisset. Post hoc Aquilejam venit, quæ contra eam armatis circa muros dispositis portas clausit, &c. Ponte itaque è cuppis facto Maximinus fluvium transiit, & de proximo Aquilejam obsidere coepit. Vides turbatum narrationis ordinem, cum dicit: *Italiam ingressus est*, & subdit: *Quadrato agmine Hemonam venit*. Cum hoc præmittere debuisset, sed nihil novi apud Capitolinum. Nam postea rursus ait: *Aquilejam venit*, ac deindè subdit. *Fluvium transiit*, intellige Sontium, qui XIV. millia passuum ab Aquileja distabat, uti in eadem narratione adstruit Herodianus, licet pro XIV. ponat XVI. transpositis litteris cum Itinerarium Antonini seu Tabula solum XIV. m. p. numeret. Quid ergo mirum, quod Hemonam in Italia videatur locare. Quanquam esto illam collocaret in Italia, dicendus est vel errasse, vel certè id temporis Hemonam Italiæ auctæ adnumeratam, quin & intermediam Japydiam, quæ jam Romanum jugum plenè admiserat. Firmo hanc opinionem ex eo, quia tempore quo Capitolin^o scribebat, erat Imperium Romanum immutatum: Japydia adscribebatur Italiæ quod Plinius, & Ptolomæus, videntur insinuare. Imò jam tunc Pannonia sub Diocletiano aliter divisa fuit, nempe in Valeriam & Savium,

Saviam, quarum Valeria à Danubio ad Dravum, Savia à Dravo ad Savum protendebatur, unde videtur id quod à parte Meridionali Savi erat circa Æmonam attributum Italiæ, abolito jam nomine Japydum, de quibus nulla amplius memoria apud auctores hujus ætatis. Certè partem Pannoniæ Superioris appellavit Valeriam Diocletianus sub quo vixit Julius Capitolinus, unde verosimile jam Æmonam ut proximam Julijs Alpibus Italiæ fuisse adnumeratam. Hæc pro benigna Capitolini ab errore excusatione. Cœterùm ut ille erraverit Italiæ adnumerando Æmonam, non erravit, inter Italiam & Pannoniam eam collocando. Sive igitur ejus ætate Italiæ sive Pannoniæ civitas fuerit, procul adhuc abfuit ab Aquileja, procul ab Istria, & ante Alpes non post Alpes. Nequè illa Capitolini verba indicant eum voluisse Hemonam inter Alpes & Aquilejam reponere, quod dicat, *murmurasse exercitum quod fame in Italia laborasset, in qua post Alpes recreari se posse credebat*. Bis enim passus est exercitus famem, ad Hemonam primum, ante Alpes, deinde iterum post Alpes ad Sontium. Propterea absoluto primo sensu pergit narrare. *Deniquè ubi primum castra in campo posuit, nequè quidquam commeatus inveniret*, intelligendum est post transitum Alpium, uti clarius id expressit Herodianus, qui bis ante Hemonam, & ante Aquilejam exercitum fame laborasse notavit: uti præterea adverto Herodianum non sine peculiari vocum emphasi posuisse: *sine ullo impedimento superatis Alpibus in castra descenderunt*. Ad quæ castra? hostiumne, an sociorum? certè nec hostes illic erant, nec Maximini exercitus ibi castra adhuc habuit, quo primò

descendit. Sensus igitur genuinus est, quem Capitolinus non bene observavit, licet phrasim antecedentium Historicorum & fortè Herodiani secutus sit, quod superatis Alpibus descenderit exercitus Maximini ad locum vocatum *Castra*. Sic enim legitur in Itinerario Hierosolymitano. Ego inter-

(pretor

Aquileja

Ad undecimum M. p. xj.

Ad Fornolus M. p. xij.

Castra M. p. xij.

Ad Pirum summas Alpes M. p. jx.

Longatico. M. p. x.

Ad Nonum. M. p. jx.

Emona. M. p. jx.

Hemona igitur hac progressus Maximinus terrestri itinere, descendit ad *Castra* locum sic prius appellatum, & ibi iterum famem passus progressusque octo millibus passuum ultra Fornolus, quod fuerit circa Sanpass, pervenit ad Sontium à quo Aquilejam usque restabant XIV. millia passuum, ubi navalem pontem stravit, uti ex Herodiano liquet, qui expressè de his castris loquens, non dicit castra posuit, sed *in castra descenderunt*, id est ad locum, qui vocabatur *Castra*, qui natura talis est, ut superatis Alpibus ad illum descendere oporteat, uti noverunt periti locorum, & ego experientia didici.

V. Quintus ex antiquis Historicis nostro instituto deserviens est Socrates cui suppetias ferent alij. Vixit hic circa Annum Christi 440. & recensuit expeditionem Theodosi Imperatoris adversus Eugenium Tyranum, & Arbogastum, quos vicit miraculose ad Fluvium Frigidum, quem non alium

fuisse

fuisse quàm Vipacum (aut Chobelum) in agro Vipacensi constans est authorum sententia, & concinunt Itineraria antiqua. Proferamus verba Socratis: *Relictis ergo Theodosius ambobus filijs in urbe Constantinopoli, cum profisceretur contra Eugenium bellaturus, plurimi trans Histrum barbari sunt sequuti, cum eo pugnaturi contra Tyrannum: parvoquè tempore cum manu maxima venit ad Gallias. Illic enim parabat bellum, ubi jam multa millia habebat exercitus. Fit ergo congressio circa fluvium vocabulo Frigidum, &c. Imperator prostravit seipsum in terram adiutorem invocans Deum; & petitione frustratus non est. Bacurius Magister militum ejus dirupit acies, & in fugam mox vertit inimicos; sitque denuo ea hora miraculum. Ventus enim vehementissimus inspirans emissa jacula ab Eugenij partibus contra eos denuo revocabat, & à partibus Imperatoris ad hostes cum magnâ fortitudine deserebat. Tantum valuit Imperatoris oratio, &c. Eadem referunt, sed paulò alijs verbis quinquè alij testes, Orosius, Freculphus, Paulus Diaconus, Sozomenus, Nicephorus Callistus, alij. Placet addere verba Freculphi: *Theodosius in summis Alpibus constitutus & expers cibi ac somni, corpore humi fusus, cœlo fixus orabat. Et Pauli Diaconi: Eugenius igitur atque Arbogastes, quum omni instructâ acie Alpium transitus tenerent, & Theodosius in summis Alpibus constitutus esset, &c. Ne verò credas hoc alijs in Alpibus gestum esse, quam in nostris Alpibus Julijs, quæ sunt portæ Italiæ, suppetias fert Sozomenus ubi ait: *Atque Eugenius equidem maximum paravit exercitum & Italiæ portas, quas Romani Julias Alpes vocant præoccupatas præsidio tenuit. Quid hoc ad Æmonam dices? multum sanè, quia ex Oriente profectus Theodosius ad Alpes Julias per ipsam Æmonam***

ni innoç
Socrat. in
Hist. Tri-
part. c. 45.

Orosius lib
7. c. 35.
Freculph
Tom. 2.
lib. 4. c. 25.
Paul. Diacon.
Miscell.
lib. 13.
Sozomen.
cit. sup.
Niceph. lib
12. c. 38.

Pacat. in
Paneg.
Theodos.

nam iter fecit, teste Pacato Oratore, qui Panegyricum dixit Theodosio, in quo præter alia habet: *An ergo sine divino Numine factum putem, ut qui sub nomine pacis ludere, & primi sceleris poenas lucrari quiescendo potuisset, secundum tertiumque vexillum latrocinij civilis attolleret, & superatis Alpibus Cotijs, Julia quoque claustra laxaret.* Et post pauca addit: *Nec pia Hemona cunctantius ubi te adfore nuntiatum, impulsis effusa portis obviam provolavit.* Certè Theodosi iter ad Alpes Julias è Pannonia aut per Pannoniam aliud esse non potuit nisi per tritissimam viam quæ Labacum, & inde ad Alpes ducit, aut per ambagem & circuitum Liburniæ, quæ non est via properantis hosti occurrere, minimè verò per Histriam: ergò ubi modo Labacum est ibi sunt rudera antiquæ Æmonæ.

VI. Undecimus vetustus Scriptor veritati assertæ firmandæ deserviens est iterum Sozomenus ubi de condita Æmona differit, cujus verba retuli Cap. I. §. I. eique se associat ibidem allegatus duodecimus vetustus scriptor Zosimus, qui ambo Æmonam agnoverunt in fine Pannoniæ superioris sub Norico & Alpibus, à Jafone conditam ad Nauportum fluvium, qui alius esse non potest quàm Labacus in Savum se exonerans, & navigiorum ultrò citroquè patiens, uti experientia etiam hodie testatur. Atque hic sufficiant pro secunda Probatione assumptæ Theseos, quod vera Æmona à Jafone condita & celebrata antiquis scriptoribus non sit alibi quærenda, quàm in ruderibus Labacensis Urbis antiquæ.

§. III.

Argumenta ex antiquis Itinerarijs.

I.

Magno Reipub. literariæ bono superiore seculo ex verustis Bibliothecis eruta sunt complura Itineraria antiqua sub nomine Antonini, quæ putata sunt fuisse Antonini Imperatoris Philosophi, sed Junio rem arguunt tam Latinitas, quàm nomina urbium, ut supra insinuat, crediturque saltem unus eorum Author Æthicus Antoninus Hister, quem circa annum Christi 440 vixisse arbitror, alioqui Hemonæ per Attilam Anno 452. vel circa id tempus vastatæ non meminisset, uti nec Aquilejæ & aliarum urbium. Quas si dicas restauratas, formam tamen Imperij Romani circa ea tempora mutatam fateberis, ut Itinerarijs ejusmodi opus non esset. Ut ut se res habeat ante Annum Christi 630. scripsit hic Antoninus, & magnum Historiæ antiquæ lumen posteritati subministravit. Ego olim exemplar (quantum memini) Lugdunense cum notis cujusdam Recentioris legi, dum hæc scribo unicum nactus sum Venetum, sed mirè depravatum, & non tam Amanuensis quam Typographi incuria vitiatum. Ex cæteris fragmenta reperi apud probos authores, quæ pariter bonâ fide, uti reperi, allegabo.

II. Primum ergo sit quod licet depravatum & multis Typographicis scatens mendis Venetijs impressum est Anno 1518. in ædibus Aldi & Andreæ focerii. In eo fol. 143. ponit.

ITEM AB URBE.

Mediolano M. p. DXXVIII.*Inde Aquileja* M. p. CCLXX.*Inde Sermio*. M. p. CCCI.*Inde Nicomedia*. M. p. DCCCXV.*Inde Antiochia*. M. p. DCLXXXII. &c.

Quæ summarè posita deinceps specialibus titulis prosequitur, designando Antiochiam usquè diversa itinera. Primum ab Urbe Ariminum, Armino Aquilejam recto itinere. Item Arimino Aquilejam alio itinere, deinde ulterius uno tractu usque Nicomediam, ac demum Antiochiam, ut proinde interruptio itineris Aquileja Sirmium majusculo titulo non denotet aliam regionem, sed ex eadem regione novum iter continuatum. Ibi ergo sic habet.

Concordia civitas

Aquileja civitas. M. p. xxxj.

FLUVIO

Frigido. M. p. xxxvj.*Longatico mansio*. M. p. xxij.*Hennomacium*. M. p. xviiij.*Adrante mansio*. M. p. xxv.*Caleja civitas*. M. p. xxjv.*Ragundone*. M. p. xviiij.*Patauvione civitas*. M. p. xviiij.*Aqua viva*. M. p. xx.

Logatez

Labacum.

Dranberg

Celeja

Ragatez

Petau.

Hæc quidem itineris designatio videtur bona. Nam primo inter Aquilejam & *Fluvium Frigidum* (conjunctim enim debent legi hæ duæ voces) rectè sunt M. p. xxxvj. Uti in alijs etiam exemplaribus quæ conficiunt nostratia miliaria Germanica cir-

citer

citer novem , & tanta est distantia defacto inter Aquilejam & Vipacum Carniolix interioris, ubi Fluvium Frigidum agnoscunt viri docti , & ad quem paulò ante à Theodosio pugnatum contra Eugenium & Maximum ostendimus : cœteræ etiam distantix optimè conveniunt , sed erratum est in Orthographia. Ubi enim ponitur *Hennomacium* , ibi alia itineraria habent *Hemona* , & *Emona* , & aliqua etiam corruptè *Hennoma*, uti advertit Ortelius. Ante centum annos Wolfgangus Lazius in suo exemplari legit *Hæmonam*. Sic enim ait : *Itinerarium à Mediolano viam subducens Sirmium usque per loca Foro-Julij (ut reliqua Italiæ transeam) Concordiam , Aquilejam , fluvium Frigidum , Longaticum mansionem , Hæmonam , Adrantem , Calejam , Ragandonem , & Pætovionem enumerat.* Quamvis idem Lazius postea scribat modo *Æmonam*, modo *Hemonam*. Quare vereor ut hoc loco, sicuti in pluribus alijs in præfato Veneto exemplari mendum irrepsit : sicuti & in voce *Caleja*, quam in alijs legere licet *Celeja*, uti & *Pætovione*, rectius legitur *Pætovione*, secuti postea idem exemplar Venetum habet fol. 169. sed quod pro *Hennomacium* legi debeat *Hemona* vel *Hemonia*, colligitur ex eodem exemplari Veneto, folio citato 169. ubi hæc habentur.

Ortel. in Synon. Laz. Comment. Reip. Rom. lib. 12. sect. 5. c. 3. fol. 1188.

ITEM AB HEMONIA

Per Sisciam Sirmi usque M. p. CCCXI. Sic.

Prætorio Latovicorum. M. p. xxxjv.

Novioduno. M. p. xxxj.

Quadrata. M. p. xxviiij.

Siscia. M. p. xxviiiij.

Hic ab Æmonia numerantur usque Sisciam millia passuum CXXI. id est milliaria Germanica si quatuor millia passuum pro uno Germanico milliari computes, XXX. & quadrans : & totidem hodie plus minus computamus, Sisseghum usque Labaco. unde habemus in eodem exemplari Antoninum correctum ab Antonino, eandemque Urbem positam semel errore Librarij *Hennomacium*, & altera vice *Hemoniam* : neque jam ex locorum situ colligi posse, quam nostram Æmoniam Pannoniæ. Hæc de uno Itinerario. Restant alia.

III. Tabulæ apud Peütingerum & Cluverium distinctius & copiosioribus locorum nominibus iter Aquileja Æmonam adornant, & sic habent.

Aquileja.

Ponte Sonti. M. p. xjv.

Fluvio Frigido.

In Alpe Julia. M. p. xv.

Longatico. M. p. v.

Nauporto. M. p. vj.

Emona. M. p. xij.

Savo fluvio. M. p. viij.

Aquileja

Lifontzo

Vipacum

Alben

Logatez

Oberlaybach

Labacum

Savus Fluvius.

Quæ si revoces ad Germanica milliaria conficient XV. Sed addendus est numerus, qui deest à Ponte Sontio ad fluvium Frigidum XXII. M. p. quæ sunt Germanica V. cum dimidio : hæc addita prioribus erunt circiter XX. milliaria Germanica ab Aquileja ad Savum fluvium, & totidem vero similiter hodie computamus. Sed etsi plus vel minus esset, cum nesciamus, quam olim Romani viam tenuerint, nihil contra nos faceret. Nam Aquileja Vipacum sunt plures viæ, Labaco ad Savi trajectum etiam diversæ; id tamen evidens habemus

bemus *Ponte Sontii*: non esse alium locum nisi trajectum *Sontij* vel *Lifontij* fluminis, *Alpem Juliam* esse illam partem *Ocræ* montis quæ etiamnum *Alben* dicitur: *Longaticum* non esse aliud, quam quod adhuc nomen servat *Logatez*, à quo *Hyperlabacum* paulò plùs quàm milliare Germanicum computatur ubi proximè est origo *Labaci* fluvij, proinde ibi est *Nauportus*; à quo *Labacum* sunt tria millia, ergo *Emona* est *Labacum*, unde iterum ad *Savum* sunt unum & dimidium, vel etiam duo pro diversitate trajectus. Cum hoc itinerario in supputatione itineris per aliam viam & alia intermedia coincidit Itinerarium Hierosolymitanum, quod ita repræsentat Cluverius,

Aquileja

hodie *Aquileja*

Cluver. est
lib. I. c. 20.

Ad undecimum M. p. xj.

Undecimo

Ad Fornolus M. p. xij.

Sanpass.

Castra M. p. xij.

Prart vel Podcrai

Ad Pirum summas Alpes M. p. jx.

Alben.

Longatico M. p. x.

Logatez.

Ad Nonum M. p. jx.

Billichgrätz

Emona M. p. jx.

Labacum.

Quæ superius §. II. N. IV. interpretatus sum: & planè dimensio hodierni itineris per illa loca correspondet. Quis igitur sanæ mentis tot evidentibus argumentis visis dubitabit *Æmonam* antiquam ibi sitam fuisse, ubi nunc *Labacum Carniolæ* Metropolis antiquis ruinis parte superædificata: dixi ex parte, quia potior antiquæ *Æmonæ* pars adhuc in ruderibus sepulta jacet, super quibus aratur, feritur, horti coluntur, &c. Ubi pluri-
ma in hodiernum diem antiquitatis monumenta eruuntur, & supersunt vestigia magnificarum ædi-

um. In horto parentis mei ante annos viginti quinque erutus fuit lapis quadratus cum Inscriptio. *Neptuno Aug. Sac. &c.* pavementum Mo-faici operis, &c. & alibi plura similia. Hic ergò si nulla alia suppetent argumenta, vel ex Itinerarijs modo adductis tam manifestè probatur Æmonam à Jasone conditam, & vetustis Scriptoribus celebratam, neque uspiam alibi quærendam esse. Nihilominus etiam reliqua, quæ in hanc thesim faciunt producamus.

§. IV.

Argumenta ex Antiquis Inscriptionibus.

I.

Non sum nescius antiquos lapides re-
ptos in aliquo loco solum probare eo lo-
ci aliquando habitasse, aut moratos es-
se Romanos, quorum hæc erat consue-
tudo lapides cum Inscriptioibus duraturæ apud
posterios memoriæ relinquere. Neque ex ipsis in-
scriptionibus aut certorum expressione nominum
infallibile est argumentum, locum cujus nomen
exprimitur illum ipsum esse in quo lapis ejusmodi
reperitur. Nihilominus ubi aliunde constat de lo-
co, si præterea in lapide antiquo ejus reperiatur
memoria, maximam vim habent ad firmandam
veritatem antiquorum lapidum inscriptiones. Ta-
les profectò lapides & olim reperti sunt, & nunc
reperiuntur Labaci, qui nomen Æmonæ clarè ex-
primunt. Atque ut ordiar ab eo, quem ego pri-
mus hæcenus observavi, licet omnium oculis in-
tegro seculo expositus fuerit, & utinam expositus
meliore

meliore loco. Immuratus est is majori portæ Teutonicæ, qua extra civitatem ad hortos & rudera veteris Æmonæ exitur in sinistra parte anterioris portæ duobus à terra pedibus elevatus, unde à transeuntium currum rotis magna pars inscriptionis ejus extrita jam est, ut integrè legi non possit. Fortuna tamen ejus hæc fuit, quod hætenus integrum nomen Æmonia servaverit. Exscribo quod integrum adhuc est,

V A R I O T I
P. N A R B O N.
V E T. L E G. X V.
- - - V E N I X
P. E M O N I Æ.

Sensus videtur esse *Vario Tiberio Præsidi Narbonensi vel Provinciæ Narbonensis, Sc. Venix posuit Emonia.* Lapis hic vel erutus è terra, vel ex ruderibus Armamentarij Archiducalis protractus est Labaci Anno 1525. cum Armamentarium incendio absumptum, & penitus disjectum fuit, & eo loci nova urbis porta, quam Teutonicam dicimus exstructa est. Unde miror, quòd Lazius paucis post annis Labaci perquirens antiquitates eum non observaverit, omnium transeuntium per illam portam oculis expositum.

II. Altera inscriptio extat in pariete Ecclesiæ B. Virginis Ordinis Teutonici, quam ego ipse legi & descripsi correctius, quàm Lazius, qui eam

*Laz. Reips.
Rom. li 12.
sect. 5. c. 6.*

60 §. IV. Arg. ex Antiq. Inscriptionibus.
promit in comment. Reip. Romanæ. Sic igitur
habet.

M. TITIO. M. F. CL. TI.
BARBIO TITIANO DE-
CURIONI EMONE. T.
LEG. II. ADIUTRIC. ITEM.
LEG. X. FRETENS. HA-
STAT O IN COH: LEG. II.
TRAIAN. EX CONICULAR.
PR. PRO. LARCIA VERA
FILIO. PISSIMO. L. D. D. D

*Pet. Apian.
& Barthol.
Amant.
Syntagm.
Antiq. In-
script.
Janus Gru-
ter. Magn.
Syntagm.
Laz. cit.
Lambec.
Bibl. lib.
2. c. 8. fol.
681.*

Petrus Apianus, Bartholomæus Amantius, Janus Gruterus, & Lazius, ac post Petrus Lambecius habent cum diphtongo *Æmonæ*. Sed in lapide simpliciter EMONE. legitur. Item apud illos est EX CORNICULAR. At in lapide unum continuum vocabulum, prout etiam Lazius scripsit. Item in lapide est PR. PRO. Cœteri habent PR. PR. Verum de his & de interpretatione non sum sollicitus: lapidæ sæpius errant: interim nomen *Æmonæ* seu *Emonæ*, satis insinuat Labaci fuisse veterem *Æmonam*, uti benè observant Carolus Stephanus, Ortelius & alij infra allegandi.

III. Tertia inscriptio extabat etiam in com-
menda Teutonica Labaci ante centum annos,
quàm descripsit Lazius. Recentibus annis per for-
didam avaritiam illiteratorum lapis ille in alium
usum

ufum abfumptus est, uti mihi domestici narrarunt cum inquirerem. de illo. apud Lazium ita legitur.

ENNIO SECCONIS F.
 VIVUS F. CETETIUM
 RUSTICO. F. Θ. N. L.
 ET FIL. VALENTIONI.
 Θ. AN. XXXV. EISECU
 SECCO EMONS Y
 Θ. AN. LI. EMON. Y.

Cætera legi nequiverunt.

Ecce iterum bis *Æmonæ* nomen in eodem lapide; atque adeo triplex Labaci ante annos centum ex-
 tabat Inscriptio, in qua nomen *Æmonæ* legeba-
 tur. Plures aliæ sunt in vicinia Iggij scilicet, ubi
Magnum vicum (à Lazio quæsitum Hyperlabaci) ego fuisse existimo, quod vel nomen indicare vide-
 tur, cum nempè Germani succedentes Romanis
 vicum difficulter enuntiarent, cœperint primo no-
 minare *Vic*, dein, *lc*, & modo *Igg*. In hoc ergo vico
 extant hodieque multæ antiquæ Inscriptiones,
 quarum duæ *Æmoniam* enuntiare videntur; ea-
 rum fragmenta exhibeo. Una est.

D. M.
 VENIX. EM.
 PEONIS. F. &c.

Altera verò legitur.

ANTONIUS

ODECO --- MONS F.
ENNÆ --- VOIAPUS F. &c.

Cœteras antiquas lapidum Inscriptiones hic prætereo, cum ad propositum non faciant. Satis fuerit has adduxisse ad firmanda superiora argumenta, quibus probatum est Labaci sitam fuisse veterem Æmonam. Quæ certè jam olim fuit majorum nostrorum indubitata opinio. Unde extat adhuc sepulchralis lapis in Ecclesia Teutonica licet recentior, qui testatur Labacenses jam olim agnovisse in ruderibus veteris suæ urbis Æmonam, quantumcunquè Lazius & aliqui alij parùm consideratè secus sentirent, Fragmen illius hic appono.

PAMPHILO FRUMENTINO.
LEONARDUM. FILIUM, PRUS-
SIENSIS MILITIÆ EQUITEM,
IN VISENDI GRATIA HUC
PROFECTO, MORTEQUE HIC
EMONE PRÆVENTO. IDEM
PIISS. FIL. MONUM F. C.
AN. M. D. LXVIII.

Ecce ante centum annos Labacensibus velut certum persuasum fuit veteris Æmonæ gloriam non alteri, quam Labacensi urbi deberi, eamque esse veram Æmonam. Sed nequid prætermisisse videar, & solus pro patriotis sententiam ferre, libet etiam alios scriptores recentiores adducere, qui

collatis antiquorum testimonijs, ponderatis varijs circumstantijs rectè senferunt veram Æmonam alibi non esse quærendam, quàm in ruderibus antiquæ Urbis Labacensis.

§. V.

Argumenta ex sensu Recentiorum
Scriptorum.

I.

Primus occurrit Abrahamus Ortelius, accuratissimus scrutator antiquitatis, qui in synonymis suis Geographicis de Æmona nostra sic sentit. ÆMONIA, *Histriae maritimam urbem, & hodie Citta Nova vocatam, scribunt Leander, Volaterranus, & Marius Niger. Ego verò quis veterum hujus ÆMONIÆ in Histria regione ad mare sitæ meminerit, planè ignoro. Plinius habet Æmonam Pannoniæ oppidum, & ÆMONIAM quoque in Noricis, quod Julius Capitolinus HEMONAM vocat. Ptolomæus EMONAM urbem statuit inter Italiam & Noricum, quam eandem esse puto cum ÆMONIA Plinij. Sic etiam legendum erit apud Antoninum (quo loco Hennoma) Hemonia & Hennonia malè habetur) Hancque Moletius Clemonam dicit vocari. At cum Simlero potius credam Carniolæ caput esse, quod hodie Laybach dicitur: & vulgus Latinum LUBIANAM nominant. In ea enim urbe extat vetus Romana inscriptio, in qua ÆMONÆ fit mentio. Hactenus Ortelius non solum veritatem adstruens, sed etiam fictores refutans, verè enim dicit: Quis veterum hujus Æmonia in Histria regione ad mare sitæ meminerit planè ignoro. Et ignorant cum ipso*

Ortel. Synon Geogr lib. 4.

ipso omnes docti & accurati scrutatores antiquitatis ; cœteri qui secus sentiunt cœci cœcos duces secuti innocenter peccarunt. Addit deinde testimonium Simleri, qui proinde nobis.

I I. Fidejussor secundus est Josias Simlerus vir magnæ superiore seculo eruditionis & Historiarum scriptor insignis, quem nunc ad manum non habeo, sed satis sit illum ab Ortelio allegatum hoc loco nominare.

III. Fidejussor tertius Joannes Aventinus Boicorum Annalium Scriptor, qui agens de Maximini profectioe in Italiam, hæc habet ? *Maximinus quæ ad bellum spectabant comparavit, ut paratus Maximino occurreret: qui jam fines Italiæ attigerat, & Hæmonam coloniam Pannoniæ extremam, Italiæ primam, vacuam cultoribus patentibus portis intrarat, ubi edificijs incensis Aquilejam, quæ inde sex & septuaginta millibus passuum aberat, quadrato agmine progreditur, &c.* quibus verbis cum exprimat distantiam inter Hæmonam & Aquilejam ab Antonino expressam in exemplari Veneto (de quo supra) satis innuit se non alibi locare Hæmonam quam ubi Labacum modo est, licet per errorem (volens fortè conciliare diversos authores) dicat Hæmonam Pannoniæ extremam, Italiæ primam, quod esse non potest, quia nulla civitas simul & semel duabus distinctis Provincijs attribui potest. Sed fortè sensus est, quod Hæmona sit postrema Pannoniæ ad Pannoniam spectans, & prima quæ Italiam attingit, quod verum est de Labaco, nulla enim alia civitas Foro Julio vicinior est, nequè ulla alia in Pannonia veteri fuit magis postrema Meridiem versus & Occasum.

IV. Quartus fidejussor est Wolfgangus Lazi-
zius,

Jo. Aventin. Annal.
Boio. lib.
mibi fol.
122.

zius, qui licet Hæmonam Iggij (quod duobus Labaco miliaribus distat) non verò Labaci collocet, quia distantiam locorum ab Antonino designatam non observavit, ex eo tamen huic opinioni favet quod Nauportum fluvium agnoscat eundem cum Labaco, nec inde procul veterem Æmonam inquirat. Verba ejus sunt. *Hemonæ situm nemo melius quàm Plinius depingit lib. 3. c. 18. cum de Jafone & Argonautis loquitur: quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit, nec procul Tergeste, nec jam constat quo flumine. Humeris trajectam Alpes diligentiores tradunt. Subijisse autem Istro, dein Sao, dein Nauporto cui nomen ex ea causa est, inter Æmonam Alpesque exorienti. Porro Nauportum Labacum nostrum fluvium esse, proximo est capite confirmatum. Hic verò quatuor milliarium intervallo à Labaco civitate oritur, haud procul ab eo oppidulo, quod hodie superius Labacum dicunt. In cujus medio itineris, ut describit nimirum Plinius, inter Labacum fluvium & Alpes Lugei locus visitur innumeris Romanis inscriptionibus, alijsque vetustatis exemplis celeberrimus, quem Iggium incolæ vocant, cujus situs Hemonæ veteri ex diametro quadrat. Meminit is quoque Emonæ inter Norici municipia, enumerans illam c. 24. ejusdem libri. &c. Sic & Ptolomæus lib. 2. c. 15. postquàm superioris Pannonias municipia recensuisset sub Norico in extremo Pannoniæ Æmonam depingit, adjecta meridionali graduum 45. elevatione. Ex quibus saltem habetur, non procul Labaco inquirenda vestigia veteris Æmonæ. Et nisi Lazius rerum, quas tractabat, mole turbatus, nimium properanter calamum in hæc strinxisset, fortè in ipsa Labacensi Urbe designasset Æmonæ rudera. Malè Plinij verba accepit, cum putavit ab eo dictum Æmonam fuisse mediam inter Naupor-*

Laz-Com-
ment. Reip.
Rom. lib.
12. Sect 5.
c. 7

tum & Alpes. Non dixit hoc Plinius, sed Nauportum fluvium inter Æmonam & Alpes exoriri, quod verissimum est nam Labacus fluvius, qui est verus Nauportus oritur haud procul Verchnikio quod est *superius Labacum*, à cujus fonte si ad Septentrionem te vertas videbis Labacum tribus inde vel (ut alij supputant) quatuor milliaribus distantem urbem, si ad Meridiem respicias duarum horarum spatio attinges Alpes, quæ omnibus sunt in confesso qui per hæc loca iter faciunt, idque ego non semel emensus sum.

*Megifer.
lib. 3. Annual.
Carinbt. c. 56.*

V. Quintus fidejussor est Hieronymus Megiferus Historiographus olim Carinthiæ, qui hæc ipsa loca vidit & perlustravit. Ac licet uno in loco Lazio subscribat vetus Nauportum cum Labaco confundendo, alio tamen in loco disertè ponit hunc titulum: *Quomodo Maximinus Tyrannus Æmonam, id est Labacum Metropolim Carniolie exusserit.* &c. Deinde in contextu capitis ait: *Cum Maximinus serè attigisset Italiam, & ad Imperialem urbem Æmonam (& nunc Labacum Metropolis Carniolie) pervenisset, reperit urbem apertam, à nullo hominum habitatam: omnes profugerant, & vacuam urbem reliquerant,* &c. Hæc Megiferus quæ clara simul & vera sunt, quantum ad interpretationem Æmonæ.

*Carol. Stephan. in
Diction.
Historico.
Poët.*

V I. Sextus fidejussor est Carolus Stephanus, qui in suo Dictionario Historico-Poëtico cum ad vocem Æmona pervenisset iisdem planè verbis suam mentem explicuit, quibus usus est Ortelius supra nominatus & allegatus, ut proinde superfluum sit, hic ejus verba producere.

*P. Bert. lib.
3. Germ. c.
21.*

V II. Septimus fidejussor est Petrus Bertius in Commentarijs de Germania, ubi producit etiam

Itinera-

Itinerarium Antonini, & nomina locorum explicat. Ibi ponit etiam. *Æmona Laybach*, quod latine dicimus *Labacum*.

VIII. Octavus fidejussor est Conradus Peutinger allegatus à Bertio, vir studiosissimus antiquitatum; ejus verba sunt: *In Pannonia superiori conspicitur quoque vicinior Istriæ Emona, & fluvius Savo, & Patavio oppidum*. Melius legendum esset Poetovio oppidum: vicinam dicit Istriæ Emonam, & Labacum est vicinum Istriæ, non tamen in Istria, sed sufficit quod dicat Emonam esse in Pannonia.

*Peutin. in
Tab. Antiq.
ap. Bert.*

IX. Nonus fidejussor instar novem aliorum est Philipus Cluverius, quo nullus hætenus accuratius & exactius, imò & laboriosius scrutatus est antiquorum locorum situm & nomenclaturas. Is de se ipso scribit, quod has Provincias consultò lustraverit, ut earum statum veterem facilius explicaret, fide proinde dignissimus in plerisque: non enim potest assumi talis labor, ut in omnibus attingat veritatem, ne uspiam labatur Scriptor. Quæ de Labaco scripsit verissima esse evincunt ejus probationes. Totum textum exscribere longum foret: excerptam paucula. In descriptione limitum Italiæ cum Pannoniam ab Italia discernit allegat *Vellei Paterculi verba: Pars petere Italiam decreverat* (loquitur de exercitu Pannonico) *junctam sibi Nauporti ac Tergestis confinio*. & mox addit Cluverius: *Pannoniæ oppidum erat Nauportus apud amnem cognominem, qui vulgò nunc dicitur accolis Laubach: Italiæ verò oppidum erat Tergeste. In medio horum erant Alpes Pannoniæ, quarum summa juga Italiam à Pannonia submovebant*. Hæc ille, qui deinde adducit textum Herodiani de transitu Maximini è Pannonia in

*Cluver.
Ital. Antiq.
lib. I, c. 2.*

Italiam, eumque erroris arguit quod Hæmonam in Italia collocaverit cum esset à Septentrionali parte ad radices Alpium in quarum summitate Italia tunc incipiebat, quod ut firmaret adducit Ptolomæum: *Ptolomæus* (inquit in descriptione Pannoniæ superioris) *Inter Italiam verò & Noricum Pannoniæ urbs Hemonæ. Nec situm hujus urbis ignorare possumus, quando ita referunt antiqua Itineraria Romana.*

Cluver.
sit.

Tabule

Antonini

Aquileja

Aquileja

Ponte Sonti xiiij.

Fluvio frigido xxxvj.

Fl. Frigido

In Alpe Julia xv.

Longatico v.

Longatico xxij.

Nauporto vj.

Emona xij.

Hemonæ xviiij.

Savo fluvio viij.

Ad publicanos jx.

Adrante vj.

Adrante xxv.

Celeja xxxvij.

Celeja xxjv

Pergit porrò Cluverius: *Hoc scilicet illud erat usitatissimum Romanis è Pannonia in Italiam iter, in quo Celeja oppidum ultra Savum amnem in Carniola, etiamnum clari comitatus caput est. In Italia verò Sontius fluvius hodieque vulgo dicitur l'Isenzo fiume, & in hunc desuens Frigidus fluvius, vulgò nunc Wippach, circa cujus fontes sunt Alpes Juliae, quæ & Pannonicæ dicebantur. Per has transitus erat via militari ex Italia in Pannoniam, cujus initium erat vallis si ve campus, quem Nauportus medium secat amnis, vulgò nunc accolis Germanis Laubach, si ve alia dialecto Laupach dictus. Ad hunc fuit oppidum ejusdem nominis Nauportum XI. millia passuum à summo Juliae Alpæ trajectu; & XII. ab eo millia in eadem*

dem

dem planitie Colonia Hemonæ à qua in præscripto itinere VIII. numerantur millia ad Sarnum amnem. Unde patet Hemonam esse eam urbem, quæ in ripa dicti amnis vulgò nunc incolis vocatur communi amnis vocabulo Lau-pach, Italis Lubiana, Carniolæ caput. Huc accedit & inscriptio vetus quæ heic reperta est, Hemonæ nomen referens. Hactenus Cluverius clarissimè & verissimè, ut nullum amplius sapientibus dubium possit superesse de vero situ Hemonæ sive Æmonæ. Quid verò idem Cluverius sentiat de authoribus, qui erroneè putant Æmonam in Istria locandam ubi modò Città Nova est, opportunius infra depromam.

X. Decimus fidejussor est vir in omnibus scientijs præsertim Theologicis & Historicis versatissimus Melchior Inchofer S.I. cujus verba appono: Eademq; ratio fuerit de Æmoniensi seu marvis Æmonensi Pannoniæ Savia Ecclesiæ, sive ea sit quam Ptolomæus Æmonam, Julius Capitolinus Hæmonam, Plinius Æmoniam vocant, & Plinius Pannoniæ oppidum, Julius in Noricis. Ptolomæus inter Italiam & Noricum statuunt: hodie recentiores Metropolim Carniolæ Lubianam, sive Labacum nuncupant: quanquam alij maritimam Istriæ urbem censentes: cum Volaterrano alijsque recentioribus alio abeant, sed nullo quod sciam ex veteribus Authore. Ita profectò, nullus ex antiquis authoribus proferri potest, qui vel levi indico Æmonam in Istria reponat: cum econtra, qui ejus mentionem faciunt antiqui disertè illam in finibus Pannoniæ, sub Norico, vel in ipso Norico locent, ut supra ostensum est.

XI. Undecimus fidejussor est Martinus Zeil-lerus, qui post peragratos penè totius Europæ

*Inchof. Ap.
par. ad An-
nal. Hung.
To. 1. fol.
15.*

*Zeillerò
Itiner. Ital.
6. 2. 8. 8.*

German
c. 15. fol.
175.

Provincias Itinerarium Italiæ, Germaniæ, Galliæ, &c. conscripsit, ubi etiam de Labaco mentionem facit, & adstruit illud cum veteri Æmona à Ptolomæo inter Italiam, & Noricum à Plinio in Pannonia repositam, idem esse, subscribens sententiæ Cluverij supra relatæ.

Merian.
in Topo-
graph.
Carniol.

XII. Duodecimus testis & fidejussor est Matthæus Merian Topo- & Geographicis tabulis hoc ævo clarus, Philippo Cluverio qui Labacum Æmonam, & Lazio qui id Nauportum esse asseruit, quasi problematicè subscribit, non tamen in Istria sive Nauportum sive Æmonam quærit.

Fourn lib.
11. Geo-
graph. c.
13.

XIII. Decimus tertius fidejussor est Georgius Fournier, qui in brevi sua Geographia veterem Æmonam Labaci reponit, cujus verba prætereo cum sit obuius & recentibus annis impressus multorum manibus teratur.

Æneas Syl-
vius Eu-
rop. c. 18.

XIV. Decimus quartus fidejussor est, quem ante alios nominare decuisset, sed seriùs in manus incidit Æneas Sylvius (qui & Pius Papa II.) ex Piccolomineorum familia, peritissimus horum locorum, quos frequenter pertransijt cum & Frederici IV. Legatum ad Romanam Curiam, & Slavi-græcensem Parochum, & Tergestinum Episcopum ageret. Hic tantus vir de Nauporto sic sentit: *Istriam ab Istro amne dictam ferunt, quem à Danubio in Adriam fluere falso crediderunt. Cui errori & Pomponius Mela, & nepos Padi accola aures adhibuit. Argonautarum eos fabula decepit, quos per Istrum ex mari Pontico in Istriam vectos memoriæ proditum est. Sed constat eos ex Istro in Savum ad-verso flumine navigasse, deinde Nauportum, quem Labacum bodie appellari putaverim, cujus paludem Lugeam Strabo appellat. Ex Naupor-*

Nauporto verò per montes humeris vecta navis in Adriaticum pervenit, &c. Si Nauportum agnoscit in Carnioliâ seu veteri Pannonia, utique & Æmonam reponet Labaci, aut saltem in Carnioliâ, cum hæc duo sint secundum omnes indisjuncta.

XV. Decimusquintus fidejussor est Henricus Palladius nuperus Forojuliensium Historicus, qui licet Æmonam Labaci non collocet, Pamportum tamen sive Nauportum Strabonis Labacum fluvium fatetur. Et quia Æmonam inter Pannoniam & Goritiam stetisse affirmat, licet de loco determinato dubius hæreat, satis favet nostræ opinioni. Referamus verba: *Strabo videtur expressisse his verbis. Ocrâ verò humillima pars est Alpium, qua cum Carnis Japydes junguntur, & per quam onera ex Aquileja in Pamportum plaustris deportantur: quibus ad unguem Carfi juga ob oculos legentium exponit. Nam hæc sunt humillimæ Alpium partes, quibus Carni Japydibus continuantur. Et per has patens via est ab Aquileja in Lubianam, propter quam Pamportus labitur, ut ex eodem loco Strabonis apertè licet colligere. Fatebuntur adversarij ibi esse Æmonam ubi Nauportus seu Pamportus fluvius merces ab Aquileja delatas vehit, ergo si Nauportus est fluvius Labacus, Labacum oportet esse Æmonam, vel certè aliquem alium locum vicinum Nauporto. Ob id ex aliorum mente reponens ad Pobrado in Carso: modo in sylva Geldrudis, quam Germani vocant Pырpameruualdt, sive Pirinam sylvam, Slavi Hruschizam. Coeterum agens de itinere Maximini è Pannonia Aquilejam, nulla alia via profectum credit, quam per Alpes Julias & sylvam jam dictam Pirinam, ubi & diverterit ad urbem Æmonam. Et concludit:*

*Henric.
Pallad Re-
rum Foro-
jul. lib. 30.
fol. 52.*

Idem Pal-
lad. lib. 7.
fol 118.

dit : Coeterum de Æmona mirum , quod nusquam ap-
paret. Nam post hanc calamitatem fuisse restitutam,
& cultu floruisse insigni ex posterioris ætatis Scriptoribus
satis constat. Unus Wolfgangus Lazius situm designat
propè Lubianam, quem nunc Iggium appellant : hanc fuisse
Æmonam ex Romanorum monumentis sibi persuadet.
Monstrantur etiam antiqui oppidi vestigia in sylva Gel-
drudis , quod proximius verò est Æmonam fuisse. Nam
sylva & locus Gozitiense solum propemodum attingit , ut
jam non inani argumento fuerit demonstratum, Maximim-
num per hanc partem in Italiam penetrasse. Apparuis-
set certè Palladio Æmona in urbe nostra Labacensi
si Antonini Itinerarium consulens dimensus fuisset
iter Aquileja Celejam. Sed quidquid de situ
Æmonæ ipse divinaverit , saltem tacitè insinuavit
falli eos , qui Æmonam & Nauportum in media
Istria propè mare inquirunt , cum id nullus anti-
quorum scriptum affirmet. Et cum Palladis in
Forojulio scripserit , nihil dubito quin scierit hodie
Cittanovam à quibusdam appellari Æmoniam,
nullam tamen hujus rei mentionem fecit, quia sci-
licet id credidit fabulosum.

Anton.
Thijs. in
Not. ad
Pater.
Lambec.
in Bibli-
oth. Cæs.
lib. 2. c. 8.
Joan. Fris.
in Lex.
J. Passerat.
in Calep.
Cornel.
Schreuel.
in Calep.
Contr.

XVI. Prætereo nunc Antonium Thyrium ,
Petrum Lambecium , & plures alios , qui vel ex-
pressè in nostram concedunt sententiam, vel tacitè
eam probant cum extra Istriam in Pannonia vel
Norica Æmonæ rudera investigant , quod sufficit
nostro proposito , quo non tantum probare inten-
dimus Æmonam veterem esse hodiernum Laba-
cum , sed etiam ostendere Æmonam nullam un-
quam fuisse in Istria , nullam ad Quietum amnem,
nullam in Città nova. Atquè ita clarissimè proba-
tum est veram antiquis celebratam Æmonam
quæ-

quærendam esse Labaci ex vetustis Geographis, & ab ijs designato situ Æmonæ: ex antiquis Historicis: ex antiquis Itinerarijs: ex antiquis Inscriptionibus: ex sensu Recentiorum Scriptorum. Restat nunc, ut viceversa probemus Æmonam veterem nec fuisse unquam, nec esse in Istria, ubi modo sita est Civitas Nova.

CAPUT III.

Æmonam veterem non esse hodiernam
Citta novam in Istria clarè ostenditur.

§. I.

Argumenta negativa ex Geographis &
Historicis antiquis, quod Æmona nunquam fuerit in Istria.

I.

I Ametsi argumenta supra adducta, quod Æmona vetus sita fuerit, ubi hodie Labacum Metropolis Carniolix cernitur, sufficienter probent, ejus rudera non alibi quærenda esse, quàm Labaci, adeoque nec in Cittanova, nec uspiam in Istria, *quia oppositum idem operatur in opposito, quod propositum in proposito.* §. *fin. ff. de legat.* nihilominus ut luce clarius eadem veritas ostendatur, resumendi sunt iterum Geographi & Historici, & asserendum, quod nullus Geographus (quantum ego hactenus deprehendere potui) nullus Historicus antiquus Æmonam reposuerit in Istria.

Strabo
lib. 4.

Idem Strabo
lib. 7.

II. Inprimis Strabo Nauportum flumen afferit oriri ex Illirijs, & in Savum influere, à quo non esse removendam Æmonam constat ex Itinerarijs antiquis : nullum autem flumen Istriae defertur in Savum, ergò Nauportus non est in Istria, ergò neque Æmona. Scio quod Strabo alicubi dicat: *Nauporto proximus est fluvius Corcoras, qui onera excipit; hic sanè Sabon intrat, Sabusque in Drabon.* &c: Verum cum alio loco idem Strabo Nauportum nominet amnem navigabilem, qui Savum intrat, dicendum Strabonem hoc loco humani aliquid passum, & pro Nauporto nominasse Gorcoram fluvium, qui hodie vocatur Gurcka, & non procul Nauporto oritur, etiam alicubi navigabilis, cum quo tamen subsistit & Nauportum amnem ex Illirijs fluere, & Savum intrare, & ibi quærendum, ubi non procul est Corcoras, qualis nullus fluvius invenitur in tota Istria, sed in hodierna Carniolia seu antiqua Japydia, tam Nauportus quam Corcoras; adeoque Æmonam non procul ab his fluminibus sitam fuisse. Ostendatur in Strabone vel unum verbum, quo affirmet fluvium aliquem Istriae antiquis temporibus dictum Nauportum, & vertemus vela. Sed in toto Strabone ne syllaba quidem de hoc reperitur, ergò Strabo pro nobis est, non pro Istrianis.

III. Deinde Strabo nominat Nauportum Tauriscorum Coloniam, sed nullus unquam antiquus afferuit Tauriscos habitasse in Istria, ergò Nauportus colonia nulla unquam fuit in Istria, ergo nec fluvius à quo nomen desumeret Colonia: Item ab Aquileja dicit Strabo per Ocrum montem proficiscentibus ad usque Nauportum numerari stadia

dia cccl. vel (ut ipse mox adjungit) ut alijs videtur D. qui sane numerus utcunque correspondet hodiernæ distantiæ inter Nauportum nostrum & Aquilejam uti supra ostensum. Non autem correspondet distantiæ inter Aquilejam & Cittanovam, ac licet æquale foret, nusquam tamen ostendi posset ex Strabone, quod per Ocrum promontorium ab Aquileja ad Nauportum (intelligendo Quietum Istriæ) merces deduci in plaustris, quæ per fluvios ad Istrum vehantur, scripserit. Manet ergo Nauportum Coloniam esse nostrum Hyperlabacum, & Nauportum fluvium esse nostrum flumen Labacum, quod defacto merces devehit in Savum, è Savo in Istrum seu Danubium.

IV. Sed & Plinius totus pro nobis est, in nullo pro Istrianis. Nam expressè Æmonam adstruit Coloniam Pannoniæ, expressè Nauportum continuari Savo innuit cum navigationem Jasonis adversis fluminibus factam recenset, ex Danubio in Savum, ex Savo in Nauportum, ultra quem cum non posset amplius Jason navigare, humeris navem transtulit per Alpes, quæ descriptio adeo quadrat nostro Labaco, ut nihil possit clarius desiderari, cum nullus alius fluvius possit ostendi, quo adversa navigatione ex Savo usquè fere ad Alpes possit perveniri, quam noster Labacus. Intrat Savum etiam Dravus & fortè eo adverso naves trahi possent, sed origo ejus non est in Illyricis, non deduceret ad Ocrum montem, non deduceret Aquilejam, verum in Noricum ex cujus Alpibus oritur. Istriam accuratè describit Plinius, & nominat Ægida Coloniam seu Justinopolim, cujus alij Scriptores non meminerunt. Cur ergo in

Istria non nominasset Nauportum vel Æmonam, si ejus tempore vel umbra nominis Æmonæ alicubi fuisset in Istria? Cur non reponit Æmoniam (quam videtur ab Æmona contra distinguere) in præfata Istria, sed potius in Norico? Nempe in Istria nunquam fuit Nauportus, nunquam Æmona, sed tam Nauportus quam Æmona in Pannoniæ extremitate sub Norico, aut saltem Æmona, si Nauportus ad Tauriscos & Noricos spectabat, uti Strabo notavit. Ostendatur vel unum verbum in Plinio quod ipsius ætate auditum sit nomen Æmonæ vel Æmonia in Istria, & cedimus Adversarijs.

V. Ptolomæus Alexandrinus exactè singulorum Provinciarum limites, urbes, colonias, loca descripsit & tradidit: nusquam tamen in Istria ullum verbum fecit de Æmona, sed clarè cum cæteris antiquis, cum describeret Pannoniam reposuit in ejus parte meridionali extrema *Æmonam*: *Inter Italiam verò sub Norico Pannoniæ iterum civitas Æmona.* Quid clarius posset dici? An aliquando Istria dicta est Pannonia, ut ideò sibi vendicet Æmonam? Proferatur antiquus author & cedimus. Describit idem Ptolomæus Istriam & ejus oppida, in Tabula Italiæ, & enumerat Tergestum, Formionis fluminis ostia, Parentium, Polam, Nefactum, ac civitates mediterraneas, Pucinum, Piquentum, Alvim, nusquam legere est nomen Æmonæ, sed posteri locorum & Geographiæ ignari fecerunt ex Alvim Alvona per nominis affinitatem cum Alvona Liburniæ vicina, ex Alvona errore amanuensium vel malè legentium fecerunt

Æmo.

*Æ tol. sup.
est.*

Æmona, & nostram Æmonam è Pannonia ingenti saltu transtulerunt in Istriam.

VI. Vellejus Paterculus qui non audita sed visa recensuit, & ipsemet Pannoniam perlustravit, disertè Nauportum in Pannonia reposuit, ut supra vidimus. Idem agit Tacitus, cum de militari tumultu ad Nauportum mentionem faceret. Erant illæ legiones Pannoniæ, quæ cœperant tumultuari, movebant è Pannonia in Italiam breviori haud dubiò itinere, quia properabant. Nullum autem è Pannonia in Italiam brevius iter, quàm per nostram Æmonam, nostrum Nauportum & contiguas Alpes Julias. Æmona igitur & Nauportus fuerunt in finibus Pannoniæ, non in mediterraneo Istriæ, ubi est Citta Nova. Et sanè cui bono è Pannonia proficiscentibus fuisset per longissimas ambages, abstrusissimas vias pergere in Istriam ut Romam properarent, & non solum in Istriam, sed in Istriæ medium, cum relicta procul à lævo latere Istria, Romam pergere potuissent? Hoc argumento usus est rectè Palladius, cum de itinere Maximini Tyranni Romam è Pannonia properantis differeret, cum per Alpes Julias, quæ Nauporto nostro pene contiguæ sunt, Aquilejam profectum esse concludit. Atqui eadem est ratio de legionibus, quas Tacitus Romam contendentes ad Nauportum turbatas narrat. Ergò neque Nauportus neque Æmona unquam fuit in Istria.

Vellej. cit.
supra.
Tacit. sup.

VII. Herodianum adversarij pro se allegant; sed immeritò, quia non advertunt vel errorem quem commisit, vel sensum proscrispsit. Verba authoris adducta sunt supra cap. 2. §. 2. n. 3. Ad quæ observandum est; cum dicit Herodianus:

Herodian.
cit. sup.

Maximinus postquam ad Italiæ fines peruenit, non intelligit fines intrinsecos Italiæ, sed extrinsecos, id est fines extra Italiam, ut patet ex contextu, quia inde præmisit Speculatores ad Alpes, in quarum summitate erant limites, qui Italiam à Pannonia & Norico submovebant, cum dicit: Ad primam Italiæ urbem peruentum est, quæ Hemonæ ab incolis vocatur, volebat scribere ad proximam Italiæ urbem, quia haud dubiè hæc erat proxima Italiæ, cum esset sub radicibus Alpium, quæ statim Hyperlabaci incipiunt. Aut fortè ejus tempore pars illa extrema Pannoniæ, qua Nauportum & Æmona stetit, adjuncta fuit Italiæ, quæ tempore Plinij erat extra Italiam, sed vicina Italiæ, Herodianus enim posterior fuit Plinio. 3. cum dicit: Ea sita est in extrema Planitie ad Alpium radices; ambiguum videri posset, num intelligat Alpium radices à parte Meridionali vel Septentrionali, sed mox se explicat quod intelligat radices à parte Septentrionali (aut si mavis dicere Orientali) cum sit modica inflexio ad Orientem; dicit enim: cumque noctem exegissent (Æmonæ) statim sole oriente ad Alpes accesserunt. Ecce antequam accederent Alpes fuerunt Æmonæ, ergò antequam transierent summitatem Alpium in quibus Pannonia ab Italia submovebatur, fuerunt Æmonæ; ergo Æmona etiam secundum Herodianum non fuit in ipsa Italia, sed in finibus extrinsecis Italiæ, id est in finibus intrinsecis Pannoniæ, qui situs omninò quadrat Labaco. Nam si sole oriente Labaco discesserunt terrestri Itinere per sylvam Labacensem, spatio unius horæ jam attingebant Ocrum & consequenter Alpes, quarum humilior pars est Ocrum. 4. Cum dicit Herodia-

dianus Alpes illas esse vice murorum Italiae, ut universam Italiam comprehendant, manifestè innuit, quod Alpes excludat ab Italia cum non possit idem se ipsum comprehendere, atque aded etiam Æmonam ante Alpes sitam supponit. §. Cum dicit: *superatis Alpibus in Castra descenderunt*, insinuat ab hac parte Alpium ubi modo Hyperlabacum & Labacum est, stetisse Æmonam, non post Alpes Aquilejam versus & ad partem Meridionalem vel quasi Occidentalem. Imò cum dicit *ad Castra descenderunt* innuit locum dictum *Castra* quæ Itinerarium Hierosolymitanum ponit xxxv. m. p. ab Aquileja versus Nauportum & Æmonam, qui locus ex distantiae observatione videri posset idem esse cum Haydenschafft, seu Hayduschina, ubi extant vestigia alicujus insignis coloniae vel municipij, estque situs ad radices Alpium meridionales. Vel forte fuit *Prart*. Cluverius verò putat esse *Gmünde* non procul inde: Atque ita Herodianus si benè intelligatur pro nobis pronuntiat, non pro Istrianis. Magis turbavit sensum Capitolinus, qui ab Herodiano videtur mutatus & partem narrationis & phrasin, licet cum vellet elegantiosem reddere, corruerit. Nam ubi Herodianus habet *ad Castra descenderunt*, ipse scripsit: *ubi primum Castra in campo posuit*, non advertens *Castra* esse nomen proprium loci inter Alpes & Aquilejam, uti vidimus ex Itinerario Hierosolymitano. Nihilominus nec Herodianus nec Capitolinus somniavit Æmonam vel Nauportum in Istria, quod nobis sufficit.

Alia argumenta negativa ex antiquis
Historicis quod Æmona non sit
in Istria.

I.

Justin. lib.
32.

NUstinus Pompeji Trogi abbreviator de Colchorum itinere & persecutione Argonautarum agens hæc habet: *Historum gentem fama est originem à Colchis ducere; missis ab Æeta Rege ad Argonautas raptoresque filia persequendos, naves suas humeris per juga montium usque ad littus Adriatici maris transfulerunt; cognito, quod Argonautæ idem propter magnitudinem navis priores fecissent &c.* In hac brevi narratione asseruntur ista. 1. Istrianos à Colchis originem ducere, quod non nego. 2. Colchos à Ponto navigasse in Istrum seu Danubium, è Danubio in Savum adversis fluminibus penitus in vectos id est, quam procul navigare poterant, sed poterant ex Savo etiam in Labacum prout hodieque contingit, & quotidiana docet experientia. 3. Cum non possent ultra navigare à portu Savi & contigui savo Labaci, qui portus est Hyperlabaci, ut constat, naves suas humeris per juga montium usque ad littus Adriatici maris transfulerunt, hoc potuit fieri dissolutis navis compagibus per montem Carusadium & Ocrum, ad littus non procul Tergesto. In hac narratione nihil est de ædificata Æmona in Istria, nihil de Nauporto in Istria, quin potius supponit Trogius & cum eo Justinus, quod portus navis Colchicæ uti & Argonautarum fuerit ante juga montium, quæ sunt sine dubio Ocra & Carusadium

dius sive Carsum hodiernum , & non juga montium ad Cittanovam , nisi quis velit asserere illos per Savum & Labacum navigasse adverso flumine, usque ad portum Hyperlabaci ; inde navigasse per aërem usque ad Cittanovam , & ibi primum substitisse ac Quietio fluvio Nauporti nomen imposuisse. Ergo neque Nauportus neque Æmona unquam fuerunt in Istria.

II. Plinius, quem supra retulimus , clarius loquitur nulla mentione factâ , quod Nauportus fuerit in Istria ; sed insinuans potius ante Istriam. Verba ejus sunt *Historiam cognominatam à flumine Istro in Adriam effluente è Danubio amne &c.* Plerique dixerunt falso : nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur. Deceptos , credo quoniam Argonavis flumine in mare Adriaticum descendit , non procul Tergeste, nec jam constat quo flumine. Humeris traversam Alpes diligentiores tradunt : subiisse autem Istro , dein Savo , dein Nauporto , cui nomen ex ea causa est inter Æmonam Alpesque exorienti. Hic asserit Plinius 1. Negando quod Histria nominetur ab Istro seu Danubio , quasi illic in Adriam influente , & hoc benè negat. 2. Quod qui sic opinabatur decepti sint , eo quod putaverint , Argonavim per aliquod flumen descendisse ad mare Adriaticum , & fortè descendit aliquo flumine non procul Tergesto. Hoc possum dare adversarijs, licet non asserat Plinius absolutè , sed ex aliorum mente , cum Trogus & Justinus dicant navem à jugis montium & per juga montium usque ad littus maris translata. 3. Asserit Plinius quod diligentiores Scriptores de itinere Argonautarum tradant Argonavim humeris translata per Alpes.

Plin. lib.
3. cap. 12.

4. Ordine præpostero narrat, quomodo usque ad Alpes pervenerit, nimirum *subijt*, id est ascendit adversis fluminibus Istro, Savo, Nauporto, cui nomen ex ea causa est; quod ibi portum navis tenuerit, ultra quem navigando ulterius pergere non potuit. Et hoc ad amussim quadrat nostro Hyperlabaco, ad quem fluminibus adversis Danubio, Savo, Labaco ascenditur, & subitur usque ad Alpes Julias, quæ statim post Hyperlabacum incipiunt. 5. Designat locum Nauporti fluvij, & ait originem habere inter Alpes & Æmonam, quod omnino etiam verificatur de fluvio Labaco, cujus origo est immediatè ad Hyperlabacum, & post illam originem sunt Alpes, quare Æmona ab hac parte quæri debet, nec potest alibi melius assignari quam Labaci (uti alia argumenta evincunt) ut origo Nauporti media sit inter Æmonam & Alpes. Nihil hic de fluvio *Quieto*, nihil de Æmona in Istria, nihil de Nauporto in Istria, sed potius de Nauporto in Savum influente, prout disertis verbis adstruit Strabo ex supra relatis. Ostendant mihi adversarij Savum in Istria, vel saltem fluvium aliquem in Istria, qui Savum ingreditur, & credam illis quod olim fluvius aliquis in Istria vocatus sit Nauportus. Concessi paulò ante, quod translata navis Argo per juga montium, per aliquem fluvium Tergesto vicinum descenderit in Adriam, sed cum non constet Plinio, quo flumine, nec mihi constat. Dabo tamen liberaliter adversarijs quod translata fuerit Argo ad amnem Formionem tanquam viciniorem Tergesto, nunquid idè Formionem appellatum dicent Nauportum? Non certè, nisi antiquum fidejussorem exhibeant, quod præ-

præstare non possunt. Audebo illis etiam dare liberaliter, non concedere, quod Argo translata fuerit ad fluvium Quietum, nunquid audebunt concludere. Quietum olim fuisse dictum ob id Nauportum? Non certè, quia Plinius illum tantum fluvium agnoscit Nauportum, ad quem adversa navigatione ex Savo potest perveniri, quod nullo modo convenit Quietò. Et consequenter neque poterunt dicere Æmonam aliquando stetisse prope fluvium Quietum. Notanda sunt benè verba Plinij qui dicit, Argo navim è Ponto per tres fluvios ascendisse quia contra fluxum pergebat, & de his fluminibus constabat Plinio alioqui non nominasset Istrum, Savum, Nauportum: Deinde dicit ex aliorum mente, quod eadem Argo navis descenderit per aliquod flumen in Adriam, sed addit non constare quo flumine; ergo supponebat Plinius illud flumen per quod Argo descendit in Adriam non fuisse Nauportum, tum quia per Nauportum subjicit & ascendit usque ad Alpes, per alterum verò incognitum descendit, tum quia sciebat Alpes interpositas mari, & Nauporto ac Savo, quæ prohibebant ulteriorem ascensum. Ergo neque Nauportus, neque Æmona unquam fuit in Istria.

III. Sozomeni Hermiæ, & Zosimi Græcorum Historicorum verba dedimus supra cap. I. §. I. In illis nulla etiam fit mentio sive Nauporti, sive Hæmonæ in Istria; verum potius contrarium manifestè evincitur. Ait Sozomenus: *Transmisso mari, quod super Scythas est per flumina quæ per illas partes labuntur ad Italorum pervenerunt fines.* Hoc verum est de nostro Hyperlabaco à quo non procul abest

Sozom.
lib. I. c. 6.

Istria Italiæ postrema regio : atque ita pars extrema nostræ Carniolæ , qua Istriam contingit , est limes & finis extrinsecus Istriæ seu Italiæ. Deinde dicit : *Ibi hiemantes urbem condiderunt nomine Æmonam.* Nimirum in illis finibus Italiæ extrinsecis seu exclusivis , quod de nostra urbe Labacensi optimè intelligi potest , cum & Forum Julium & Istriam vicinam habeat : neque enim fines & limites indivisibiliter apud Historicos sunt accipiendi. Pergit Sozomenus *sequenti autem æstate operâ incolarum adjuti Argo navim quadringenta circiter stadia per terram machinâ quadam tractam, deduxerunt in Aquilim fluvium, qui in Eridanum insuit, Eridanus autem in mare Italicum exit.* De errore circa fluvium Aquilim (qui apud nullum alium authorem nisi hunc & Authorem Tripartitæ legitur) & circa Eridanum videri potest Cluverius ; nostro proposito satis est admittere , quod ad aliquem fluvium ultra Alpes protracta sit navis per quadringenta circiter stadia , & rursus dare adversarijs quod ille fluvius fuerit fluvius vel Formio vel Quietus , quo deinde navis defluxit in Adriam. Quid inde elicient ? num quod ad Quietum fluvium condita fuerit Æmona ? num quod Quietus vel Formio dictus sit aliquando Nauportus ? minimè : quin potius evidenter ex Sozomeno colligitur , quod ab hac parte Alpium Septentrionali ædificata sit Æmona , & post ejus structuram Navis Argo per Alpes translata sit, ac proinde neque Nauportus , neque Æmona unquam fuit in Istria , quia priusquam transfirent Argonautæ Alpes, ædificaverunt Æmonam.

*Zosim. lib.
5. Hist.*

IV. Zosimus cujus verba supra retuli una cum Sozomeno designat longitudinem spatij cccc.

circiter stadia , per quæ humeris translata vel pertracta est Argo navis post conditam Æmonam, quod serè spatium inter Hyperlabacum & Tergestum deprehendes , si octo stadia pro mille passibus , & quatuor mille passus Romanos pro uno Germanico milliari computaveris, licet Cluverius brevius iter Tergesto Hyperlabacum esse putet. Nos plerumque numeramus Hyperlabaco Tegestum duodecim Germanica , quæ faciunt XLVI II. M. P. Romanorum : hæc verò CCCLXXXIV. Stadia , ubi ad cccc. defunt solum XVI. Stadia. Sed credibile est veteres alijs vijs & ambagibus usos , & novas vias breviores inventas à posteris. Unde ex hoc etiam manifestè evincitur Æmonam non fuisse in Istria , ubi nunc est Cittanova, cum ne Stadio quidem uno distet à maris littore. Cluverius de ejus situ : *In Tabula Itineraria* (quam scilicet Conradus Peutingerus ex antiquis Bibliothecis erutam vindicavit à tineis) *Histria peninsulae figura depicta conspicitur* &c: Parentium oppidum à quo linea itineris ad Polam per mediterranea ducta millia passuum adscripta habet xxx. Inter eam lineam & mare figura majoris edificij adposita est, qualis aquis calidis passim in eadem Tabula, & nonnunquam Prætorij Romanis adpicta visitur. Supra id edificium vocabulum adpositum est, dubia equidem & ambigua Scriptura QVAETI : infra verò, vel potius à latere ejus, quod Polam spectat, vocabulum SILVO. Illud forte fuerit antiquum amnis nomen QVAETUS , qui vulgò nunc incolis dicitur Quieto, mediam fermè Istriam secans. Ad hujus dextram ripam IV. circiter M. P. à mari vestigia conspiciuntur antiqui oppidi, quod Italiae Scriptores hoc nostro seculo PER IMMANEM ERROREM interpre-

Cluver.
Ital. ant.
lib. I. c. 21.
fol. 214.

tati sunt Hemonam Coloniam apud Nauportum amnem, quem volunt hodie esse Quietum, quum extra Italiae fines Hemonam nunc Labacum dici apud fluvium eognominem in Savum defluentem supra patuerit. Hæc Cluverius in quibus unicum desiderarem, ut in Tabula quam vidit melius advertisset ad Characteres antiquitus usurpatos; puto enim quod legisset *Alvo* pro *Silvo*. A quippe littera secundum Orthographiam Lombardicam & vetustam etiamnum in antiquis tam MSS: quam impressis libris conspicitur formata sicut S., & I conjuncta (SI) ac consequenter legere oportebat prædictum vocabulum *Alvo* quod inter Urbes aut Colonias Istriae numerat Ptolomæus: Ex quo *Alvo* suspicor ego à posteris pejus lectum *Æmo* & inde formatum *Æmona*, quod errori occasionem tribuit.

V. Ex his modo adductis quæro ab Adversarijs ut. 1. Ostendant mihi ad mentem Justinii per quæ juga montium post Cittanovam Colchi transulerint suas naves. 2. Ostendant mihi in Istria fluvium (ad mentem Plinij) qui cū Savo continetur, & ultra quem navigari non possit, nisi per Alpes transferatur navis descensura per aliud flumen in mare Adriaticum. 3. Ostendant mihi Nauportum fluvium cujus Origo media sit inter Æmonam & Alpes, sed talem Nauportum per quem influentem Savo deferantur onera in Pannoniam inferiorem, ut vult Strabo. 4. Ostendant mihi ad mentem Sozomeni conditam Æmonam ab Argonautis è Ponto per fluvios adversa navigatione profectis antequam Alpes transirent, & ab illa Æmona distantiam cccc. circiter stadiorum ad alios fluvios Aquilim & Eridanum, qui se in mare exonerent

onerent minimum cccc. stadijs ultra Æmonam, sed ostendant in Istria, ubi gloriantur se habere Æmonam. 5. Ostendant mihi in Istria eandem distantiam ad mentem Sozomeni inter Cittanovam, & littus maris, & credam illis quod Cittanova sit vetus Æmona: alioqui si id non ostenderint, dicam vel ipsos errare & somnia ac fabulas pro veritate vendere; vel præfatos Authores cum pluribus alijs antiquis turpiter hallucinatos: sed non potero prudenter antiquis Scriptoribus de rebus suæ ætatis scribentibus, negare fidem, & tribuere Neotericis parùm versatis in Geographia antiqua, in qua sæpè hallucinantur etiam doctissimi Viri, qui multos annos in eo studio consumpserunt: ergo remanebit conclusio, quod vetus Æmona & fluvius Nauportus nunquam fuerit in Istria, & quod Neoterici Æmonam in Istria collocantes immaniter à veritate aberrant; veteres autem qui vixerunt dum in flore esset Æmona, veritatem scripserunt.

§. III.

Argumenta negativa ex Itinerarijs antiquis quod Æmona non sit in Istria.

I.

Ragmenta ex antiquis Itinerarijs & Tabulis supra exhibui, in quibus nomen Æmonæ & Æmoniaë clarissimè exprimitur, sed nusquam vel minimum apparet vestigium quod Æmona vel Æmonia fuerit in Istria: Id enim ex alijs antecedentibus vel subsequentibus locis colligi deberet, cum econtra vicina

cina illa loca ostendi possint in Pannonia & circa Labacum. Ergo iterum Æmona nulla unquam fuit in Istria.

II. Unicum iter per Istriam invenio in Antonini Itinerario Venetæ editionis ubi fol. 170. ponitur titulus *de Italia per Histriam in Dalmatias*. Et mox designatur iter à Siscia Mursam, quod est in Pannonia, nullo intermedio loco Istriæ nominato. Tandem fol. 171. ponitur

Ab Aquileja per Histriam

Extramare Salonas M. P. cxcviii. Sic

Fonte Timavi m. p. xii.

Tergeste m. p. xii.

Ningum m. p. xxviii.

Parentium m. p. xviii.

Pola. m. p. xxi.

Trajetus sinus Liburnici:

¶ In hoc itinere nominatur in Istria *Ningum* & *Parentium*, inter quæ medium erat *Alvum*, vel *Silvum*, sive locus ille in quo steterunt rudera Civitatis novæ; nequè ibi nominatur Æmona vel Æmonia, quæ tamen alibi in itineribus per Pannoniam nominatur, ergo signum est Æmonam nullam fuisse in Istria sed Pannonia. Et cum distantia inter *Ningum* & *Parentium* sit satis magna, nempe xviii. m. p. si quæ ibi fuisset Æmona cur non fuisset interposita, sicut alibi loca intermedia minoris distantiae nominantur, per quæ transibant exercitus Romani, ut supra vidimus? Certè nullam hic viderunt Æmonam Romani. Aliud etiam iter maritimum Istriæ describitur fol. 182. his solum verbis *A Pola Jader in Dalmatias stadia I. DL.* Sed etiam in hoc nullum nomen Æmonæ, imò nequè *Nauporti*,

porti, cum tamen in Pannonicis itineribus *Henno-*
macium (pro Hemonna) & *Æmonia* nominetur. Er-
go *Æmona* ulla unquam *Istria*.

III. Tabulas Peütingerianus inspexit Cluve-
rius, nuspiam ibi reperit nomen *Æmonæ*, sed ad
fluvium Quietum in medio *Istriae*, quem moderni
invitis omnibus antiquis Geographis & Historicis
volunt appellare. *Nauportum*, deprehendit lo-
cum vel *Coloniã* cum vocabulo *Silvo*, quod le-
gendum esset, uti ex *Ptolomæo* divinabam *Alvo*,
ex quo recentiores formarunt *Æmo* & *Æmonia*.
Ergo nequè ex *Itinerarijs* colligi potest ullum ve-
stigium *Æmonæ* in *Istria*, sed potius tam *Nauporti*
quàm *Æmonæ* nomina consignata sunt in *Panno-*
nia, quæ si cum vicinis hodiequè nomen servanti-
bus conferantur, ex ipsa locorum distantia evin-
cent, *Æmonam* alibi quærendam non esse quam
Labaci, *Nauportum* verò *Hyperlabaci*, atque ita
satis superquè probatum est quod *Æmona* vetus
sit & fuerit à prima ejus structura ubi modo *La-*
bacum est *Metropolis* in *Carniolia*, quam impe-
riti *Thaumaturgi*, audaci sed ridicula transla-
tione conati sunt è *Pannonia* per *Alpes Istriae* im-
portare. Superest, ut *Neoterici* cujusdam, quem
nominare non libet, futiles ad argumenta mea
(compendiosè in chartam conjecta) Re-
sponsiones discutiam, quod tam facile
præstabo, quàm facile vulpes py-
rum comest.

CAPUT IV.

Discussio Responsionum Neoterici ad
argumenta præcedentibus Capitibus
adducta.

T explorarem quid fundamenti habeat opinio quorundam Recentiorum asserentium veterem Æmonam vel Æmoniam esse in Istria, ubi nunc Cittanova, & Nauportum fluvium, ubi nunc est Quietus fluvius Istriæ, conjeci Anno 1672. summarie Argumenta mea (quæ hic latius deduxi) in chartam, adjectis insuper objectionibus nonnullis quæ videbantur contra me facere, ac transmissi, scriptum cuidam Neoterico in Istria habitanti, rogando, ut per unum aut plures viros doctos, & Geographiæ præsertim Istriæ peritos relegi, & si quæ in contrarium invenirentur, mihi transmitti curaret. Expectavi responsum à 7. Junij usque ad diem 28. Decembris qua mihi præsentatum est fufum Responsum, sub nomine cujusdam V:G: ad mea dubia & argumenta, licet datum literarum fuerit pridie Idus Novemb. ejusdem anni 1672. Et quia hæc res est, quæ concernit honorem meæ patriæ, quem pro virili jure naturæ propugnare obligor, & Ciceronis effato *omnia quæ à nobis geruntur, non ad nostram utilitatem & commodum, sed ad Patriæ salutem conferre debemus: nec dubitem plures esse, qui contra torrentem antiquorum moridicus sint tutaturi, quibuscunque tandem medijs erroneam partis adversæ opinionem, discutiam*

fingu-

Cic. ad
Quir. post
redit.

singula puncta totius Responsi, & vindicabo debi-
tum omni jure Labacensi Urbi vetus nomen Æ-
monæ. Prius tamen præmittam mea argumenta
contracta, prout ea transmisi in Istriam.

§. I.

ARGUMENTA

Quod Æmona vetus sit hodiernum Labacum.

I.

*B*X situ. Ptolomæus eam locat inter Italiam & Pan-
noniam: *Inter Italiam verò sub Norico Pannonie*
iterum Civitas Emona. Labacum est inter Italiam
& Pannoniam seu Austriam & Hungariam. Ergò
Labacum est Emona, seu Æmona, seu Æmo-
nia, quæ idem sonant. Et est sub Norico seu sub Carinthia
& Tyroli.

Ptol. lib.
2. c. 15.

II. Herodianus Æmonam describens ait: *Ea est sita in*
extrema planitie, sub Alpium radicibus. Sub quibus verò radici-
bus intelligat, colligitur ex sequentibus, quia describit iter
Maximini ex Pannonia Aquilejam & ait: *Quumque noctem illic*
exegissent statim sole oriente ad Alpes contendebant. Labacum
situm est sub Alpium radicibus, sive enim terrestri itinere La-
baco Aquilejam contendas, statim occurret mons Ocræ, de
quo Strabo: *Ocræ pars est humillima Alpium,* Et Ptolomæus *O-*
cra & Carusadio montibus, qui sub Norico sunt: & iterum Strabo:
A Tergesto vico Carnico transitus per Ocræm est ad Lugeam palu-
dem. In confesso autem est Lugeam paludem esse vicinam
Labaco, ergò Labacum est vetus Emona. Sive etiam profi-
ciscaris Labaco Aquilejam adverso flumine Labaco breviorē
via, ut primum veneris Hyperlabacum & perrexeris Aquile-
jam versus, attinges radices Alpium, ipsum montem Ocræ
& Albios montes proximos, & dein ad Alpes ipsas Julias per-
venies,

Herod.
lib. 8.

Strabo.
lib. 7.
Ptol. lib.
3. cap. 10.

III. *Ex situ fluvij Labaci quem esse veterem Nauportum*
ipse Plinius convincit. Nam describens iter Jasonis in Ita-
liam sic habet: *Subiisse autem Istro, dein Savo, dein Nauporto, cui*
nomen ex ea causa est inter Æmonam Alpesquæ ex orienti. Certum
est in Danubium fluere Savum, & in Savum fluere Labacum,

Plin. lib.
3. c. 18.

Ibid. c. 25.

ergò aduersis fluuijs navigando peruenit Jason ad fluuium Labacum, eique à navis suæ portu nomen indidit, Cum ergò Origo Nauporti sit media inter Alpes & Æmonam, & constet Alpes esse à parte meridionali Nauporti Originis, debet Æmona ostendi à parte Septentrionali ejusdem Nauporti, quæ alibi melius locari non potest quam Labaci. Quam perluit Nauportus. Dicit præterea Plinius: *Ad Septentriones Pannonia vergit, sinitur inde Danubio. In ea Colonia Æmona, Pisciæ.* Ergò ex mente Plinij Æmona est Colonia Pannoniæ, & ex mente Ptolomæi vicina Italiæ & Norico, quæ omnia conveniunt Labaco.

IV. Ex Itinerario Antonini manifestè idem evincitur quod sic habet.

Aquileja.

Fluvio frigido xxxvi. m. p.

Longatico xii. m. p.

Hemona xviii. m. p.

Savo fl. viii. m. p.

Aquileja nota est. *Fluvius Frigidus* omnium Scriptorum consensu est inter Alpes hodiernum *Vipao*. Inde XII. millibus passuum seu tribus milliaribus Germanicis distat Longaticum, quod adhuc hodie nomen ex parte retinet, dictum ab incolis Slavis *Logatiz*. Ex *Logatiz* Labacum sunt rectè quatuor miliaria Germanica cum dimidio, ergo *Hemona* est hodiernum Labacum, cum Romana XVIII. m. p. faciant quatuor Germanica cum dimidio. Et quia *Savus* fluvijs Solis VIII. m. p. distabat ab Æmona, iterum colligitur Æmona vera fuisse Labaci, quia *Savus* Labaco distat duobus milliaribus ubi olim erat *Trajectus*.

V. Ex antiquis lapidum inscriptionibus Labaci repertis idem ostenditur.

I. Lapis.

Est immuratus in pariete Ecclesiæ B. V. Ordinis Teutonici.

M. TITIO. M. F. CL.

TI. BARBOI. TITIA.

NO. DECURIONI EMONE.

T. LEG. II. ADIUTRIC. &c.

II. Lapis.

II. Lapis.

Extabat non pridem in eadem Ecclesia, prout eum descripsit Wolfgangus Lazius Cæsareus Historiographus. lib. Reip. Rom, 21. c. 6.

Wolfg.
Lazius
Coment.
Reip. Rom.

ENNIO SECONIS F. &c:
O. AN. XXXV. EISECV.
SECCO EMONS, Y.
O. AN. LI. EMON, Y.

III. Lapis.

A me primum observatus in porta Civitatis Teutonica, sic habet:

VARIO TI.
P. NARBON.
VET. LEG. XV.
== VENIX
P. EMONIAE.

IV. Lapis.

In prædicta Ecclesia Teutonici Ordinis, licet recentior, fidem tamen meretur.

PAMPHILO FRUMENTINO. VIRO
INTEGERRIMO &c: HUC PROPECTO
MORTEQUE HIC EMONE PRÆ-
VENTO &c: PISSIM. FIL. &c:
MONUMENTUM. FIERI. C. OBIIT
IN. CHRISTO. XII. FEB. M. D. LXVIII.

V. Lapis.

In Iggio pago extra Labacum, ubi olim Æmonenses prædia habuerunt, & adhuc habent nonnulli Labacenses, quia locus propinquus:

D. M.
VENIX. EM.
PEONIS F. &c.

VI. Lapis.

In eodem Iggio legitur:

ODECO - MONS. F.
ENNÆ. VOIAPUS, F.

Videtur deesse littera E, ut sonet EMONS. Ergo iterum ex lapidibus colligitur vera Æmona esse Labaci.

ARGUMENTA

Quod Citta Nova non sit Æmona.

I.

Uia nullus antiquus Scriptor Æmonam vel Æmoniam collocat in Istria, licet aliqui recentiores, præsertim Itali nostrarum partium ignari id scribere sint ausi. Unde Cluverius accuratissimus antiquitatis scrutator agens de *Silvo* veteri in vetustis Tabulis Antonini observato, sive Colonia, sive mansione Istriæ propè Quietum amnem. *Ad Quietum dextram ripam quatuor circiter millia passuum à mari vestigia conspiciuntur antiqui oppidi, quod Italia Scriptores hoc nostro seculo per immanem errorem interpretati sunt Hemonam Coloniam apud Nauptum amnem, quum extra Italiae fines Hemonam, nunc Labacum dici apud fluvium cognominem in Savum defluentem supra patnerit.*

Cluver.
lib. 1. Ital.
antiq. c.
21.

II. Quia situs Emonæ, qui ab antiquis authoribus describitur in nullo congruit Civitati novæ, ut constat ex relatis. Nullus enim fluvius Istriæ defluit in Savum, sicut influit Labacus fluvius Carniolicæ; nullus est medius inter Civitatem novam & Alpes; per nullam Istriæ civitatem potuit Maximinus orto sole accedere Alpes, sicut potuit per Labacum; Nulla civitas Istriæ est sub radicibus Alpium Juliarum, sed tota Istria inde remota &c.

III. Quia nullum Itinerarium collocat Æmonam in Istria, sed potius in Carniolia, ut visum.

IV. Quia nullum antiquum lapidem cum inscriptione potest monstrare Civitas Nova, quo probetur illic aliquando fuisse Æmonam, sicut potest ostendere Labacum.

Unde ergò Episcopis Civitatis Novæ appellatio Episcoporum Æmoniensium?

Espondeo, vel per errorem, vel per translationem non reperio Episcopos Civitatis Novæ appellatos Episcopos Æmonenses vel Æmoniensis nisi primum Anno 1029. in Privilegio Conradi II. Imperatoris, ubi hæc lego: *Largimur & corroboramus Sanctæ Æmonensi Ecclesiæ & Joanni ejusdem Præsuli, &c: Villam S. Laurentij juxta Æmonensem civitatem positam &c: Si verè tale*

tale diploma extat prout tradit Ughellus. Deinde reperi ego ipse in litteris Originalibus Monasterij Oberburgenfis hanc subscriptionem: *Adam Emoniensis Episcopus Anno 1140.* Anteriores Episcopi solum nominantur Episcopi Civitatis Novæ, ut in diplomatis Caroli Magni Imperatoris apud Franc. Palladium videre est. Unde suspicor nonnullos, qui Jasonis navigationem scrutabantur ejus fuisse Opinionis, quod in Adriaticum mare descenderit per fluvium Quietum, & rudera illa, ex quibus condita est circa tempora Caroli Magni, vel paulo ante circa annum 700. Civitas Nova, fuisse rudera Emonensis Civitatis; hinc post annum Christi 1000. cœperint se illi Episcopi nominare Emonienses, cum jam nulla extaret memoria Civitatis Emonæ, circa añum 600. Christi in rudera conjectæ, quæ tamen habuit priorib⁹ seculis suos Episcopos. Hac ratione nomenclatura ab Æmona desumpta fuisset per errorem.

Altera cogitatio occurrit, quod Episcopatus Civitatis Novæ, de cujus initio nihil reperi; erectus sit circa annum 780. vel paulo post ab ipso Carolo Magno, quia adhuc anno 788. Istria unicum Episcopum habuit Mauritium, ut videre est in Epistola 57. Adriani Papæ, & Carolus Imperator in suis diplomatis Anno 803. videtur loqui de Episcopatu Civitatis Novæ quasi recenti, cum ait: *Sex Episcopatus, unum videlicet Concordiensem, alium Utinensem, tertium illum, qui apud Civitatem Novam constitutus esse noscitur.* Quod si tunc primum erectus est, quo tempore nostra Emona in ruderibus jacuit, & indutis in hanc patriam Germanis per Carolum Magnum, fluvius Æmonæ vicinus appellari cœpit *Saubach* / quasi languidus fluvius, ac consequenter etiam vicina Civitas, quæ incipiebat reparari, facile per duo secula potuit evanescere nomen Æmonæ, ac deinde cum erigeretur Episcopatus in Civitate Nova nomen Emonensis extincti illi attribui; atque adeo Æmona transferri ad Civitatem novam, cum non constaret amplius ubi quondam stetit vera Æmona. Nihilominus quia primi Episcopi Civitatis Novæ non sunt appellati *Æmonenses* sed solum Episcopi Civitatis Novæ non possum credere in ipsa erectione hujus Episcopatus fuisse tributum illis nomen *Æmoniense*, atq; adeo non esse factam talem translationem, sed credibilius est per errorem & affectationem novi nominis posteriorib⁹ temporibus usurpari

cœptum

*Ughell.
fol. 227.
Tom. 5.
Episc: Ital.*

*Franc.
Pallad. p.
1, lib. 4.*

cœptum vocabulum *Æmonensis* cum putaretur *Æmona* fuisse in ruderibus Civitatis Novæ sive *Silvi*, vel *Alvi*; sed male putabatur.

Franciscus Palladius in Historia Foro Juliensi narrat Episcopatum Maranensem translatum esse *Æmonam* seu Civitatem Novam, id unde hauserit nescio; hoc tamen scio quod erret dicendo post annum 588. nullam amplius reperiri mentionem Episcopi Maranensis, cum tamen in Concilijs reperitur subscriptus Maranensis Anonymus Anno 649. quo nullum amplius *Æmonensem* invenio. Credibilius ergo esset *Æmonensem* Episcopatum (seu Labacensem) translatum esse ad Civitatem Novam, quam Maranensem, ut translationi etiam nomen congrueret, si modo reperiretur aliquis Episcopus Civitatis Novæ nominatus Episcopus *Æmonensis* ante annum 1029. quod hactenus non deprehendi: vel saltem constaret certum initium conditæ Civitatis Novæ, & erecti ibidem Episcopatus. Denique id certum est, & minimè disputationi obnoxium veram *Æmonam* celebratam antiquis scriptoribus in Pannonia sub Norico, quam Jason condidit, & verum Nauportum Coloniam & fluvium, non alibi posse designari quam *Æmonam* in Urbe Labacensi, Nauportum fluvium in fluvio Labaco, qui Urbem Labacensem perfluit: & Nauportum Coloniam in Hyperlabaco prope originem Nauporti fluvij, tribus milliaribus supra Urbem Labacum. Unde autem, & quando, & quomodo Episcopi Civitatis Novæ acquiserint titulum *Æmonensem* vel *Æmoniensium* Episcoporum, id mihi hactenus incompertum; & malle crudiri ab alio, quam meis conjecturis inniti.

Scio quod nonnulli putent *Æmonam* & *Æmoniam* fuisse civitates distinctas, & *Æmonam* quidem agnoscent Labaci, at verò *Æmoniam* in Carnia, Dominio Veneto, Glemonæ, uti Cluverius ex Plinio colligit. Verum nusquam reperio distinguere *Æmoniam* ab *Æmona* nisi apud unicum Plinium, qui tamen de multis erroribus accusatur; & licet id verum esset, non tolleret tamen Labacensi Urbi illum honorem, quod veteres illi Episcopi ut S. Maximus, Joannes, Patritius & alij fuerint alterius loci Episcopi quam Labacensis Urbis veræ *Æmonæ* non *Æmonix*. Scribuntur enim & in Conciliorum actis, & apud probos authores *Æmonenses*, vel sine diptongo

Emonenses, quales inscriptiones nostrum Labacum habet, non autem Æmonienſes ſicut hodierni Epifcopi Civitatis Novæ. Sed mihi probabile omnino videtur Plinium lapſum cum inter Æmonam & Æmoniam diſtinxit. Nam Labaci utraque nomenclatura extat in lapidibus, ut ſupra viſum, ſubinde Emone, alias verò Emonia. Ac proinde Emona & Emonia ſive cum diptongo Æmona & Æmonia una eademque civitas cenſeri debet, & quæri tantum Labaci.

§. II.

*Diſcuſſio Proœmij Reſponſionis à Neoterico
Scriptæ.*

I.

NEOTERICUS. Reſponſiones ad Argumenta D. Archi-Diaconi Carniolæ aſſerentis hodiernum Labacum eſſe antiquam Urbem Æmoniam, negantiſque huiusmodi titulo recte nuncupatam Æmoniam Iſtriæ, nunc Civitatem Novam.

I. Quod immani ferro, ac prædabunda manu antiqui Pannoni ex Italicis Urbibus hætenus non rapuere, nunc aucto calamo moderni abſtrahere conantur, iterum perſtentando Sophiſticorum argumentorum acie priſcam Æmonia Urbis gloriam abripere, eamque ad Alpes transferre. Verum enim verò deacuminato ſtylo, & retorta penna in objecto veritatis clypeo non amplius forſan ſuas ultra Alpes volare audebunt, nec noſtras Italicas pertinere ad oras. DEO igitur veritatis Duce & Auctore nobis aſſiſtente contradicimus argumentis Domini Archi-Diaconi, quibus ipſe probare conatur. Quod Æmonia Urbs ſit hodiernum Labacum.

II. ARCHI-DIACONUS. Ad tam immane clafſicum, & tonitruantes ampullatorum verborum minas exſpectabam Perſarum phalari-

cas, Macedonum Sariffas, imò fulmina irati Jovis, quibus excipiendis non sufficeret Ægis asperata Gorgonibus; sed cum totam Responsionis seriem cursim perlustrassem, post ingentes bombos, nihil aliud deprehendi, quam meras stipulas, & inanes aristas, quæ nec superficiem attingunt inviolabilis veritatis. Benè factum quod Adversarius Clypeum nobis porrigat; nam ipse objecta nostra solida argumenta vocat Veritatis Clypeum, in quem *de acuminatō Stylo*, & *retortâ pennâ* collimat. Facile inanes ictus excipiemus. Sed quia conqueritur 1. quod immani ferro ac prædabunda manu antiqui Pannonēs (non enim Pannoni) ex Italicis Urbibus multa rapuerint, id rotundè negamus. Nam Historiarum peritū eos, qui Italiam per aliquot secula (immittente DEO peccatis flagella) divexarunt, non Pannonēs fuisse, sed violentos Pannoniæ occupatores affirmant, Vandalos, Gothos, Longobardos, Avars, Hunnos, quibus etiam extrema Pannonia, nostra inquam Carnioliā sua rudera & cineres acceptos refert. Si de Slavis conquestus fuerit, idem dicemus: quamvis ipse unā nobiscum nomini parcere debeat, cum æquè ferè Istriam ac Carnioliā hodie retineat Slavorum lingua, si non posteritas. Conqueritur 2. quod moderni acuto calamo (satis hactenus obtusum fuisse doleo) pertentent aliquid Italia abstraheræ, id ambiguè dictum est. Nam si quispiam conatur abstrahere Italiæ, quod Italiæ est, non probo, & pro nunc neminem scio: si quis autem repetit quod suum est, nulli facit injuriam, sed operatur secundum Justitiā cujus munus est reddere cuique suum. Et ut ait S. Ambro-

brofius : *Fortitudo, quæ vel in bello tuetur à Barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel à latronibus socios, plena Justitiæ est.* Conqueritur 3. quod Pannonones moderni conentur *Sophisticorum argumentorum acie*, priscam Æmoniaë Urbis gloriam abriperre, eamque ad Alpes transferre, id prorsus alienum à veritate existimo. Nullum enim modernum Pannonem, id est (secundum modernam Provinciarum divisionem) Ungarum novi, qui de Æmona sollicitus sit, aut de ejus translatione ad Alpes; si verò me vocat Pannonem, quia inquilinum illius patriæ, quæ olim Pannonia dicta fuit, nego me velle Æmoniam transferre ad Alpes, sed retinere ad radices Alpium, ubi teste Herodiano sita est, ac prohibere ne audaci metaphora transferatur ultra Alpes ab exteris: nego me Æmoniaë Urbis gloriam velle rapere, sed Æmonæ patriæ meæ gloriam vindicare contendo: nego me uti argumentis Sophisticis, sed veris ac solidis rationibus, & autoritatibus ex penu Sacræ antiquitatis depròptis. Nihil hic habet quod conqueratur Adversarius: *Non enim videtur rem amittere cujus propria non fuit* ex Reg. Jur. Civil. 84. Unde sicut Adversarius DEO Duce, ut patet, contradicit meis argumentis, ita vicissim ego eodem DEO Duce contradico ipsius contradictioni.

III. NEOTERICUS. 2. *Et pro nostræ sententiæ fundamento notandum præmittimus, ab antiquis Geographis & Historicis post Thessalicam Æmoniam, de qua nunc non est sermo, tres alias Urbes citra Alpes vocabulo Æmoniaë seu Emoniaë inveniri nuncupatas.*

Unam inter Italiam & Pannoniam sub Norico, de qua Ptolomeus lib. 3. c. 15. Geographicarum Enarrationum

tionum atque in Mappa & Quinta Tabula Europæ. Et Plin. lib. 3. c. 17. in fine.

Alteram de qua Plinius lib. eodem. c. 23. in descriptione Norici, sub titulo Æmonie Claudiæ.

Tertiam de qua idem Plinius libro citato c. 25. in Dalmatiæ descriptione. Et Ptolomæus lib. cit. c. 17. dum Illyridis & Dalmatiæ enumerat Civitates.

IV. **ARCHI-DIACONUS.** Sanum Consilium est ædificium incipere à fundamento, quia *ubi fundamentum deficit, super ædificari non potest.* L. 26. ff. de Except. rei Judic. Vereor autem ut hoc fundamentum super arena sit positum. Quatuor Æmonias comminisceris Neoterice, cur non cogitas adhuc Quintam in Istria, cum nulla nominatarum quatuor possit reponi in Istria. Non prima, quia quod est in Græcia vel Thessalia non potest esse in Istria. Non secunda, quia quod est inter Italiam & Noricum, non est in ipsa Italia; non est in meditullio Istriæ, quæ est peculiaris Regio Italiæ, ut tuo modo argumentandi utar. Non Tertia, quia quod est in Norico non potest esse in Istria: non Quarta, quia quod est in Dalmatia non potest esse in Istria. Sed discutiamus an benè enumeret vel nomet Æmonias, & an revera quatuor aliquando fuerint in rerum natura.

Ptol. lib. 2. c. 15.

Ptolomæus unius tantum Æmonæ sive Emonæ meminit lib. 2. c. 15. non sicut Neotericus scribit, lib. 3 Ptolomæi verba sunt clara: *Inter Italiam verò sub Norico Pannoniæ iterum civitas Emona.*

Plin. lib. 3. c. 18.

Ejusdem mentionem facit Plin. lib. 3. c. 17. in fine, ut ait Neotericus, sed est apud Plinium c. 18. his verbis, cum de Argonavi scribit: *Subijisse autem Istro, dein Sao, dein Nauporto, cui nomen ex ea causa est,*

est, inter Æmonam Alpesque exorienti. Hæc Æmona eadem est cum Æmona modo dicta Ptolomæi, de qua iterum Plinius eodem libro. c. 25. ait: *Ad Septentriones Pannonia vergit, finitur inde Danubio. In ea Colonia Æmona, Siscia.* Et hæc est prima Æmona seu Emona. Alteram Neotericus producit post Theffalicam ex citato Plinio lib. 3. c. 23. in descriptione Norici. Et est Plinij c. 24. ubi hæc verba leguntur: *Rhetis junguntur Norici, oppida eorum Virunum, Celeja &c: Æmonia, Claudia, Flavium.* De hac Æmonia à solo Plinio in Noricis memorata disceptant Authores, & quidem Ortelius putat. Emonam Ptolomæi eandem esse cum Æmonia Plinij, consequenter eandem Urbem bis nominasset Plinius, semel in Pannonia, semel in Norico. Eiusdem opinionis videtur esse Lambecius infra allegandus. Cluverius in Norico agnoscit, Æmoniam, in oppido dicto Amone supra Julium Carnicum, Æmonam verò statuit Labaci. Hanc litem componere non est hujus loci. Demus hanc esse secundam Æmoniam, diversam à prima Æmona. Tertiam Æmonam assignat Neotericus apud Plinium lib. cit. c. 25. in *Dalmatiæ descriptione* (ut ipse loquitur) & *Ptolomæus libro citato, c. 17. dum Illyridis & Dalmatiæ enumerat civitates.* Ecce tibi hominem subtestâ fide. Cuivis imponere Neoterice? mihi? qui Ptolomæum, qui Plinium me legisse ostendi, cum argumenta mea transmisi? An putas me plus tibi quam authoribus delaturum? vel erras, & tunc disce; vel falsum loqueris, & potius file, loquantur Authores. Plinius loco citato merè incidenter agit de Dalmatia, & solum dicit illo capite quod pars Alpium, quæ ad mare Adriaticum

ticum spectat appellatur Dalmatia, & Illyricum, quæ vero ad Septentriones, Pannonia. Nihil aliud de Dalmatia, totum reliquum caput est de Pannonia, cujus Urbes, fluvios, populos ibi recenset, uti omnes qui in hoc genere vel leviter versati sunt fatebuntur. Ibi nominatur Æmona, & disertis verbis Pannoniæ Colonia dicitur; *Ad Septentriones Pannonia vergit, sinitur inde Danubio. In ea Colonia, Æmona, Siscia.* Et tu audes dicere, quod hoc loco Plinius in Dalmatia reponat Æmonam. Ad dis insuper, ut errorem errore cumules, quod etiam Ptolomæus nominet Æmonam inter Dalmatiæ civitates; falsum est. Etiam nos Ptolomæum legimus, etiam nos Latinè intelligimus, & si opus est è Græco in Latinum traducimus; nusquam Ptolomæus inter Dalmatiæ civitates enumerat Æmonam vel Æmoniam. Loco à te citato id est c. 17. lib. 2. hæc habet Ptolomæus: *Post Istriam Italiæ reliqua Liburniæ, quæ in Illyride est maritima sequitur Ora. Alvona, Flavona Tarsatica &c: Emona, Jadera &c: Dalmatiæ autem Civitates juxta littus, Sicum, Salone &c;* Nota benè Critice *Emonam* in Liburnia nominat Ptolomæus, quæ nunc *Nona* est, non verò *Emonam*, vel *Æmonam*, quæ sunt distinctissimæ. Ergo tertiam *Emonam* seu *Æmonam*, seu *Æmoniam* casto labore inquisivisti, cum non fuerit nisi una, & si Plinio hic credimus, ad summum duæ & illæ tamen una littera distinctæ *Æmonæ* in Pannonia, *Æmonia* in Norico, neutra in Istria, imò nec proximè vicina Istriæ, multo minus in medio maritimæ Istriæ. Quartam insuper quandam *Æmoniam* in Græcia Urbem tibi confingis. At quis hujus *Æmonia* Urbis in Græcia meminit? *Æmoniam,*

niam regionem Græciæ, quæ & Theſſalia dicta est, & Pelasgicum Argos, & Hellas apud probos Authores lego: nullam verò hujus nominis Urbem in Græcia, ut tu somnias. Quanquam postea in fine totius Responsionis tuæ, quasi è somno evigilans, unam tantum videris agnoscere Æmoniam, eamque scribi asseris modo Æmoniam, modo Emoniam, & Æmoniam & Emoniam *prout libitum*, ais, aut voluntas cujusque suggesserit. Sed non te morabor in Procæmio, quia plura in discursu tuæ contradictionis restant, quæ involvunt contradictionem. Progrediamur.

§. III.

Discutiuntur Responsionis num. 3. 4. 5.

I.

NŒOTERICUS. At nullam earum esse dicimus hodiernum Labacum. Non primam, de qua Ptolomæus loco citato, uti in suo primo argumento D. Archi-Diaconus eodem Authore probare intendit. Nam pace ipsius licet nobis dicere, allegatam auctoritatem deficere, inesseque maximum perfectionis defectum, notarique artificiosæ reticentiæ aut omissionis partium & dictionum, quas ex eodem auctore legere, desumere, & argumento suo promere simul debuerat,

Num. 3.

Quare ad oculos iterum habeat quæso locum citatum observetque statutos superioris Pannoniæ primos terminos ab Occasu, ex his pergat ad Meridionales ejusdem regionis hisce verbis descriptos. A Meridie parte Istriæ ac Illyridis juxta lineam parallelam, quæ à præfato fine occidentaliori per Albanum montem exit usque ad Bebios montes, & limites Inferioris Pannoniæ

Num. 4.

niæ &c : qua descriptione profecto corrui illatio desumpta ab allatis verbis Ptolomæi : Inter Italiam verò sub Norico Pannoniæ; Iterum civitas Æmona. Nam cum Istria contermina Pannoniæ suos non ferat limites ultra prima juga montium, qui nunc vocantur La Vena, suntque ijdem qui per lineam parallelam tendendo junguntur Albano monti ad Bebios procurrenti, à qua linea ad Labaci situm plura profecto intersunt juga Alpium, pluraque & forsan ultra centum passuum millia enumerantur: Pathetica equidem oritur demonstratio Ptolomæum unquam intellexisse situm Labaci titulo Æmonia describere: non enim inter Italiam & Pannoniam, sed intus & infra Pannonia limites existit.

Num. 5.

Nec huic nostræ sententiæ refragantur verba illa Pannoniæ Civitas. Nam sat scimus casu genitivo sepius consuevisse Scriptores indicare possessionem, non situm. Et cum in confesso sit apud omnes Historicos, & Geographos: præcipuequè placeat Straboni lib. 7. Istriam nostram ante Augusti tempora in Illyricum recensitam fuisse, terminumque inter Istriam & Italiam fluvium Formionem statutum. Ait enim. l.c. Primos in Illyrici ora Istros conterminos Italiæ & Carnis. Ideò mirum non est si Ptolomæus, qui floruit circa ea tempora (sua enim opera Cæsari dicavit) sciens Istriam in Illyrico recensitam fuisse, Æmoniam Istriæ Civitatem inter Italiam & fines Pannoniæ statuerit; & ex eo quod Illyricum in quo Istria nostra tunc habeatur sub Pannonia transalpina ditioe erat; ideò adjunxerit in fine Pannoniæ iterum civitas Æmona. Qua quidem forma adverbialique repetitione non utitur in describendis cæteris Pannonicis civitatibus. Hactenus Neotericus.

II. ARCHI-DIACONUS. Nihil est Neoterice, quod de mea reticentia aut silentio conqueraris,

raris, quia si sapiens es, deberent tibi pauca sufficere, imò satis esse locum Authoris designari. Plura tibi dicam quam ferre possis, non tamen recitabo totum Ptolomæum. Argumenta mea quæ tibi communicavi sunt Projectum Synopticum, & brevissima summa probationis, quam hic fusius deductà, legere poteris, & speculari quomodo te extrices. Non argue igitur quasi artificiosè reticuerim quod promere debuissim. Imò te ipsum argue, quod reticeas, quæ pro me faciunt. *Quare ad oculos iterum habeas locum citatum &c; & lege principium Capitis 15. apud Ptolomæum. Pannonia superior terminatur ab Occasu monte Cetio, & pro parte Caravanca. A Meridie parte Istriae ac Illyridis, juxta lineam parallelam, quæ à præfato sine occidentaliore per Albanum montem exit usque ad Bebios montes &c:* Non arguo te artificiosæ reticentiæ, quod præterieris in tua Responsione terminum occidentalem Pannoniæ, qui Labacum proximè sub Norico constituit, siquidem cap. 15. Ptolomæi pridem legi, & si solum id numero designasses, potuissim relegere. Quæro nunc in quem finem volueris me ante oculos habere terminum meridionalem Pannoniæ? nempè ut ais quia hac descriptione corrui illatio mea desumpta à verbis Ptolomæi. Quomodo corrui, si ipse Ptolomæus clarissimis verbis enuntiat quod ego asserui? Ego asserui, & intuli: Ergo Labacum est Emona, quia est inter Italiam & Pannoniam reliquam, est sub Norico, id est sub Carinthia & Tyroli, quæ omnium consensu sunt in antiquo Norico. Et hoc ipsum dicit Ptolomæus. *Inter Italiam verò sub Norico Pannoniæ iterum civitas Emona.* Tu verò velles eam habere intra Italiam,

Ptol. l. 2.
cap. 15.

liam, & tamen civitatem Pannoniæ, invito Ptolomæo. Lege titulum citati capitis Ptolomæi, qui est *Pannonia superioris situs*: lege ordine civitates & Colonias, & videbis esse meras civitates Pannoniæ, quibus omnibus enumeratis cum ad extremam pervenisset, sicut revera extrema fuit à parte meridionali simul & occidentali, quodammodo in angulo inter Italiam & Noricum & Pannoniam reliquam, vicinior tamen Norico quam Italiæ, propterea scripsit *sub Norico*, ut notaret propinquitatem ad Noricum; & addidit *Pannoniæ iterum civitas Emona*, ut omne dubium lectori tolleret de vero situ Emonæ in ipsa Pannonia. Inspice etiam ejusdem Ptolomæi mappas, & ijs adjunctas insignium civitatum per singulas Provincias divisiones, & reperies Tabula V. Europæ, Urbes.

NORICI

*Aredate.**Julium Carnicum*

PANNONIÆ SUPERIORIS

*Pœtovium**Sacarbantia**Emona.*

Ubi hic verbum de Istria? ubi Vel unum nomen alicujus Urbis, vel Oppidi, vel Colonæ in Istria? Nempè sciebat Ptolomæus Emonam nullam unquam in Istria, fuisse sed in Pañonia: Relege iterum si placet limitem occidentalem Pañoniæ: *Terminatur ab occasu monte Cetio & pro parte Carvanca*. Quis sit mons Cetius dixi superius Cap. 1. Cluverius illum extendit usque Celejam, quæ novem milliaribus distat Labaco. Maginus in mappa Ptolomæi extendit illum ad usque Emonam, Moletius similiter

ad ipsam Emonam scribendo per colles continuos majusculis MONS CETIUS, & hanc illi competere longitudinem tum montium continuatio, tum perseverans hodie utriusque extremi nomenclatura persuadet. Nam sicut principium ejus prope Viennam Austriæ vulgò appellatur Calenberg, ita prorsus extremitas ejusdem ad ripam Savi appellatur Calenberg, à quo versus Occidentem modica vallis interjacet ad montem Carvancam, qui est cum Odra continuus & determinat Pannoniam à Norico, dictus vulgò Craingebürg, qui etiam campos Labacenses ambit Hyperlabacum usque, ipseque cum Odra radix est Alpium Juliarum, ut locorum peritis facile est conjicere, si vetustos Authores cum ipso loci situ combinent. Quod si etiam Neotericus vult sub Albano monte constituere terminos Istriæ, cum tamen Japydes olim occupaverint utrumque illius latus, ut testatur Strabo, veniat ostendam illi montem Albanum non toto unius diei itinere distantem Labaco, cum interea ad ipsius Cittanovam ab Albano duo dies non suffecerint. Vanè igitur jactat à linea parallela quam Ptolomæus componit cum Albano monte, distare Labacum plusquam centum passuum millibus, quod potuit effutire, qui forte nec Labacum nec Albanum montem vidit. Repetat nunc si audet: *Pathetica equidem oritur demonstratio Ptolomæum unquam intellexisse situm Labaci titulo Æmonia describere, non enim inter Italiam & Pannoniam, sed intus & infra Pannonia limites existit.* Hoc ipsum est quo probatur Labacum esse Æmonam, quia intus & infra limites Pannoniæ existit, alias malè nominaret Pannoniæ civitatem. Quod autem di-

Strabo lib.

4.

xerit Ptolomæus *inter Italiam sub Norico*, non intellexit in Istria, quæ jam tunc erat Italia. Et sicut Neotericus vult Æmonam Labaco excludere, quia est in Pannonia eo quod dicatur à Ptolomæo esse inter Italiam & Pannoniam, ita non potest dicere Æmona est Cittanova, quia Cittanova est in Italia. Ostendat ergo alium locum & situm Æmonæ, qui nec sit in Italia, nec in Pannonia, & tunc nihilominus inferemus ergo Cittanova non est Æmona, sed non est opus Æmonam quærere extra Pannoniam, quia ipse Ptolomæus dicit quod sit *Pannonie Civitas*. Et hic est *Pathetica demonstratio* quod nos cum Ptolomæo verum asseramus, & quod Neotericus erret. Nisi fortè se excusatum haberi velit, quod tacitè nobis consentiat, ideoque usurpet particulam affirmativam *unquam* pro negativa *nunquam*.

III. Sed quia advertit suam demonstrationem esse monstrosam, & contrariari verbis Ptolomæi, quærit nodum in scirpo, & ly *Pannonie Civitas* torquet ad possessionem: *sat scimus*, inquit, *casu genitivo sæpius consuevisse Scriptores indicare possessionem, non situm* &c: Unde Ptolomæus Æmonam inter Italiam & fines Pannoniæ statuit, & ex eo quod *Illyricum in quo Istria nostra tunc habebatur sub Pannonia Transalpina ditione erat*, ideo *adjunxit in fine: Pannonie iterum Civitas Æmona*. Hæreo dubius Neoterice, an te nomen rudem in Geographia, an rudem in Grammatica. Vis ergò ut casus genitivus possessionem significet? ergo ubi dicit Ptolomæus *Pola Istriæ*, Piguenum Istriæ fateri oportebit, quod voluerit dicere: *Pola possidetur ab Istris, Piguenum possidetur ab Istris*? quis tibi non suc-

censeat, qui Geographos vis esse sollicitos de locorum Dominijs, quorum munus est discernere Provincias à Provincijs, & in ijs singulorum locorum designare situm. Cur addidit Ptolomæus Emonæ gradus, si Voluit tantum possessionem indicare? deinde tam parùm tunc Emona fuit possessa à Pannonibus, quàm Pola ab Istrianis, quia utraque possidebatur à Romanis, ergo non potuit Ptolomæus innuere possessionem. Si autem volueris dicere Istriam tunc fuisse partem Pannoniæ (uti modo est pars ejus pars Carniolix) incumbet tibi probatio ex antiquis scriptoribus, quam nisi fictam non produces. Quid verò dicis Ptolomæum floruisse ante Augusti tempora? quis hoc tibi soli revelavit, cum cœteri Scriptores contrarium sentiant? & ipse Maginus tuus, ipse inquam Maginus Ptolomæum tradit floruisse Anno Christi. 140. Et adhuc audes adstruere quod Ptolomæus ante Augusti tempora floruerit & Opera sua Cæsari dicaverit? Nomen Cæsaris sine addito prælatum hodie non sonat nisi Julium Cæsarem, cum de antiquis est Sermo. An fortè sesqui seculo jam incinerato Cæsari dicavit Opera Ptolomæus? Quis tibi credat transferenti Emonam in Istriam, cum neque Principem Geographorum ejusque Grammaticam intelligas, nec scias quo tempore floruerit, quod tamen potuisses discere ex tuo Magino, ex Suida, ex Jo. Gerardo Vossio, ex Possevino, Gesnero &c: Frustra te torques excogitando tam aliena à sensu Geographi, quia nullus unquam tibi credet, Ptolomæi verba *Pannoniæ Civitas Emona* hunc sensum habere, *Emona quoad situm Istriæ Civitas, quoad possessionem Pannoniæ Civitas*: Si enim hoc ve-

rum esset, de toto Ptolomæi opere dubitandum foret, & ubi dicit Ptolomæus Pola Civitas Istriæ per te sensus esset, possidetur ab Istrianis, quærendum iterum esset ubinam Pola sita sit, in Pannonia, vel Dalmatia, vel in Calecuth. Mitte ejusmodi gerras, & non crede, quod possis nobis cereum nasum facere, qualem conaris facere Ptolomæo ante multa secula defuncto. *Verba intelligenda sunt secundum propriam significationem, & communem modum loquendi.*

L. non aliter. 67. ff. de leg. 6. §. fid.

§. IIII.

Discutiuntur num. 6. usque ad II. inclusivè.

I.

Num. 6.

NEOTERICUS. *Et quod ita sit, neque ad aliam sensum trahere liceat intentionem auctoris, pergamus ad inspiciendam ipsius Quintæ Europensis Tabulæ Mappam, ejusdem Ptolomæi Chorographico stylo delineatam. Quæ profectò nobis ad oculos ponit supra Istriam montes, qui ad Albanum per lineam parallelam tendunt, & extra eam lineam citra montes in Istriæ planitie ad Mare inter Tergestum & Alvonam Emonam positam. Insuper ultra dictam montium lineam nullam esse Æmonam, aut consimili vocabulo oppidum. Non ergo Labacum Æmona est Ptolomæi. Sed & alius inest error in illis verbis extremis argumenti ejusdem D. Arbi-Diaconi, ubi ait: Et est sub Norico, seu sub Carniola & Tyroli. Nam ut in eadem mappa quintæ Tabulæ &c. 14. in descriptione Norici ex ipso Ptolomæo habemus: Noricum terminatur ab Occasu Aeno fluvio &c. postea statutis Septentrionalibus finibus ita subjungitur: Ab Ortu Solis ipso*

Num. 7.

ipso monte Cetio. A Meridie verò parte Pannoniæ superioris, quæ sub dicto est monte cujus finis maximè Occidentalis &c: & tandem concluditur. Et quod inde est supra Istriam, eo monte qui Carvancas appellatur. Et in fine Capituli post enumerationem Noricarum Civitatum notatur ita: Inter Italiam verò & Noricum Julium Carnicum. Quæ omnia passim perspecta atque perpensa situm Labaci excludunt à Tyroli, longinquiusque differunt, quam indicare videtur illa præpositio sub: magisque determinant situm hodierni Labaci ab eo situ & loco, in quo per Ptolomæum Æmona statuitur. Et primum terminum Occidentalem Norici esse Oenonem fluvium, cui hæret Oenipons vulgo Insprugg, Comitatus Tyrolis Metropolis, quam multum distare à Labaco, & Tridentum, finitimasque Italiæ Civitates supereminere sat scimus. Item cum meridianos Norici terminos deducat per montem Carvancas cui in mappa subest Istria nostra cum sua Æmonia, hanc sub Norico esse non Labacum noscimus. Præterea cum ab Oriente statuit montem Cetium, inter quem & Ænonem fluvium, qui est ad occasum in ipsa Tabula & Mappa Ptolomæi nullus extat fluvius, profecto nec Labacum esse potest, quod perluit fluvius ejusdem nominis, seu alius vulgo vocatus Vernich.

Num. 8.

Num. 9.

Num. 10.

Nec ultra licet extendere Noricum. A meridie enim illius inter Italiam positum est Julium Carnicum non Carniola, quæ est pars Pannoniæ, quam probavimus jam ad Ortum esse Norici. Noricum ergo inter vindelicam aut Tyrolum cum sit, non exhibet situm Labaco, ut sub Tyroli sit.

Num. 11.

II. ARCHI-DIACONUS. Hæc sunt verba a Jebat vulpes cum chartam conscriptam innumerat: verba sunt multa, substantiæ nihil.

Per-

*Pergamus inquit ad inspiciendum ipsius Quintæ Europensis Tabule Mappam Ptolomæi. Pergamus ergo; jam video Mappam Ptolomæi in tuo Magino, video Mappam Ptolomæi in suo Moletio; video Mappam Ptolomæi in tuo Josepho Rosaccio; video Mappam Ptolomæi in meo Nicolao Donnis, in meo Petro Freylander, in meo Cluverio, in pluribus alijs; ubi es Neoterice? tam tardus es, aut tam hebes, ut non accedas propius; assume perspicilia Veneta, & si simpla non sufficiunt, sume dupla, ut melius videas. Ego in omnibus istis Mappis nihil video, eorum quæ tu jactas te videre. Non fido meis oculis, ne fortè ex diuturna lectio-
ne caligent. Auxiliares Speculatores evoco. Plinium, & dicit Plinius nullam prorsus se videre Æmonam ad mare inter Tergestum & Alvonam. Advoco Strabonem, Vellejum Paterculum, Justinum, Herodianum, Sozomenum, Zosimum, nullus horum dicit se videre Æmonam inter Tergestum & Alvonam ad mare. Quod quis verbis non expressit, non videtur mente cogitasse. C. cum ordinem Ext. de Rescript. Nescio quomodo tu videas, cum alij nihil ibi videant. Maginus exhibet Mappam Ptolomæi, in qua nec Tergestum nominat nec Alvonam, nec Æmonam intermediam, sed sub monte partim Cetio, partim Carvanca, quos conjungit, illum deducens à Septentrione ad Meridiem, hunc ab Ortu in Occasum, ponit Emonam, & proximè ad Emonam Petovium, quo indicat Emonam in Pannonia sitam. Moletius paulò distinctius in fine montis Cetij ponit Emonam, & post hunc initium montis Carvancaë, & vocem Latobici, postmodum montem Albanum, & ad hujus partem*

partem Occidentalem Istriam. Quod Latobici populi fuerint olim in Pannonia circa hodiernum Labacum, pridem observarunt Scriptores, Lazius, Bertius & alij, quamvis aliunde ex Itinerario Antonini ostendatur non posse abesse procul Labaco, cum Prætorium Latobicorum octo Milliaribus Germanicis olim distans fuerit ab Emona versus Sisciam, quæ citra controversiam est hodiernum Sisseck, à quo si retrorsum Labacum dinumeres millia passuum, videbis hodiernam distantiam inter Sisseck & Labacum esse eandem quæ apud Antoninum inter Sisciam & Emonam, quod nunquam poterit verificari de Cittanova, à qua si per loca intermedia Prætorium Latovicorum & reliqua velles proficisci triplo longius iter foret, quam ponat Antoninus inter Emonam & Sisciam. Denique inspicio mappam Ptolomæi apud Nicolaum Donnis quin & apud Rosaccium, inspicio alios recentiores nusquam invenio Emoniam (ut vult Neotericus) inter Tergestum & Alvonam ad mare sitam : Ut sæpius falsitatis convicto non possim credere, quod extet aliquod exemplar Tabulæ Ptolomæi, quod inter Tergestum & Alvonam collocet Emonam. Vel malè vides Neoterice, vel fraude agis. Sed etiamsi foret in aliqua mappa, non propterea delineatio aut pictura verior erit, quam ipse textus Authoris, qui clarus est, ut clarior esse non possit : *Pannoniæ Civitas Emona.* Et ea quidem *Inter Italiam sub Norico*, quod sonat vel Inter Italiam & Noricum proximè & quasi immediatè sub Norico, vel Inter Italiam & Pannoniam, respectu totius, in fine tamen Pannoniæ ubi Noricum & Ita-

liam attingit, qui sensus uterquē verificari potest de Labaco, ut ex assignatis Norici limitibus constat, nullatenus autem potest de Cittanova. Sed remurmurat Neotericus, & ait: *sed & alius inest error in illis verbis extremis argumenti ejusdem D. Archi - Diaconi ubi ait: Et est sub Norico si-ve sub Carniola & Tyroli.* Quid hoc homine facias? uti vetula illa quæ cum cæca esset, clamabat tenebras esse in cubiculo, & defectum suum conjiciebat in Cubiculum, ita ille dum turpissimè errat, me dicit errare, & ut errasse videar, mea verba permutat. Verba mea sunt ista: *Et est sub Norico, seu sub Carinthia & Tyroli.* Ipse verò substituit vocem Carniola & Carinthia. Nega si audes Labacum esse sub Norico, nega Tyrolim & Carinthiam esse in Norico, quid ergo murmuras erratum esse, ubi tu errorem comittis, contra te adducendo ex Ptolomæo limites Norici, qui pro me faciunt?

III. Vis nempe particulam *sub* possessionem iterum denotare non situm, sicuti Supra genitivum Pannoniæ, aut certè *ly sub* accipis pro *intra*, de quo ego nunquam somniavi. Quod ego Tyrolim cum Carinthia nominaverim, feci ut amplio rem Norici partem indicarem, neque tamen asseruî Labacum esse immediatè sub Tyroli, quia scio quod mediet Carinthia, & neque sub Carinthia indivisibiliter Labacum situm est, quia ad ejus terminos Labaco sunt aliquot milliaria, quos tamen terminos possum tibi monstrare ex ipsa Urbe Labacensi. Coeterum fines antiqui Norici sunt multò propinquiores Labaco, quam tuæ Cittanovæ. Quod ex ipso Ptolomæo ad oculum ostendo, & quæ pro te adducis, ego contra te repetô.

Verba

Verba Ptolomæi de Norici finibus sunt ista : *Ab Ortu Solis ipso monte Cecio. A Meridie verò parte Pannoniæ superioris, quæ sub dicto est monte, cujus finis maximè Occidentalis* (benè nota quod sequitur, & tu omisisti) *habet partes 36. — 45. 20.* quæ dimensio integrè correspondet etiam Æmonæ, ut videre licet in Tabula 5. Europæ. sine c. 15. Cetus mons pertingit ferè usq; Labacum, Cetus mons est terminus Orientalis Norici ergo Labacum non potest esse procul à termino Orientali Norici. Ad Meridiem rursus, ait Ptolomæus est sub Norico pars Pannoniæ Superioris, in hac est Labacum ad finem maximè Occidentalem, quia statim post Hyperlabacum terminatur vetus Pannonia, & incipit Japydia, dein Carnia. Addit Ptolomæus : *Et quod inde est supra Istriam, eo monte qui Carvancas appellatur.* Quis sit mons Carvancas fusè differit Cluverius ; & putat eundem esse cum Carusadio & Odra ; quod cum his continuetur certum est, quia etiam Albio jungitur, sed quod Noricum pertingat ad immediatos fines Istriæ, hoc dici non potest, quia certum est inter Istriam & Noricum, quin & Pannonium intercessisse olim Japydiam & Carniam, ita ut nuspiam Istria immediatè Norico jungeretur. Quod si fortè Ptolomæi tempore Japydia jam à Romanis debellata Pannoniæ adscripta fuerit utpote regio Illyrica, non recusabo admittere montem Carvancam cum Carusadio & Albio continuatum limitem fuisse inter Istriam & Pannoniam, sed non inter Istriam & Noricum intercedebant tempore Ptolomæi, quamvis ætate Strabonis viciniore fuerint Norici, Istris, quando scilicet adhuc Nauportus erat Tauriscorum (qui

Ptol. sup. cit.

*Cluver.
Ital. ant.
lib. 1, c. 19.*

& ipsi Norici) Colonia, ut rectè observavit Cluverius. Quis hic non videt manifestè Labacum triplo propius accedere Noricum antiquum, quam Cittanovam? Errasti ergo Neoterice, cum me errare dixisti, qui aliud non asserui, quam quod scripsit Ptolomæus. Quæ numero 8. producis nihil faciunt ad propositum, quia de termino Occidentali Norici nec ego sum sollicitus, nec tu debes esse, quia non dico ad terminum Occidentalem Norici fuisse sitam Æmonam, sed ad terminum Orientalem cū in flexione ad Meridiem, qui situs etiamnum Labaci ostendi potest, non potest Cittanovæ. Ad num. 9. satis jam dictum est, & ut tibi ultro darem quod Noricum attigerit immediatè Istriam, quomodo tu ex Ptolomæo deduces situm Æmonæ tuæ seu Cittanovæ sub Norico, cum ferè ultra dimidium Istriæ sita sit. Certè si Tergestum fuit tempore Ptolomæi in Istria, fateri debes ultra medium Istriæ sitam Cittanovam, & consequenter non benè posse dici eam esse *sub Norico*, sed procul ultra Noricum quia *ly sub* denotat propinquitatem. Numero 10. iterum hallucinans supponendo quod ego Emonam velim includere ipsi Norico, quod nunquam mihi incidit. Et uteris lepido argumento: In tabula & mappa Ptolomæi, inter Aenonem (nos Ænum dicimus) fluvium, & Cetium montem nullus extat fluvius, ergo Labacum non potest esse Emona, utpote quam perfluit fluvius vulgo vocatus *Vernich*. Si esset quæstio de Emonæ situ in Norico, dicerem retorquendo argumentum: In Tabula & Mappa Istriæ Ptolomæi, in tota Istria nullus notatur fluvius, ergo Emona non est in Istria, utpote quæ

quæ est ad fluvium Quietum secundum tuam opinionem. Verum hic satis sit dicere, quod non bene calleas nomina fluviorum Carniolæ. Nullus apud nos fluvius vocatur Vernich, sed Oppidum Hyperlabacum, quod est antiquum Nauportum dicitur vulgò Vernik, quasi in principio & supremo fonte fluvij Labaci situm, qui fluvius est verus Nauportus, ut sæpè probatum. Id quod Num. II. producis, contra te facit, si enim Julium Carnicum est inter Italiam & Noricum, & putas ibi terminari Noricum adhuc multò longius removes Istriam à Norico quam ego tibi ultro dederim. Deinde cum negas Carniolam esse à parte Meridionali Norici ex eo quia Julium Carnicum est à Meridie inter Italiam & Noricum, videris mihi similis illi tuo paësano, qui audiens loquentes de Germania quæsit, quam magna Civitas sit Germania: sic enim tu videris viceversa existimare quod Julium Carnicum sit integra Provincia, quæ totum latus Meridionale Norici occupet, cum sit tantum oppidum. Inspice iterum Mappam, & videbis notatum Julium Carnicum in fine Norici prope Ocrum montem, & à parte Orientali dicti Julij Carnici, quasi in recta linea infra montem Ocrum & Cetium notatam Emonam in ipsa flexione Norici ab Oriente in Meridiem. Et talis planè situs est Labaci. Nam debes admittere Noricum extensum saltem ad Celejam, quia Ptolomæus illam in Norico locat; confer jam situm Celejæ cum situ Labaci, & videbis quod Labacum respectu Celejæ sit ad Meridiem, respectu Julij Carnici ad Orientem. Concludis denique: *Noricum ergo inter Vindeliciam aut Tyrolum cum sit non exhibet situm*

Labaco, ut sub Tyroli sit. Hoc tam doctè scriptum est, ut ego non intelligam. Nam sensus inde unus elici potest quod Noricum loces inter Vindeliciam & Tyrolim (non enim Tyrolum dicimus) & hoc est falsum, quia Tyrolis est pars Norici, ergo Noricum non est inter Tyrolim & Vindeliciam. Alter sensus esse potest, quod Noricum æquè in Vindelicia reponas ac in Tyroli, & hoc etiam est falsum quia Vindelicia est ultra Ænum fluvium, Noricum cis Ænum. Tertius sensus esse potest, quod Vindelicia apud te idem sit quod Tyrolis, & hoc non minus falsum est. Deniq; quartus sensus esse potest, quem ego ex tuo contextu divino, quod cum Noricum inter Vindeliciam quæ est limes Occidentalis Norici, & montem Cetium qui est limes Orientalis Norici consistat, & intra hos duos limites comprehendatur Labacum, ideoque non possit dici esse *sub Norico*. Huic dicto simile est illud: Cum tu Episcopus non sis, non potes dici esse sub Episcopo. Vade ad Calepinum & discibe ibi quid particula vel præpositio *sub* vel *subter* significet: utrum esse sub Norico idem sit ac esse intra Noricum, vel potius extra Noricum. Vade ad Geographiæ peritos, & inquire an apud Ptolomæum hæc particula sumatur pro indicando situ locorum, aut possessione Dominiorum.

Discutiuntur num. 12. & 13.

I.

NEOTERICUS. At cum quasi media in Pannonia superiori notetur quidam fluvius titulo Labicca, hunc Labacum esse non hæsitanter autumarem, nec tamen ex hoc sub Norico posset constitui; nimis enim sejungitur à Monte Cetio, à Pannonia Noricum determinante.

Num. 12.

Quod confirmat Sebastianus Munsterus in sua Geographia lib. 3. & Gerardus Mercator in suo Atlante. Ambo enim tam in Mappis Chorographicis, quam in descriptionibus Regionum, citra montem Cetium Pannoniam versus statuunt Carniolam, eamque duplicem dicunt, scilicet Siccam quæ prior est ipso monti, & irriguam quæ est interior in Pannonia, magisque à Cetio distans, in qua Labacum Civitatem & fluvium ejusdem nominis ponunt, non Nauportum, neque Amoniam; quam quidem uterque concordi stylo statuunt in Istria, cum suo Nauporto proximo, & ad mare Adriaticum, & ita Carniolæ Siccæ interpositione sejungitur Labacum à Norico, ut sub eo locum nequeat habere.

Num. 13.

II. ARCHI-DIACONUS. Doleo quod te ipsum exponas risui virorum non dicam solum Doctorum, sed modicè etiam in historicis versatorum. Ego aliquot Mappas Pannoniæ tam veteres quam recentiores inspexi, nusquam reperi, quem tu dicis te in media observasse Pannonia Labaccam fluvium. Miror quod non alleges etiam civitatem Labacam in Indijs in Pandavorum regione circa Bidaspum, quam nominat Ptolomæus lib. 7. Cap. 1. Tab. X. Asiæ. quæ nomen habet

Ptol. lib.
7. c. 1.

magis

magis affine Labaco. Et fictam illam suæ malè lectam Labiccam non jus esse sub Norico (sumendo jam magis propriè particulam *sub*) quia cum sit media Pannonia nimis sejungitur à monte Cetio? quid si tibi ostenderem medium Pannoniæ superioris multo propius esse monti Cetio, quam tua Citta Nova, & consequenter majori jure etiam in media Pannonia quærendam esse Emonam, quam in medio Istriæ, utpotè quam disertè Ptolomæus scripsit Pannoniæ Civitatem sub Norico? Hoc ais confirmat Munsterus, & Gerardus Mercator. Ergo pluris tibi est Rhapsodus Munsterus, quam Plinius, quam Ptolomæus? sed quid allegas Munsterum, qui quod de Istria scribit fatetur se habere ex relatione Ludovici Vergerij Istriani, Cæcus Cæcum secutus. Nonne ex ipso contextu narrationis poteris colligere quantum fidei mereatur Munsterus, qui cum dicit inter Tergestum & Labacum Siccam Carniolam habitari ab Istrianis & Carstensibus: deinde sequenti paragrapho Flumen S. Viti asserit esse Civitatem Istriæ cum sit Liburniæ. Fateor quod in Mappa Istriæ quam exhibet apponat Nauporti nomen tuo Quietò, & adjungat vocem Emonia, sed ut dixi, id fecit pro ut fuerat à Vergerio tuo patriota edoctus vel deceptus. De Mercatore idem sentio, quod merces suas malè in multis vendiderit, unde opus habuit correctione: quare recentibus annis prodijt novus Atlas Joannis Bleau, qui expressè Labaci agnoscit Æmonam, & in fluvio Labaco Nauportum. Quod verò annectis Carniolæ Siccæ interpositione sejungit Labacum à Norico, ut sub eo locum nequeat habere, ostendis te ignorantem

omninò situs Labaci & Carnioliaë. Nos verò sci-
 mus Labacum esse proximum Norico, & Crain-
 burgum Urbem Carnioliaë quatuor horarum spa-
 tio distantem Labaco, aut saltem Locopolim si-
 tam esse in antiquo Norico, imò & Nauportum
 seu Hyperlabacum (vulgo Verchnik) fuisse quon-
 dam Coloniam Tauriscorum ut scripsit Strabo,
 qui Taurisci fuerunt in Norico. Et non interpo-
 nitur Carniolia Sicca inter Noricum & Labacum,
 sed potius Labacum inter Carnioliam Siccam &
 Noricum quia Carniolia Sicca deflectit ad partem
 Meridionalem Labaci, uti omnibus nobis, qui hac
 sæpè proficiscimur notissimum est. Montem
 Carvancam ostendam tibi ex ipsa Urbe Labacensi,
 ad quem Labaco vix horæ spatium est: Montem
 Cetium juxta superius dicta, ad ripam Savi osten-
 dam tibi Labaci ex mea fenestra. Veni & vide.
 Quod si Norici limites cum Cluverio volueris de-
 terminare præter Oenum & Danubium ad Saanæ
 & Savi confluentes, inde versus Occidentem ad
 Savi fontem, hæc omnia in nostra Carniolia haud
 procul Labaco videre poteris, planè sicut Cluve-
 rius Mappam exhibet in suo Norico, cui tamen
 ego contradico in hoc, quod limitem Meridiona-
 lem ducat à confluentibus Saanæ & Savi ad fontè
 Saanæ, deinde ad fontem Savi, & demum ad Nati-
 sonis fontes, quia arbitror à confluentibus Savi
 penes ripam ejusdem Savi totum usque ad Alpes
 Carnicas à quibus Savus profluit ad Noricum per-
 tinuisse. Et verò simile est cum Occidentalis limes
 fuerit fluvius, Septentrionalis etiam fluvius, Ori-
 entalis Mons Cetius; Meridionalem fuisse etiam
 fluvium, uti in pluribus alijs regionibus observa-
 tum

tum invenimus à Romanis , quia facillima hæc erat Provinciarum per fluvios distinctio. Ex quo toto discursu apparet , quam procul à tua Cittanova sejunctum fuerit Noricum , quam propè verò accesserit Labacum. Unde non est quod plufquam audacter inferas , & canas triumphum ante Victoriã : *Ita tota series argumenti corrui , probèque negativè convertitur. Non ergo Labacum est Æmona de qua Ptolomæus loco citato. Quia series mei argumenti per hoc crescat & roboratur. Nam ostensum est Labacum esse proximè sub Norico , & esse in Pannonia , quod adstruit Ptolomæus : Inter Italiam sub Norico Pannoniæ iterum Civitas Æmona.* Hoc autem tu de tua Cittanova nec ostendisti , nec unquam ostendes.

§. VI.

Discutiuntur num. 14. & 15. Responsionis.

I.

Num. 14.

Herod. lib.
8.

NOTERICUS. *Ad secundum argumentum pergendo occurrit quoque notam maximæ corruptionis & eversionis Authoritatis ex Herodiano lib. 8. desumptæ. Nam pressis pluribus lineis D. Archi-Diaconus fert tantum de Æmona pauciora hæc verba : Ea sita est in extrema planitie sub Alpium radicibus. Sed in quam, quæso in qua extrema planitie ? sub quibus Alpium radicibus ? Italiam aut Pannoniam versus ? Audiamus Herodianum fatentem ad Italicam planitiem hujus Æmonæ esse situm. Enarrata enim clade per Germaniam à Maximino illata, eundem contra Sarmatas prodijisse, & cæteri quoque Historici*

storici affirmant, cumque victor consisteret, audiuit, quæ contra se Romæ in Senatu decreta fuerant, recepitque Nuntios de novorum Cæsarum creatione, ex quibus concitatus per Pannoniam in Italiam ad Aquilejam obsidendam direxit iter cum exercitu suo. Quod Herodianus hisce verbis describit. Maximinus postquam ad Italiæ fines pervenit præmissis Speculatoribus qui explorarent, an ullæ in Alpium convallibus atque densissimis Sylvis insidiæ delitescerent, ipse in planitie deductis militibus jubet armatorum acies quadrato agmine incedere, in longum porrectas potius quam confertas, ut ab ijs quamplurimum campi occuparetur. Si ergo Maximinus tergo jam verso Pannoniæ ad Italiæ fines pervenerat, utique & per longa Spatia Labacum pertransisse, & finitimas Regiones Pannoniæ reliquisse patet. Neque ex eo quod Labacum in aliqua planitie consistat, est illa Emonia quam Maximinus invenit. Eam enim esse Italiæ Urbem planè Herodianus affirmat, post pauca subdens: Ubi autem tota planitie servatis ritè ordinibus transmiserat ad primam Italiæ Urbem perventum est, quæ Emona ab incolis vocatur: ea sita est in Planitie ad Alpium radices. Heic Speculatores atque exploratores exercitus narrant Maximino vacuum relictam Urbem omnes incolas aufugisse. Hæc ille. Quare nil remanet dubij quin Emonia extra fines Pannonicarum Alpium Civitas prima intra fines Italiæ fuerit. Nam ut in præcedentibus memoravimus jam post Augusti tempora fines Italiæ ad Alpium usque radices complebantur. Quos fines etsi extenderemus ad cacumina priorum montium, neque intra Italicos terminos Labacum, quod post plurimum Alpium juga situm est, introducere possemus.

Num. 15.

At inquit D. Archi-Diaconus : sub quibus verò radicibus intelligat colligitur ex sequentibus. Quia describit iter Maximini ex Pannonia Aquilejam , & ait : (*Herodianus nempe*) cumque noctem illic exegissent, statim oriente sole ad Alpes contende-
 debant. Verùm pace tanti Doctoris , & hæc inquam frivola illatio, neque ex hoc quia Labacum est ad Alpium radices , aut ex eo, quia cum sit propius Alpibus commodum ad Alpes præbeat accessum, ab Italicis finibus Æmoniam extrahere valet. Plures sunt Civitates ad radices montium & Alpibus proximæ , attamen non omnes sunt Æmonia. Æmonia nostra Istriæ est in planitie, non longè à primis Alpibus. Æmonia Claudia, nunc Glemona corrupto vocabulo appellata ad radices Carnicarum Alpium , & ipsa consistit. Quare ex auctoritate Herodiani simili distinctione descensum Maximini ex Alpibus decernendum putarem ; ut si per montem Carvancas , qui sub Norico cum sit iter propius Istriam-versus, nostram in planitie Æmoniam nunc Civitatem novam primam obviam habuerit : si autem per Ocrum montem, qui occidentalis est Norico , & supra Julium Carnicum extenditur, Claudiam Æmoniam nunc Glemonam invenerit : utraque enim parte ad Aquilejam patet via , & quam tenuerit adhuc ex Auctoribus conjectari non licet.

H. ARCHI-DIACONUS. Væ mihi si tu censor fores meorum operum , nihil ex omnibus sanum audiret, cum toties vapulem allegando syn-
 cerè & candidè authoritates veterū Scriptorum. Iterùm jam cum Herodianum produxi maxime corruptionis & eversionis notam incurri. Quid rogo corruptum, quid eversum ? Pressi, dicis, plures lineas : vis ergo ? ut tibi totum Herodianum recitem ? si allego locum , & affero quantum satis intento est,

nunquid reliqua tute videre & legere potes, quam illa ipsa, quæ omiffa quereris contra te faciunt. Nec tu producis omnia, & tamen non dico te corruptorem & everforem authoritatum, cum tamen corrumpere & evertere velis Plinium, Ptolomæum, & alios, qui disertiffimis verbis Æmonam profitentur esse in Pannonia. Quæris hic in qua extrema planitie, sub quibus Alpium radicibus Maximinus invenerit Æmonam? respondeo ibidem, & tu ipse tibi respondes meis verbis, quin & tuis te confundis. Narras enim quod priusquam Maximinus Aquilejam contenderet, cladem intulerit Germanis, dein contra Sarmatas prodierit, demum *concitatus per Pannoniam in Italiam ad Aquilejam obsidendam direxerit iter cum exercitu suo*. Quis prudens non illicò inferet, si concitatus nuntijs de creatis novis Cæsaribus properavit in Italiam ad Aquilejam obsidendam, haud dubiè & Sarmatia, quæ nunc Polonia est, iter capiebat Pannoniam superiorem, brevior & commodior qua potuit via, atqui brevior & commodior omnibus alijs via erat tendere per Alpes Julias, cur ergo uteretur circuitu, & transiens (ut tu fatearis) Labacum, pergeret per longè magis saxofas vias in Istriam eamque non tantum in limitibus transfiret, sed ad ejus meditullium, ac inde ad littus maris progredederetur trium quatuorve dierum circuitu, cum posset directâ via per Julias Alpes per Ocram & Carvancam biduo pervenire Aquilejam? Et quis unquam Cæsarum aut Ducum legitur per Pannoniam profectus in Italiam, qui tali itinere uteretur? Quod Itinerarium antiquum Romanum designat iter Petovione, vel Sîlcia, vel

Sirmio Aquilejam per intermedia loca Istriæ? Dicere potes quod è Pannonia in Japydiam, è Japydia in Liburniam, è Liburnia in Istriam profectus sit, sed hoc argueret ingentem circuitum; & dato non concessio, quod in Liburniam divertisset, servasset tritum & brevius iter Aquilejam, quod ita designat Antoninus, si retrorsum legas.

*Tharsatica**Ad Titulos m. p. xviii.**Ad Malum m. p. xviii.**Ad Vesica m. p. xviii.**Fonte Timavi m. p. xii.**Aquileja m. p. xii.*

Quo itinere tota Istria à latere sinistro ad Meridiem intactare linquitur, ut clarè apparet ex Mapa quam Cluverius To. I. Italiæ ad fol. 124. accuratè expressit. Et si hac via voluisset divertere ad aliquam Civitatem Istriæ prima fortè illi occurrisset Piguentum, & non tua Citanova ad littus maris sita, & inde remotissima. Certè nullum iter assignare potes è Pannonia in Italiam, aut saltem Aquilejam, nisi vel per Liburniam quod longissimum est, vel per Carniolam & Alpes Julias quod brevissimum & commodissimum, vel per Alpes Carnicas & Noricas quod & longius & difficilium est, vel denique per Noricum totum circum-eundo, quod an aliquis tentaverit, nescio. Atque ita concludo quod Maximinus elegerit maximè tritum, maximè commodum & brevissimum in Italiam, quia properantes itinerum compendia quærunt. Verùm totum fundamentum tuæ falsæ opinionis in eo consistit, quod Herodianus nominet Æmonam primam Italiæ Civitatem, quomodo

*Cluver.
Ital. Ant.
To. I. fol.
124.*

hic intelligendus sit Herodianus, supra dixi. Cæterum de eo eruditissimus Cluverius, quem laudat Petrus Lambecius Vir eruditissimus, & in Bibliotheca Cæsarea quædam altera Bibliotheca, & omnes docti qui legunt magni æstimant Cluverium, tametsi pro difficultate materiæ quam tractat, subinde nonnihil humani sit passus, ita inquam ipse de Herodiano: *Nauportum XI. millia passuum à summo Juliæ Alpæ trajectu, & XII. ab eo millia in eadem planitie Colonia Hemonæ, à qua in præscripto itinere XVIII. numerantur millia ad Sævum annem: Unde patet Hemonam esse eam Urbem, que in ripa dicti amnis vulgo nunc incolis vocatur cõmuni amnis vocabulo Laubach, Italis Lubiana, Carniolæ Caput. Huc accedit & inscriptio vetus, quæ heic reperta est. Quum igitur Hemonæ tam procul ultra Alpes Pannonicas posita, Pannoniæ Urbs habeatur Plinio atque Ptolomæo, in eademque Provincia Censeatur Tacito Annal. lib. 1. & Paterculo loco supra scripto Nauportum; miror ego qua ratione, vel qua limitum harum Provinciaram commutatione, Herodianus postea Hemonam adscripserit Italiæ, utique quum Antonini etiam Itinerarium, cujus Auctor Herodiano fuit posterior Pannoniæ initiam faciat ad longaticum mansionem, id est post transitum statim Juliæ Alpæ, sed quidquid sibi voluerit Herodianus, Auctoritas ejus heic contra tot alios Scriptores nulla esse potest. Hæc fundatè Cluverius. Contigerit fortè Herodiano, quod etiam uno in loco Plinio accidit, ut Italiæ accenseret etiam partem Pannoniæ, sicut Plinius Japydiam & Liburniam, imò & Alpinas gentes, in quibus etiam Norici ad Danubium usque pertinentes, Italiæ accenset; quippe omnibus illis enarratis in hæc verba finit, Hæc est Ita-*

Cluver.
lib. 1. Ital.
ant. c. 2.

Plin c. 19.
& c. 20.
lib. 3.

lia

lia Dijs Sacra, hæ gentes ejus, hæc oppida populorum. Et potuit hoc facere tam Plinius quam Herodianus eodem jure quo Istriam adscripsit Italiæ. Nam Istria ut ipse fateris prius fuit in Illyride postmodum à Romanis occupata accessit Italiæ. Cur non etiam Pannonia occupata à Romanis censeri potuisset pars Italiæ? Memineris ergo quod Istriani non sint Itali per naturam sed per privilegium, sicuti defacto media Istria est per privilegium Carniolia non ex rei natura, quia incorporata Carniolia Provinciæ, ab eodem capite gubernatur. Errori igitur Herodiani totum tuum ædificium innititur, sed quale fundamentum tale ædificium.

III. Quæ numero 15. garris, nihil sunt ad propositum, imò contra te faciunt, & propterea dissimulas objectionem meam, vel sensum Herodiani in oppositum torques. Dicebam ego quod ex sequentibus verbis Herodiani colligatur sub quibus radicibus Alpium putaverit sitam Æmonam: dicit enim Herodianus: *Cumquè noctem illic exegissent; statim Oriente Sole ad Alpes contendebant.* Tu verò audacter pronuntias *pace tanti Doctoris & hæc frivola illatio.* Quod ego sim Doctor scio; an tu sis, nescio, nihilominus pace tua dico, quod tua responsio sit frivola. Respondes enim 1. plures esse Civitates ad Alpium radices, non tamen omnes esse Æmonias. 2. Tuam Cittanovam Istriæ dicis esse in planitie non longè à primis Alpibus. 3. Æmoniam Claudiam esse ad radices Carnicarum Alpium. 4. Afferis Maximinum iter adornasse descendendo ex Alpibus per montem Carvanicam Istriam versus, & in planitie tuam Civitatem novam primùm obviam habuisse, vel certè si per

Ocrum

Ocram montem profectus est Claudiam Æmoniam nunc Glemonam incurriſſe. Utraquè enim parte ad Aquilejam patet iter. Hæc complures graviffimos continent errores, & falſitates. Primum tibi do, etiamſi ad radices Pannonicarum Alpium per quas tranſiſſe Maximinum credibilis eſt, quam per ullas alias, nullam ſciam tam prope Civitatem ſitam, è Pannoniæ parte ex qua proficiſcebatur. Secundum dico eſſe falſum. Licet enim tibi concederem Carvancam protenſum ad Limitem Iſtriæ vocari poſſe radicem Alpium, adeoque Iſtria foret ad radices Alpium, falſum tamen eſt Cittanovam eſſe ſub radicibus Alpium, quia eſt ferè ultra dimidium Iſtræ ad littus maris, ad quod littus etiam eſt Juſtinopolis ſeu Ægida longè propior Alpibus, adeoque non convenit Cittanovæ ſitus ſub radicibus Alpium, quia *ly ſub* denotat propinquitatem. Tertium continet duos errores, quia Æmonia Claudia ſunt duæ Civitates, & commate diſtinguuntur hæ duæ voces apud Plinium, tu verò pro una Civitate has reputas. Æmonia verò quam Plinius cum Claudia nominat verofiſimilius per errorem eſt illo loco nominata, eſtque eadem cum Emona vel Æmona Pannoniæ, ut arbitrantur Ortelius & Carolus Stephanus. Do tamen tibi cum Cluverio quod illa Æmonia ſit Amone (non autem Glemona) in Norico, illa tamen non vocatur Claudia, quia hæc eſt fortè Clauſen propè Marquartſtein in Norico, uti divinat Cluverius. Deinde falſum eſt, quod illa Æmonia, ſive putes Glemonam, ſive Amone, ſita ſit ſub radicibus Alpium, ſed fuit intra ipſas Alpes Carnicas vel Noricas uti conſtat locorum per-

ritis, adeoque prius ad Alpes pervenitur quam vel ad *Glemonam*, vel ad *Amone*. Unde corrui tua conjectura. Quartum falsissimum est quod Maximinus descendendo ex Alpibus venerit ad tuam Cittanovam, vel etiam ad veram *Æmonam*, quia prius accessit *Æmonam* quam Alpes; vel ergo non intelligis quid Herodianus scribat, vel pressus difficultate invertis narrationem Historici, ut ex eo elicias saltem unum argumentum pro tua somniata *Æmonia*. Lege & relege verba Herodiani *Maximinus postquam ad Italiae fines pervenit præmissis exploratoribus qui specularentur an ullæ in Alpium convallibus, & densissimis Sylvæ insidiæ delitescerent. Alpes & Sylvæ incipiunt statim post Labacum quæ nunc iter est Billichgræcium, quod erat iter terrestre, & nunc est ad Alpes Julias duobus supra Labacum milliaribus. Quod autem dicat ad Italiae fines. Nihil tibi patrocinator quia mons Carvancas qui tuam Istriam à Pannonia dividit etiam Labacum proximè ambit, & intelligitur non de finibus intrinsicis Italiae, sed extrinsecis, adeoque de fine & extremis locis Pannoniæ, qui fuerunt tunc Labacum & Hyperlabacum. Pergit Herodianus: *Jubet armatorum aciem quadrato agmine incedere. &c. Sed ubi totam planitiem servatis ordinibus transmiserunt. Ultima ante Alpes Pannonicas planities est ante Labacum sive per Styriam Inferiorem, sive per Carnioliam inferiorem iter adornetur. Pergit iterum Herodianus: ad Italiae Urbem per ventum est, quæ Emona à cultoribus vocatur. Ita legit & vertit ex Græco Politianus. Alij legunt ad primam Italiae Urbem, quod me non moratur, quia de hoc dixi supra, sive Herodianus erraverit, sive ejus tempore**

Italiae

*Herod. cit.
sup.*

Italiæ fuerit adscripta Emona, parum refert, ad hoc quod modo inquirimus. Pergit iterum Herodianus: *Ea sita est in extrema planitie ad Alpium radices, nimirum Hemona, ubi Speculatores atque exploratores exercitus (quos præmiserat) narrant Maximino vacuum relictam Urbem, aufugisse omnes incolas.* Hactenus nondum Alpes accesserat Maximinus uti evidenter ex sequentibus colligitur. Cumque noctem exegissent partim intra patentes communesque omnibus domos (nimirum Hemonæ) partim in planitie ipsa statim oriente Sole ad Alpes accesserunt. Vel ut vertit Cluverius contendebant. Paulò post sequitur in Herodiano: *Ingens transiturum illac exercitum formido tenebat, metuentem summa juga teneri jam ab hoste, nullosque non obstructos exitus ad se prohibendos. Neque is metus de nihilo erat locorum naturam contemplantibus.* Postea verò quam sine ullo impedimento superatis Alpius in Castra descenderant, læti scilicet omnes instauratis animis vitulabantur. Quæ Castra intelligat dixi supra, nempe locum vocatum Castra, quem Cluverius interpretatur Gmünde prope Vipacum. Tandem ait Herodianus. *Sed ubi planitiem attigerunt nuntiant exploratores maximam Italiæ Urbem Aquilejam portas occlusisse.* Vide nunc Neoterice, quam perversè intelligas Herodianum, qui vis Maximinum prius Alpes accessisse quam Emonam; & eam accessisse, post descensum ex Alpius, cum accesserit ante Alpius ascensum, & descenderit superatis Alpius non ad Emonam, sed ad Castra. Dicis insuper: *Si per montem Carvancas qui sub Norico cum sit iter propius Istriam versus in planitie Emoniam nunc Civitatem novam primam obviam habuerit.* Mons Carvancas vel idem est cum Odra & Caru-

fadio, vel continuatur cum illis, & quatenus est sub Norico proximus est Labaco: si ergo per Labacum & Hyperlabacum profectus est, ibi & angustias & densissimas Sylvas transire debuit ut perveniret in Istriam. Et quid fecisset in Cittanova quæ fuisset longissimè extra viam, & in triangulo si cum Nauporto (id est Hyperlabaco) & Aquileja conferatur? Certè non potuisset stolidius iter instituere; quia idem fuisset ac si tu in Istria velles breviorè via contendere Justinopoli Cittanovam, & omisso directo itinere proficisceris Justinopoli Piguentum Piguento Parentium, inde Cittanovam. Talem enim situm habent hæc loca in Mapa Istriæ, qualem illa alia respectu Aquilejæ.

IV. Conformiter itaque ad narrationem Herodiani, usque dum Maximinus è Pannonia proficiscens Æmonam attingeret, habuit planitiem & nulla Alpium, aut densarum Sylvarum obstacula, & hoc convenit Labaco, nullatenus verò Cittanovæ, quia, si alia via, videlicet per Croatiam fuisset profectus, debuisset per Japydiam veterem transire, aut per Liburniam, utrobique offendisset meros montes & Sylvas, per longum spatium, priusquam posset accedere Cittanovam, & præterea fuisset usus ingenti circuitu: Deinde cum discedens Æmona statim ad Alpes accesserit, hoc convenit Labaco, quia illico ex Urbe proficiscens intrasset Sylvam Labacensem quæ ducit Hyperlabacum per montem Carvancam, qui ibi est radix Alpium; non convenit verò Cittanovæ, quam inter & Alpes intercedit Justinopolis, & plura alia loca, ac ingens spatium multorum milliarium. Præterea cum dicat Herodianus, quod superatis Alpi-

Alpibus descenderit ad Castra intelligendum est de loco dicto *Castra*, quia nulla *Castra* militaria tunc ibi erant; non hostilia, quia hostes se continebant intra muros *Aquilejæ*, non *Castra* ipsius *Maximini*, quia non dicit locavit *Castaa* nec opus fuit locare *Castra* procul adhuc constituto hoste, quod convenit situi itineris per *Labacum Goritiam* versus, ut norunt horum locorum periti. Quare optima ratione conjecturam formo de itinere *Maximini*, quod oppressis *Sarmatis*, è *Sarmatia* sive *Polonia* profectus sit per superiorem *Pannoniam* usque *Labacum*; inde per *Alpes Aquilejam* hoc ordine quem veteres *Romani* servabant, uti est apud *Antoninum* in *Itinerarijs*:

<i>Vindebona</i>	<i>Vienna.</i>
<i>Aquis</i> M. P. xxviii.	<i>Baden.</i>
<i>Scarabantia</i> M. P. xxi.	<i>Schapping.</i>
<i>Sabaria</i> M. P. xxxiv.	<i>Saruar.</i>
<i>Arrabone</i> M. P. xx.	<i>Eisenburg.</i>
<i>Alicano</i> M. P. xl.	<i>Rachelspurg.</i>
<i>Pœto-vione</i> M. P. xxxi.	<i>Petau.</i>
<i>Ragandone</i> M. P. xviii.	<i>Ragatez.</i>
<i>Celeja</i> M. P. xviii.	<i>Celeja.</i>
<i>Adrante Mansio</i> M. P. xxiv.	<i>Dranberg.</i>
<i>Hemona</i> M. P. xxv.	<i>Labacum.</i>
<i>Ad Nonum</i> M. P. ix.	<i>Billichgrätz.</i>
<i>Longatico</i> M. P. ix.	<i>Logatez.</i>
<i>Summas Alpes</i> M. P. x.	<i>Alben.</i>
<i>Castra</i> M. P. ix.	<i>Gmunde</i>
<i>Ad Fornolus</i> M. P. xii.	- - -
<i>Ad Undecimum</i> M. P. xii.	<i>Undecimo</i>
<i>Aquileja</i> M. P. xi.	<i>Aquieja.</i>

Hoc & usitatissimum *Romanis* è *Pannonia* superiore

periore in Italiam & commodissimum, & vicinissimum iter fuit, quo etiam profectum Maximinum omnino reor. Apage ergo cum tuis Somalijs Neoterice,

§. VII.

Discutiuntur num. 16. & 17. Responsionis,

Num. 16.

NEOTERICUS. Neque ex eo quod Strabo lib. 7. aut 8. scribat. Oera pars humillima Alpium, aut Ptolomeus lib. 3. c. 1. de Italiae situ notet, Oera & Carusadio montibus qui sub Norico sunt, reparatur jam dejecta illatio, ergo Labacum est prima Italiae Urbs, & in planitie ubi Æmoniam Maximinus invenit. Quinimò cum his montibus determinetur Italia à Norico & Pannonia, oritur irrefragabilis consequentia, ergo Labacum inter quod & Italiam consistunt hi montes non est Æmona Maximini, quæ in Italia sita est.

Num. 17.

Quid autem sit arguendum à Strabonis autoritate desumpta lib. 7. aut 8. quam tali tenore observo: Pariter è Tergesta pago Carnico, transmissio est per promontorium ad paludem nomine Lugeam. Ex contradictione ipsius Strabonis in se, & aliorum scriptorum circa loca ipsa descripta satis patet. Nam primo Tergesta cum sit ad mare, & jam ante Augusti tempora intra Italiam recensita, non esse pagum Carnicum constat. Et quia Strabo post pauca subjungit: Hæc ipsa navigatio magna ex parte per fluvios in Aquilonem ex Tergesta in Danubium cursum habet. Cumque certò constet Tergestæ huic Italice ad mare in Istria nullum adhaerere fluvium in Danubium cursum habentem, à quo quidem multum distat, non hæsitanter affirmare audeo, aut
aliam

aliam Tergestam Carnicam intellexisse Strabonem, aut errorem impressoris esse ponentis Tergestam pro Segesta, quam Philippus Cluverius introducit. in univ. Geograph. lib. 4. c. 1. in Pannonia collocat. Et quoad paludem Lugeam discrepantia auctorum inter se ad-versantium nullius roboris reddit argumentum. Nam Æneas Sylvius scriptum reliquit. Nauportum hodie Labacum appellari putaverim, cujus paludem Lugeam Strabo appellat. At Carolus Stephanus in suo Dictionario auctoritate Georgij Wernheri non ad flumen Labacum, sed ad oppidulum Cirkniz illam statuit. Gerardus Mercator in Atlante non paludem, sed lacum esse dicit singulis annis messem, piscationem, & venationem exhibentem incolis Cirkniz. Quare cum de situ deque ejus forma nomum extet certa relatio incertum erit quoque opinari ex eo hodiernum Labacum sortiri posse Æmonie titulum. Sed utique certum dicimus Labacum ipsum non esse Æmoniam Claudiam de qua Plinius cap. 23. Interim procedamus ad diluendum tertium argumentum.

II. ARCHI-DIACONUS. Cramben regeris & cantas quam cepisti cantilenam : sed apud eruditos, ac antiquitatum gnaros nihil efficis. Quid jactas dejectam illationem, cum neque attrigeris ejus sensum? Illatio mea est : Æmona est sub radicibus Alpium, radices Alpium sunt ad Ocrum, quia Strabo illam vocat humillimam partem Alpium : Ocrum verò est statim post Labacum, idem cum Carvanca & magis interius cum Carusadio, ergo Labacum est vetus Æmona, quia eo situ Labacum defacto est. Quando & quomodo dejecisti hanc illationem? Inanibus verbis implevisti chartam, & nihil meorum verborum hætenus dejecisti. Stat inconcussa veritas. Hi montes Italiam à Pan-

Pannonia & Norico difterminant : rectè fateris ; ergo Labacum inter quod & Italiam confiftunt non eft Æmona Maximini ; nego confequentiam , & negat tibi ante me Strabo, Ptolomæus , Plinius & reliqui allegati fupra, qui in fine Pannoniæ fub Norico inter Italiam & Pannoniam ac Noricum Æmonam reponunt , quibus plus fidei habebunt omnes prudentes, quam uni Græco Herodiano, qui Italiæ adfcribendo Hemonam , egit Græca fide , licet cœtera ita fcripferit, ut ex illo error in voce Italia admiſſus facilè dilui poſſit.

III. Contra Strabonem non eft, quod amplius conqueraris, quam contra Herodianum, & plures alios , quia in materijs vaſtis & amplis nunquam impingere nemini hætenus ſcriptorum contigit. Errant etiam sæpè, qui præſentia ſcribunt. Sed nihil erravit Strabo Tergeſtum vicum Carnicum appellando, & potuit etiam dicere vicum vel pagum Japydicum , quia licet ante auctam Italiam Tergeſtum Iſtriæ accenſeretur , aucta tamen per Auguſtum Italia manſit Formio amnis terminus Iſtriæ , qui prius fuerat terminus Italiæ , & tunc uſque ad Formionem coluerunt primò Japydes teſte Plinio, cujus verba clara ſunt : *Carnorum hæc regio junctaque Japydum : amnis Timavus, caſtellum nobile vino Pucinum ; Tergeſtinus ſinus, colonia Tergeſte, ultra quam VI. millia paſſuum Formio amnis antiquus auctæ Italiæ terminus, nunc verò Iſtriæ.* Unde & Virgilius cecinit : *Japydis arva Timavi.* Poſtea verò à Romanis illa ora tributa fuit Carnis , & Formio amnis factus eſt limes inter Hiſtros & Carnos, uti rectè obſervavit Cluverius : proinde non erravit Strabo aſſerens Tergeſtum vicum Carnicum : Neque

*Plin. lib.
3. c. 18.*

*Virgil.
Georg.
lib. 3.*

*Cluver.
lib. 1. Ital.
Ant. c. 19.*

que per hoc exclusit Tergestum ab Italia cum prius fuerit adscriptum Italiae quam reliqua Istria, uti ex Plinio didicimus *Formio antiquus auctae Italiae terminus*, ergo quod erat inter Aquilejam & Formionem erat prius in Italia : nec exclusi sunt ab Italia Carni, propterea illos Ptolomæus in Tabula Italiae æquè recenset ac Istros, licet ad antiquiora tempora respiciens idem Ptolomæus Tergestum adscribit Istriæ. Tu ergo errasti Neoterice, non Strabo, qui rectè cum Plinio sensit, & quod Carnorum erat non exclusit ab Italia : tu verò putas non posse dici Italicum quod est Carnicum, quia fortè putas Carnicum idem esse quod Carniolicum ; scias quod Carni & Carnioli sint situ, lingua, moribus diversissimi : illi adhuc sunt Itali angustijs Alpium ceu carceri inclusi, nos verò Germani antiquæ inquilini Pannoniæ.

*Ptol. lib.
3. c. 1.*

IV. Rursum verò imputas Straboni errorem alium, qui non est error, sed tu imputando gravissimè erras. Dicis enim, *Strabo post pauca subjungit : Hæc ipsa navigatio magna ex parte per fluvios in Aquilonem ex Tergesta in Danubium cursum habet : Cumque certò constet Tergestæ huic, Italicæ ad mare in Istria nullum adhærere fluvium in Danubium cursum habentem, à quo quidem multum distat non hæsitanter affirmare audeo, &c.* quæ supra num. 17. produxi. Heu me splenis pruritu laboro, sed differo adhuc risum, cum ista lego. Quando ? ubi ? quibus verbis affirmat Strabo, quod Tergesto adhæreat aliquis fluvius in Danubium cursum habens ? nunquid bis describit navigationem seu mercium vecturam in Danubium, & nominat ipsos fluvios eorumquè indicat situm : neque tamen dicit quod

aliquis fluuius adhæreat Tergesto, sed expressè inter illos fluuios & Tergestum interponit Oeram, quam alio loco vocat promontorium? Cur non adduxisti etiam reliqua verba Strabonis ubi superiora legebas? Vide ut te reum facias artificiosæ reticentiæ, in qua me supra malitiosè arguebas: Integra Strabonis sententia citato loco hæc est: *Post promontorium ex Aquileja conscendentibus Nauportum stadia sunt CCCL. ad quam rhedæ perducuntur. Ea verò est Tauriscorum Colonia: quanquam nonnulli D. esse dicunt. Promontorium illud quedam est Alpium pars humillima, quæ ex Rhetia usque ad Japydes porrigitur. Hinc montana attollitur denuo ad Japydes regio, quam Albiam vocant. Pariter è Tergesta pago Carnico transmissio est per promontorium ad paludem nomine Lugeum. Nauporto proximus est fluuius Corcoras qui onera excipit. Hic sanè Sabon intrat, Sabusque in Drabon ingreditur: hic verò in Noaron penes Segestam. Hinc Noarus augetur accepto Calapi, qui ex Albio monte fluens per Japydes Danubium illabitur ad Scordiscos. Hæc ipsa navigatio magna ex parte per fluuios in Aquilonem ex Tergesta in Danubium cursum habet; Hic habes verum sensum Strabonis qui nunquam intendit dicere quod fluuius aliquis adhæreat Tergesto immediate, sed quod inde onera deferantur ad Nauportum (sic enim legendum est non Nauportum) quem tu incassum in Istria quæris, & est ipsissimum oppidum Hyperlabacum. Quod verò hoc loco fluuium appellet Corcoram, cum alibi nominet oppidum Pamportum, & vicinum fluuium eodem nomine Pamportum, ubi etiam legendum est Nauportum, licet dicant alij quod in nomine erraverit, ego verò arbitror Strabonem hic benè*

Strabo lib.
7. mibi
fol. 61.

scripsisse, sed alium fluvium nominasse, Gurcam hodie dicimus, & vulgo Corca, cujus fontes tribus forte milliaribus distant Hyperlabaco, & hic etiam Savum influit sicut Nauportus seu Labacus. Melius tamen scripsit supra lib. 4. in fine, ubi hæc habet: *Oera verò humillima prorsus Alpium pars est, ubi Carnis adjungitur, qua ex Aquileja onera plaustris ad Pamportum (sic enim appellant) devehuntur; Stadia non ultra cccc. iter est. Inde per fluvios ad Istrum usque vectantur, locaque huic vicina: Pamportus enim amnis ex Illyrijs navigabilis defertur, intrat autem Saum, ut facile in Segestanam Oeram, & Pannoniam, & Tauriscos delabatur.* Hæc omnia vera sunt, & verificantur de fluvio Labaco, qui ex Illyrijs oritur supra Hyperlabacum non planè quadrante milliari Italici, & defertur in Savum uno Germanico milliari infra Labacum: Savus cum Dravo in Danubium &c: & per Oeram seu promontorium quod omnibus notum est infra Alpes Julias plaustris & rhedis adhuc hodie merces deportantur. Nihil hominum potest verificari de Istria, ubi licet confinxe- rint recentiores Nauportum fluvium, non tamen adhuc ostenderunt Nauportum Coloniam.

V. Ex modo adductis constare poterit literatis Viris qualem ariolum agat Neotericus cum non *hesitanter affirmare audeat, aut aliam Tergestam Carnicam intellexisse Strabonem, aut errorem impressoris esse ponentis Tergestam pro Segesta*, cum nullus unquam author alterius Tergesti meminerit, quam ejus quod ad littus Adriatici maris situm est. Neque Segesta in illo districtu locum habet, cum ipse Strabo disertissimis verbis longissimè Segestam ab hoc situ dimoveat ad Dravum usque & limites superio-

ris Pannoniæ Orientales ultimamque Japydiam. Quod si fortè vult intelligere Segeften à Plinio memoratam, quæ in Carnis intercidit & cujus rudera circa Goritiam rimatur Pallidius, malè argumentaretur Neotericus, quia nullus etiam inde fluvius decurrit in Savum, sed ad ista divertere opus non erat, nisi cum pertinacia tueretur errorem suum de somniatis Nauporto & Æmona in Istria. De Lugea Palude etiam dubium movet, cujus licet authores determinatum locum non assignent, ex contextu tamen Strabonis eam locant in veteri Japydia, aut limitibus Pannoniæ ac hodierna Carniolia. Æneas Sylvius videtur innuere Lugeam paludem vocari Labacum, melius alij lacum Cirknicensem divinant; ego verò potius putarem illam paludem antiquis temporibus post Strabonis ætatem montibus obrutam per terræmotus qui frequentes sunt in his regionibus. Nam extat haud procul Cirknitio locus dictus hodie Lueg ad Lugeam alludens, in quo sub caverna montis castrum ædificatum est, & penes id fluvius navigabilis decurrit sub specibus & montibus, penes quem ad Germanicum milliare accensis facibus ingressus patet, ut norunt incolæ omnes, & in Vipacum fluvium dicitur exonerari, quod anas immissa & per Vipacum enatans comprobavit. Verosimile est terræmotu ad invicem concidisse montes, & illam subterraneam specum supra Lugeam paludem seu lacum fecisse; aut certè ex hac Specu & fluvio paludem seu lacum Cirknicensem originem habere. Si hanc intellexit Strabo de hac ipsa nostra regione locutus est, & verum scripsit, quia etiam huc poterant

*Æn. Sylv.
sup. cit.*

(sicut

(sicut & Cirknitium) merces devehi Tergesto rhedis aut plaustris pro vicinis Japydiæ civitatibus, quarum Metulum teste Appiano primaria fuit. Hanc Lazius malè quæsit in monte Trajano seu Dranberg qui est Adrans Antonini, pejus Cluverius in Marcha Vindorum ubi modo est Metling; nam uno vix milliari distabat Cirknitio intra ipsum Albium montem, cujus ego vestigia tandem reperi inter Laas Urbem & pagum Oblak, tali prorsus situ qualem describit Appianus, & defacto ab incolis vocatur pagus ille *Metule*. Hæc ad dubium Neoterici ne amplius dubitet Strabonem locutum de Tergesta ad littus Adriatici maris sita, de Lugea palude in Carniolia, de Nauporto nostro Hyperlabaci, non de alio somniato, nescio ubi.

§. VIII.

Discutiuntur num. 18. & 19. Responsionis.

I.

NEOTERICUS. *Et quoniam D. Archi-Diaconus illum desumit à Plinio lib. 3. c. mihi 18. quomodo & in hoc insit deceptio liceat præcognoscere ex eo, quod Plinius dicto capitulo nihil agit de Pannonia, in qua Labacum existit. Titulus enim illius est: Venetia decima regio. Et ejusdem capituli initium ita proloquitur: Sequitur decima regio Italiæ Adriatico mari apposita Venetia. Qua cum suis oppidis ac fluminibus descripta usque ad annem Formionem, subdit hujus distantiam esse ab Ravenna 189. M. passibus antiquus auctæ Italiæ terminus. Cujus auctæionis causa & doctrina non ignoratur ab ijs,*

Num. 18.

Num. 19.

qui ex Romanorum Historijs jam collegerint Romanum Rempubl. simul cum Imperio prioribus temporibus dilatasse Italiæ terminos & titulos ac privilegia ad illas regiones, quas armis vel deditione infra Cisalpinam Galliam, & citra Illyricas Alpes subjugabant. Et ideo quia Plinij ætate post Augusti tempora, etiam Istria nostra sub Romana ditione jam constituta erat: Italicisque moribus ac Romano utebatur idiomate, statim subjungit: Nunc vero Istriæ ad: auctæ Italiæ terminus. Et de ejus denominatione confestim reddit rationem inquiring, quam cognominatam tradunt à flumine Istro in Adriam effluente à Danubio amne eodemque Istro. Sed paulò post hesitare incipit, quomodo hoc extiterit, inquiring: Nullus enim ex Danubio amnis in mari Adriatico effunditur. At non dubitat de facto, sed de modo, neque retractat descensum Argo navis in Adriaticum, licet dicat: deceptos credo. Nam & reassertat idem cum subdit: quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit nec procul à Tergesta, nec jam constat quo flumine. Tandem aptat relationem communi sensui præcedentium scriptorum, cum ait: Humeris travectam diligentiores tradunt. Et distinguens iter ad priores redit terminos, cum ait: subijisse autem Istro, dein Sao, dein Nauporto, cui nomen ex ea causa est inter Æmonam Alpesque exorienti. Quibus equidem verbis constanter ostendit Argonavim Nauporto Istriæ consedisse, quia, qui verè navium portus est: Argonautasque ex Istro proficiscentes nomen Istriæ dedisse. Nauportumque non procul esse à Tergesta affirmat: amnemque Istriæ inter Æmonam & Alpes exorientem, sicuti adhuc cernitur. Quamvis deceptos dubitet, humeris travectam affirmantes. Concedatur igitur Argonavim subijisse Istro, dein Savo, non attamen ex Plinio

no habetur conſediſſe fluuiolo Labaci, qui non Naruium, ſed minorum Scaphalarum, & Cymbarum penè portus eſt: ſed aut humeris aut alio modo, Nauporto Iſtria fuiſſe traueſtam, non procul à Tergeſte, & in Adriaticum effluente, quæ conditiones haud Labaco conuenient.

II. **ARCHI-DIACONUS.** Deceptiones quas mihi imponis tuas eſſe intelliget, qui hæc leget. Nam primo vis cogere Plinium ut ex una Æmona duas faciat, quod nec Plinius ſomniavit, nec ullus alius author ſcripſit. Bis nominat Æmonam Plinius ſemel cap. 18. altera vice c. 25. ejuſdem libri, quid ſi decies nominaret, nunquid tu concluderes fuiſſe decem Æmonas? Quod verò una eademque Æmona ſit de qua in duobus prædictis locis mentionem facit ſupponunt omnes docti, & periti Geographiæ, uti videre poteſ apud Cluverium, Lazium & alios. Quid ergo hic deceptionis reperiſti? Tu vis decipere, qui violenta interpretatione verborum Plinij vis in Iſtriam trahere Æmonam, quam Plinius Pannoniæ civitatem appellat eique conſentiens Ptolomæus. Imò hæc non contentus etiam Nauportum illuc cogis & doces retrogradum fluxum & influxum in mare, quod nuſquam ullus authorum aſſeruit. Dicis autem 1. quod Plinius dicto cap. 18. nihil agat de Pannonia, ſed tantum de Venetia; ſi tantum agit de Venetia, ergo etiam nihil de Iſtria, quomodo ergo ex illo cap: Plinij vis elicere quod loquatur de Cittanova & eam intelligat per vocem Æmona? ſi autem incidenter agit de alia aliqua regione, vel regionis oppido aut civitate, aut fluuiio quomodo tam audacter pronuntias quod nihil agat de Pannonia? An ignoras quod Savus ſit in Pannonia, quod

quod Danubius sit in Pannonia ? & tamen hos duos fluvios nominat in prædicto cap. 18. ergò falsum est quod nihil ibi agat Plinius de Pannonia. Licet enim series narrationis sit de Venetia, nihilominus ex occasione tanquam de conterminis regionibus agit de Carnis, de Japydia, de Istria; & hujus nominis occasione de fluvij Pannoniæ, ut legenti patet.

III. Dicis 2. *Non retractat Plinius descensum Argonavis in Adriaticum licet dicat deceptos credo, nam & reassertat idem.* Ego verò dico quod retractet, quia dicit falsum esse quod Ister seu Danubius in mare influat, aut aliquis alius ex Danubio amnis: Deinde addit *deceptos credo, quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit, nec jam constat quo flumine.* Quasi diceret, decepti sunt, quia arbitrabantur quod Argo navis aliquo flumine in mare descenderit, nec constat quo flumine illam putaverint descendisse. Et hic tangit opinionem eorum qui putabant flumine aliquo eam descendisse in mare idque non procul Tergeste. Sed demus quod absolutè ipsemet affirmet, quod Argo navis in mare per aliquod flumen descenderit, tamen absolutè etiam ait neque se scire, neque alios quo flumine. Pergit Plinius & promittit meliorem opinionem, cum dicit *Humeris travectam Alpes diligentiores tradunt.* Quò travectam? tu dicis ad flumen Quietum, sed de hoc nescit Plinius, verum supponit travectam Alpes usquè ad mare, prout diligentiores alij scriptores tradiderunt, quos legit Plinius, & inter hos diligentiores, fuit unus Trogus Pompejus qui floruit ante natum Christum ut observat Vossius. Hunc Plinius multoties allegat & vocat

vocat se verissimum authorem. Hic ergo à Justino in compendium contractus ita sensit de navigatione Jasonis, & eum persequentium Colchorum: *Istrorum gentem fama est originem à Colchis ducere, missis ab Æeta rege ad Argonautas raptosque filie persequendos: qui ut à ponto intraverunt Istrum, alveo Sarvi fluminis penitus inveci, vestigia Argonautarum insequentes, naves suas humeris per juga montium usque ad littus Adriatici maris transtulerunt: cognito quod Argonautæ idem propter magnitudinem navis, priores fecissent. Ecce naves humeris transtulisse narrantur usque ad maris littus. Idem scripserint alij antiquiores Plinio, à quibus eandem narrationem desumpsit Zosimus, ubi ait: Ajunt Argonautas quum eos Æeta persequeretur ad Istri appulisse ostia, quibus in Pontum sese effundit: recteque facturos se existimasse, si adverso flumine subveberentur, ac tantisper in eo remigijs & secundi venti adjumento navigarent, donec ad mare propius accessissent. Quum igitur id consilium fuissent exsequuti, jamque ad hunc locum pervenissent, ipsa structura Oppidi in memoriam adventus sui in istas oras relicta, & Argo machinis imposita, perque stadiorum cccc. spatium usque ad mare pertracta Thessalorum littoribus adpulerunt; sicuti Pisander Poëta memoriæ prodidit. Præmiserat de Hæmona ea occasione constructa ab Argonautis, quando? antequam navem Argo machinis impositam veherent usque ad mare. Sensus proinde verborum supra relatorum Plinij hic est: Argo navim humeris per Alpes travectam usque ad mare diligentiores tradunt. Et hoc fatetur Neotericus nolens volens cum ait de Plinio: aptat relationem communi sensui præcedentium Scriptorum, sed malè adjungit: Et distinguens iter ad priores redit terminos,*

Zosim. lib.
5.

cum ait : *subijſſe autem Iſtro &c* : quibus equidem verbis conſtanter oſtendit Argonavim Nauporto Iſtriæ conſediſſe , qui verè navium portus eſt &c : Nauportumque non procul eſſe à Tergeſta affirmat. Hæc omnia ſunt falſiſſima. Ubi enim dicit Nauportum eſſe in Iſtria? ubi dicit in Iſtria conſediſſe? ubi dicit quod Quietus ſit verè navium portus , ubi nonniſi pauculi Piſcatores morantur? ubi Nauportum non procul eſſe à Tergeſta affirmat : Falſa ſunt iſta & è tuo cerebro nata , quod cum non ſit Jovis ſed bovis non generat Palladem. Si latinè intelligis & Grammaticam calles , dic mihi à quo verbo regantur ablativi Iſtro, Savo, Nauporto , in prædicta ſententia Plinij? Utique fateri debebis à verbo ſubeo *ſubijſſe* , ergo eundem ſenſum omnes hi tres ablativi habent , & licet eos referre ad idem verbum ac dicere: *Subijt Iſtro, ſubijt Savo, ſubijt Nauporto*. Hoc non poteſ negare. Quomodo ergo intelligis *ly ſubijt Iſtro, ſubijt Savo* ? pro aſcendit ; & *ly ſubijt Nauporto* viſ idem eſſe ac conſedit Nauporto , imò quod deterius eſt in ſenſu contrario accipis , pro *deſcendit Nauporto*. Nimirum hoc tuo genio arripdet, ut Æmonam & Nauportum violenter in Iſtriam protrudas per ipſum Plinium qui inde utrumque excludit. Plinius didicit ab antiquioribus diligentioribus quod Argonautæ *Adverſo flumine ſubveherentur* , ideò uſus eſt voce *ſubijt* , pro aſcendit , id enim hoc loco ſonat hæc vox , quod vel ex Evangelio potuiſſes diſcere *ſubijt ergo in montem &c* : Et quia ſicuti Savus influit in Iſtrum , ita in Savum influit Labacus, quis ſanæ mentis non dicit Jaſonem navigaſſe adverſo flumine ex Iſtro in Savum , ex Savo in Labacum uſque ad ejus ferè fontem

fontem, aut saltem locum illum ultra quem amplius navigari non potest, & ibi Argonavim tenuisse portum, unde dictus est locus Nauportus. Inter meros nautas versaris, & nondum scis quæ naves dicantur tenere portum, advenientes vel abeuntes: ego puto quod illæ dicantur tenere portum, quæ à navigatione subsistunt, & aliunde adveniunt, non illæ quæ littori primum imponuntur & nunquam adhuc illum fluvium vel illud mare tentarunt, sicut tu vis dicere Quietum tuum vocatum Nauportum, quia Argo Navis translata per Alpes illi imposita fuit ut deflueret in mare.

IV. Dicis. 3. Quietum tuum Istriæ fluvium (vel potius ut ajunt qui viderunt Paludem seu rivulum modicum facile transvadabilem) oriri inter Æmoniam & Alpes. An putas quod nullus nostrum sciat fontem Quietum? Alpes, Origo Quietum & tua Cittanova fere triangulum formant, & tu audes dicere quod inter Cittanovam & Alpes exoriatur? Origo Labacii fluvij respectu Alpium & Labacii Civitatis est ferè in linea recta. Dicis 4. quod Plinius *deceptos dubitet humeris travectam affirmantes*, nempe Argonavim. Falsum est, vel nescis quid loquaris aut scribas, vel Plinium non intelligis. Plinius (ut ex contextu elicatur) credit deceptos illos qui affirmarunt Istrum fluvium per Istriam in mare defluere, non autem credit vel dubitat deceptos qui affirmant humeris travectam. Imò hæc est ejus sententia auctoritatibus roborata quamvis authores non nominet. Nam dicit *Humeris travectam diligentiores tradunt*, nimirum per Alpes, & subjungit ea occasione quomodo ad Alpes usque pervenerit, nimirum adverso flumine subeundo Istrum, dein Savum, dein Nauportum quod nulli

alteri fluvio potest convenire nisi Labaco. Et mirum quantum fallaris, si elicere vis ex verbis Plinij, quod secundo Nauporto defluerit Argonavis in mare, quia Plinius narrative non assertive dicit quoniam *Argonavis flumine in mare Adriaticum descendit, nec jam constat quo flumine*, si non constat quo flumine, ergo non descendit Nauporto. Nam si Nauporto descendisset, non affirmaret Plinius in tuo sensu quod Argonavis subierit Nauporto, alioqui sibi contradiceret semel dicendo quod non constet, postea dicendo Nauporto. Dixi in tuo sensu, quia subire apud Plinium hoc loco sonat ascensum, non descensum, tibi verò subire est modo ascendere modo descendere. Manifestum igitur est quod verbis boni Authoris violentiam inferas, & velis insuper inter Savum & Nauportum fluvium quos jungit Plinius, interponere, Alpes montem Carusadium, Carvancam & mediam Istriam. Denique Labacum fluvium extenuas quasi non Capacem navium, sed Scaphularum & Cymbarum: Uteris vocibus quibus assuevisti inter Cittanovenses, quorum Civitatula est *Piscatorum, statio* (consequenter frequens Cymbarum usus) æstate vix octo vel decem familias numerans teste Ughello. An tuus quietus majores naves portet quam Labacus fateor me non vidisse, qui autem viderunt narrant Quietum vix medietatem attingere fluvij Labaci. Et scio præterea quod Labacus majores naves portet, quando merces ultro citroque vehit, quam sufficiant ad tractum ex Istria Venetias. Ego Pyrrhano Venetias ante aliquot annos cum Potestate Pyrrhanensi vicius non habui majorem navim, quam sint nostræ

stræ Onerariæ. Sed hoc non est ad propositum, nisi ut tibi persuaderem quod Labacus potuerit portare Argonavim, non minus, quam portaverit Anno 1660. ingentem Machinam instar marinæ triremis elegantissimè elaboratam, & tribus velis instructam, in qua Augustissimus noster Imperator Leopoldus Labaco id est vera Æmona Hyperlabacum id est verum Nauportum per fluvium Labacum qui est antiquus Nauportus vectus est, cum hæreditarias Provincias lustraret. Et vix credo quod unquam ab Orbe condito talem navem Quietus portaverit, aut portare possit. Noli ergo calumniari quod nescis.

§. IX.

Discutiuntur num. 20. usque ad 23.
inclusivè.

I.

NEOTERICUS. *Nec insulsa erit ponderatio, quod sicut ex Istro procedentes Argonautæ nomen Istriæ dederunt, ita forsitan ex ostio Labaci, ad quem Sævum pertingere dicunt, nostro Nauporto Labaci titulum tribuerint. Nam à nonnullis Scriptoribus comperitur, & hunc ita denominatum uti Leandro, Magino, & Volterrano, qui Plinij verba resumens inquit: Nauporto nomen ex causa est inter Æmonam Alpesque exorienti. Hanc quidem Æmoniam nunc Civitatem novam putant, propè quam sunt Ostica Nauporti fluminis, nunc Labaci, in quem ex Alpibus Julijs descendentem Plinius dicit Argonavim esse demissam.*

*Nec ele- vetur hic aliqua illatio pro Labaco Carnio-
lia*

Num. 20.

Num. 21.

lie Pannonicæ, ex eo quod Volaterranus denominet Alpes Julias, quas eidem vicinas profert secundum argumentum. Quia sat scimus ex Tacito, Ammiano Marcellino, antiquis; & ex Leandro, Stephano, alijsque recentioribus has Alpes Julias esse eas, quæ supra Italiam supraque forum Julium, & Istriam ad Dalmatiam tendunt, & has regiones à Pannonia & à Carniola in qua Labacum est determinant. Unde Navem à Savo procedentem, non potuisse ab ijs Alpibus habere descensum, sed ascensum potius: Imò ex hoc quoque colligitur ad nostrum Nauportum seu Labacum propè nostram Æmoniam ex Alpibus Julijs per-venisse: Alpes enim sunt inter nos & Savum ac Istrum, non tamen inter Labacum & Istrum. Cui sententiæ sane adstipulatur Trogus Pompejus antiquissimus Historicus, ut de externis ejus Historijs refert Justinus in Epitome lib. 32. Istrorum gentem fama est &c: quæ paulo ante sup. §. 3. retulimus. Idem & Sozomenus lib. 1. c. 2. confirmat. Nam inquit: Argonautæ autem declinantes in reditu non eundem cursum tenuerunt, sed transmissio mari quod super Scythas est per flumina, quæ per ipsam partem labuntur ad Italorum pervenerunt fines, atque ibi hi Emantes Urbem condiderunt nomine Emonam. Et Higynus fab. 24. quæ ex Historijs texta dignoscitur, sic ait: Æta ut rescivit Medeam cum Jasone profugisse navi comparata misit Absyrtum cum Satellitibus armatis ad eum profequendum, qui cum in Adriatico mari in Istria eum profecuti essent &c:

Num.22.

Num.23. Quid igitur clarius dici potest ad firmandum Argonavim nequisse ob longitudinem ultra Savum progredi, ac in fluviolo Labaco vix ad Scaphulas excipiendas capaci con-sedere, cum nihil ibi immorati fuerint primi illi Heroes
Argo-

Argonautæ, Nauportum ad Adriaticum eam transfexerint, & insequentes Colchi hoc cognito idem fecerunt, quod utique non accidisset, si primi Argonautæ in condenda Æmona ad Labacum fluvium imorati fuissent.

II. **ARCHI-DIACONUS.** Video quam verum sit illud D. Thomæ: *Pertinacia qui erant, non sunt facile curabiles.* Sed non curo te curare Neoterice, cum alijs scribam quorum affectus falsâ opinione non sunt præoccupati, ut misereantur tui, qui tam manifesta veterum scriptorum Verba tuam opinionem damnantia in pravum detorques sensum. *Non insulsa inquis erit ponderatio quod Argonautæ tuo Nauporto seu Quietò Labaci titulum tribuerint.* Planè insulsiſſima est, etiam si millies toto tingatur Adriatico mari. Quid enim, etiam Labacum vis transferre in Istriam? Nugaris, an seriò ista scribis? profecto, si quæ hic serietas est, seriò deliras. Sed probas id auctoritatibus Leandri, Magini, Volaterrani. *Dignum patellâ operculum;* quales authores, talis sententia. Hoc ipsum est quod ego toties ingero: Recentiores præsertim locorum ignari, & tuæ fortis ac nationis homines de Pannonia & alijs remotis partibus judicare non possunt, quia fortè extra Istriam alium mundum esse non credunt. Profer vel unum antiquum Scriptorem, qui usus est voce Labacum vel Labacus, & dixit Cittanovam esse Labacum, Quietum esse Labacum, & credimus tibi. Ostende hoc in Trogo, in Justino, in Plinio, in Ptolomæo, in Strabone, in Sotomèno, in Zosimo, in Tacito, in Vellejo, in alijs. Hic tibi hæret aqua. Putas nos Germanos tam simplices esse, ut omnibus verbis Leandri, omnibus verbis Magini, & Volaterrani, qui Germaniam nunquam

D. Tho.
Met. apb.
11. lib. 6.
text. 10

Gen. Jo.
Voss. de
Script.
Labac.

quam viderunt, quæ de Germania scripserunt, fidem habeamus? Leander tuus Dominicanus, librum scripsit Anno circiter 1550. de Italia, in quo opere ut testatur Vossius ipse *dolet, quod passus sit sibi imponi ab Annio Viterbiensi, adeò multa ex ejus nugis inferecit commentarijs.* Quis dubitet quin etiam passus sit sibi imponi ab alijs suæ ætatis, imò ipsismet Istrianis, qui jam tunc velut veritatis oraculum jactabant suum Quietum esse Nauportum, suam Cittanovam esse Æmonam, non consulens ea de re Scriptores antiquos. Maginum etiam allegas? Maginus fuit Patavinus, scripsitque Commentarios in Ptolomæum, quos non rejicio, sed dico illum in nominum antiquorum interpretatione turpissimos errores commisisse, etiam contra Geographiam, in descriptione Pannoniæ Superioris cap. 15. Ptolomæi, ubi Ptolomæus nominat Sisciam, ipse de suo addit interpretationem *Lablatum*, gemino errore 1. cum omnes Sisciam agnoscant in Sissegek Slavoniæ, uti ex distantijs & Itinerarijs Antonini colligitur. 2. cum neque nomen Labaci scribere sciverit pro Labaco Lablatum reponens. In ipsa Italia propè tuam Istriam in regione Carnorum, ubi ponit Ptolomæus: *Intimus sinus in quo est Tilauempti fluvij ostium*, ipse interpretatur *Fanaticus prius, nunc Carnarius Sinus.* Duplex iterum error. 1. quia ponit Fanaticus pro Flanaticus. 2. quia Tilauemptum fluvium transfert in Liburniam cum sit in Veneta regione & Carnorum. Nam Flanaticus Sinus est in Liburnia. Parte. 2. operis ubi Istriam describit, hæc habet: *Istria Plinio teste Japydia olim dicta fuit, Istria nunc ab Istro Principe, quem Janus tum Italiæ præsidens hæc in loca misit ut*

Cato

Cato censuit, denominatur, non autem ab Istro fluvio ut cum Plinio multi putarunt. Falsum est quod Istria aliquando Japydia dicta fuerit; falsum etiam quod Plinius id attestetur. Taceo reliqua. In fine illius descriptionis enumerat civitates Istriæ; ubi nec Æmoniam, nec Cittanovam nominat, sed inter fluvios Nauportum, quem ait Quietum appellari. Denique in descriptione Carniolæ, ut ostendat se esse Rhapsodum, & obvia sine discretione ex varijs convassasse, ait: *Carnioliam duplicem faciunt, alteram, quam quia aquis caret Siccam cognominant, & vulgò Undercrain, quæ tota Italici Juris est.* Erras Magine, nihil in tota Carniolia Italici Juris. *Easque Urbes habet, quas Carni quondam tenuere.* Erras iterum si per Carnos intelligis veteres illos Venetiæ conterminos, sed si Carinthos intelligis, adhuc eget assertio distinctione. *In ea plura Oppida Austriæ Principes possident, quæ lingua utuntur Germanica cujus celebre oppidum est Goritia ad Sontij amnis ripam situm.* Iterum erras: non plura, sed omnia in Carniolia possident Austriaci, & Goritia nunquam fuit in Carniolia, sed specialis comitatus caput, quam possident Austriaci, non tanquam Duces Carniolæ, sed tanquam Comites Goritiæ. Pergit Maginus: *Alteram Carnioliam irriguam vocant & vulgò Oberkrain, in vallibus quidem sita inter Noricos & Japydicos montes.* Iterum erras Magine: non inter Japydicos & Noricos, sed infra Noricos, & partim in ipsis Japidicis montibus, qui non spectant ad Irriguam ex toto, sed ad Siccam, ubi modo Adelsperga, Laas, Cirkniz, &c. quæsitum habent in ipsa veteri Iapidia. Tot errorum gravissimorum reo fidem habeo? Omino: condono istos errores, quia quod subdit

Magin.
mibi fol.
22. P. 2.

verum est, & Neotericum falsarium constituit. Ait enim loco citato Maginus. *In hac autem* (nempe Carnioliâ Irrigua) *præter cæteros ortum ducit illustris amnis Sarvus. Celebre Oppidum in ea est Lubiana Italicè dictum, & Latinè Labacum, Germanicè autem Lau-bach, quod sturvio id nominis appositum est, quem olim Nauportum appellabant.* Hæc Maginus: & tu Neoterice audes pro te allegare Maginum, & in testem adducere, quod somnium Nauportum in Istria appellaverit Labacum? De qua hic regione agit? De tua Istria, an de Carnioliâ? Vide quid tibi debeatur, aut quam fidem merearis, tam apertè falsum committens! Volaterranum præterea allegas, quod Nauportum propè Cittanovam reposuerit: magnum fanè Doctorem! *rudium non eruditum, quem ait Iovius: Non multo cum sale & sine ornamento Latinæ orationis cuncta adstricto ordine ita digressisse, ut alibi quærenda legentibus indicare videatur.* Floridus verò Sabinus de eodem sic sentiebat: *Bona eruditorum pars ei desert mediocrem eruditionem, cum nihil quam aliena, hinc inde in sua immensa volumina transtulerit: in Græcis vertendis vel pueriliter persæpè lapsus.* Hunc Romæ scripsisse constat, & de tam remota patria pauca audivisse, quæque audierat non benè intellexisse, aut combinasse manifestum est. Talibus tu authoribus uteris ad firmanda somnia phantastica; atque utinam uteris ubi verum dicunt, non ubi aperta falsa vendunt. Poteras allegare etiam Iosephum Moletium qui Anno M. D. LXII. Venetijs Commentaria in Ptolomæum scripsit paulò audacior Magino nominum interpretatione, sed etiam infeliciores successu. Nam quo plura vocabula interpretatur, hoc plures

*Jov. ap.
Voss. de
Hist. Lat.
lib. 3.
Flor. Sa-
bin. Apol.
Cont. LL.
salumn.*

committit errores. In tabula Ptolomæi de Pannonia superiori. Hæc habet in una eademque pagina. *Novidunum Laybach : Siscia Lablatum, Lublana*, quasi verò Laybach, Labacum (non enim Lablatum) & Lublana diversa loca forent. In tabula Italiæ cum recenset Civitates Istriæ ponit *Piguentum Piguento, Alvum Albona*, & antea in tabula Illyridis posuit *Alvona Albon* vulgò sed erravit in Alvo, ex quo tu & tui similes formastis *Æmo* & demum *Æmonia*. Verum hunc non allegasti, quia nusquam meminit Nauporti, & Emonam Ptolomæi in Pannonia nominat *Clemonam nunc*, etiam per errorem, quia ubi nunc Clemona est, ibi nunquam fuit Pannonia. Hæc pluscula sunt, sed necessaria erant ut tibi inculcarem; quamvis frustra, quia immergis te in majores absurditates, quas mox producam. Interim vide quam *insulsa* sit tua *ponderatio* quod Quietus Istriæ nominetur & Nauportus & Labacus.

III. Ea quæ num. 21. garris Oedipo indigent, quia tu Sphingem agis. Quantum tamen ex præcedentibus possum divinare, ita argumentaris. Alpes Juliæ determinant Forum Julium, Istriam, & Dalmatiam à Pannonia in qua est Labacum, ergo navis Argo à Savo procedens non potuit habere descensum ab Alpibus sed ascensum ad Alpes. Nunquid hæc tua est mens: Et infer ulterius: Imò *ex hoc quoque colligitur ad nostrum Nauportum seu Labacum propè nostram Æmoniam ex Alpibus Julijs pervenisse. Alpes enim sunt inter nos & Savum ac Istrum, non tamen inter Labacum & Istrum.* Baculus in angulo. Argumentaris ex verbis supra relatis Plinij: quasi diceret. Plinius affirmat

quod Argonavis in mare Adriaticum descenderit Nauporto fluvio, sed Labaco non potuit descendere verum ascendere, ergo Labacus non est Nauportus. Item : Plinius dicit inter Nauportum & Savum ac Istrum intercedere Alpes, sed inter Labacum & Savum aut Istrum non intercedunt Alpes, ergo Labacus non est Nauportus; sumne affecutus tuam mentem? At quis non videat hic tuam temeritatem, qui velis illudere viris doctis, & affingere Plinio, quod nuspiam dixit, imò cujus contrarium asseruit? Ubi Plinius Alpes interponit inter Nauportum & Istrum? ubi dicit quod Argo navis Nauporto in mare descenderit? hoc ostende ex Plinio, & eris mihi magnus Apollo. Qui legunt Plinium dicent, quod Plinius nescierit nominare fluvium quo Argonavis in mare descenderit, si tamen aliquo descendit, scivit tamen nominare Nauportum: dicent, quod Plinius sciverit quibus fluminibus ascenderit Argo versus Alpes, inter quæ flumina numerat Nauportum; qua fronte igitur vis Plinium allegare, quod dicat Argo navem Nauporto descendisse in mare? qui expressè tradit eam *subysse* id est ascendisse Alpes versus Istro, Savo, Nauporto, & inde non ad alium fluvium deportatam, sed ad ipsum mare supponit, prout ex Trogo & alijs authoribus ejus mentem supra rimati sumus. Sed tuæ sententiæ vel potius fictioni adstipulatur Trogus Pompejus? Imò Trogus tibi adversatur, qui licet post Savum non nominet Nauportum fortè propter continuitatem fluviorum, disertè tamen adstruit: *Naves suas humeris per juga montium usque ad littus Adriatici maris transtulerunt.* Ergo non transtulerunt ad

ad ripam Quieti. Sozomenum etiam allegas, qui contra te pronuntiat: *Per flumina, quæ per ipsam partem labuntur ad Italorum pervenerunt fines, atque ibi hyemantes Urbem condiderunt nomine Æmonam.* Ubi condiderunt? quando condiderunt? *ad Italorum fines*, id est fines Italiæ exclusivos seu extrinsecos, qui sunt Alpes, & ibi sub Alpibus hyemantes (non sicut tu scribis hi Emantes, quasi esset populorum nomen à quo Emona dicta) sed hyemantes, id est hyeme remanentes Emonam condiderunt, quod cum ante Alpium transcensum factum narretur pro Labaco facit, non pro Cittranova, ad quam ut pervenirent debebant prius Alpes transcendere.

§. X.

Discutiuntur num. 24. usque ad 27.
inclusive.

I.

NEOTERICUS. *Sed dicet quispiam hæc transvectio navis per Alpes fabulosa videtur. At Istri respondent: fides sit apud antiquos: nobis sat est scire traditionem Scriptorum fatentium ex Istro Argonautas & Colchos ad maris Adriatici littus usque pervenisse, & ex hoc regioni nostræ nomen Istriæ attribuisse: atque Nauportum nunc Quietum Æmoniam excitasse.* Num. 24.

Nisi cum modernis non aspernanda auctoritatis Scriptoribus dicere velimus: Metaphoricè antiquis etiam Historicis usitatum morem scribendi: ut ex his in hac transvectione navium intelligatur pretium Navis, & Sarcinarum ejusdem, rerumque omnium quibus ad iter sibi opus fuerit translatio. Num. 25.

Num. 26.

Hinc D. Archi-Diaconus transit ad aliam Æmonam de quo Plinius c. 25. putans hanc eandem esse de qua idem auctor agit supra cap. 18. & conatur & hanc suo tribuere Labaco, ex illis verbis capiens argumentum: Ad Septentriones Pannonia vergit, finiturque Danubio. In ea Coloniae Mona Siscia. Sed pace tanti viri, ipsum longè aberrare dignoscitur ex titulo, & contentis in eodem capitulo, quo Plinium non Pannoniæ sed Dalmatiæ Civitates describere constat. Absurdum enim planè esset talem errorem tanto auctori tribuere, ut in præcedenti speciali Capitulo de Pannonia oblitis & derelictis Pannonicis Civitatibus & Coloniae, sermo de illis in alieno Capitulo de diversa regione differente transferret: Verus igitur sensus Plinij loco citato est ita intelligendus, ut statuto situ Dalmatiæ & Illyridis ad mare Adriaticum spectante, constituatque postea Septentrionales ipsius fines, quos ad Pannoniam vergere asserit, ut & Ptolomæo places lib. 3. c. 17. postea singulari puncto, quo ab eruditissimis Scriptoribus prior sententia concluditur, & terminatur, ac litera majuscula, qua omninò à priori conceptu, dissimile argumentum sequi indicatur, inquit: In ea Coloniae Mona, Siscia. Id est in ea Dalmatia, de qua tunc eo capite scribit, & non in ea Pannonia, de qua jam egit, ac de cujus terminis tunc incidenter sermo habet. Suffragaturque huic sententiæ Ptolomæus loco proximè citato, & in Mappa quintæ Tabulæ Europæ, quibus locis notat esse in Dalmatia Enonam, nunc Nona, quam non dubiè esse eadem Mona corrupto ejus vocabulo à tempore Ptolomæi ad Plinium. Et equidem ipsum nimio errore notaret, qui asseveranter diceret, quod pro illa Mona intellexerit Labacum, dum de Dalmatia scripsit, & ab eo ultra tot Oppida, & Civitates totque Alpes fecerit ad illud, quod neque super Dalmatiam suas finitimas habet Alpes,

Num. 27.

Nam ut satis ostensum est, Labacum apud montes Cetium & Carvancas conspicitur: at Illyridis & Dalmatia sub Bebiji & Scarducis montibus existunt. Quare satis constat hodiernum Labacum non esse illas Æmonias de quibus Plinius. cap. 18. & 25.

II. ARCHIDIACONUS. Tantum tibi negotium faceffunt Plinius & Ptolomæus, ut te in omnem partem vertas, ac fusque deque omnia miscens, denique ad ultimum desperatorum remedium confugas, quod est negare authorem scripsisse quod scripsit. Discernent inter te & me quicumque Plinium & Ptolomæum inspexerit. De numeris 24. & 25. nihil dico, quia licet nonnulla ventilare possem, chartæ & tempori parco. Numerus 26. & 27. pleni sunt falsitatibus. Nam 1. dicis me putare quod Æmona de qua Plinius cap. 25. mentionem facit, sit eadem cum illa de qua locutus est capite 18. Ego id non tantum puto sed certum esse credo, ac sæpius supra probavi 1. quia est propè Nauportum, quem Tacitus, Vellejus, Strabo, Antoninus alijque in Pannonia locant. 2. quia Antoninus in Itinerario illam conjungit Nauporto & Savo, ut supra ostendi; cum ergo Nauportus & Savus in Pannonia sint, sequitur etiam Æmonam illam de qua Plinius agit cum Nauporti & Savi meminit, in Pannonia esse. 3. quia Ptolomæus nullius alterius Emonæ meminit nisi illius quam in fine Pannoniæ locat inter Italiam & Pannoniam sub Norico. Ergo una tantum fuit Emona vel Æmona, ut nunc taceam de Æmonia in Carnis vel Norico, siquæ unquam fuit: ergò Plinius in utroque capite agis de una eademque Æmona. Sed dicis. 2. me longè aberrare; hanc pro-

posi-

positionem distinguo, aberro à tuo cerebro concedo, aberro à mente Plinij, nego. Tu probas, quia cap. 25. lib. 3. Plinius non Pannoniæ sed Dalmatiæ civitates describit, & absurdum esset talem errorem illi tribuere, quod in speciali capitulo de Pannonia, oblitus Pannonicarum civitatum, in alieno capitulo de diversa regione differente, de Pannonia ejusque civitatibus tractaret. Ego habeo exemplar Plinij impressum Basileæ Anno 1539, & aliud recentius impressum Francofurti Anno 1549. quæ sibi ex toto correspondent. Et nullibi invenio specialem titulum de Pannonia, quam dicto capitulo 25. ubi simul ponit titulum *Pannonia, Dalmatia*. Qua fronte igitur audes jactare, quod in speciali ac diverso titulo agat de Pannonia, & solum incidenter in c. 25. ejus meminerit, cum e contra toto illo capitulo 25. agat de Pannonia, ex professo, & de Dalmatia incidenter? Neque aliud dicit ibi de Dalmatia, nisi facta mentione Alpium mitescentium hæc verba: *Quæ pars ad mare Adriaticum spectat appellatur Dalmatia & Illyricum supradictum*. Reliquus contextus totus est de Pannonia. Capitulum hoc est. *Habitantur inde (post Noricum) glandifera Pannoniæ, qua mitescentia Alpium juga per medium Illyricum à Septentrione ad Meridiem versa, molli in dextra ac læva de vexitate confidunt*. Ubi hic verbum de Dalmatia? *Quæ pars ad mare Adriaticum spectat appellatur Dalmatia, & Illyricum supradictum*, de quo scilicet egit cap. 21. hic solum nominat Dalmatiam. Pergit Plinius: *Ad Septentriones Pannonia vergit*. Nota benè post vocem *supradictum* est magnum punctum, quo ut dicis omnino à priori conceptu dissimile argumentum indicatur. Ac proinde sequen-

*Plin. lib.
cit. c. 25.*

quentia non possunt referri ad Dalmatiam. Ad
 Septentriones Pannonia vergit finitur inde Danubio. In
 ea Colonia Emona, Siscia. Amnes clari & navigabiles
 in Danubium fluunt: Dravus è Noricis violentior;
 Saus ex Alpibus Carnicis placidior CXV. M. passuum
 intervallo. Dravus per ferretes, ferrapillos, Jassos
 Sandrizetes: Saus per Colapinos Breucosque populorum
 hæc capita. Præterea Arivatos, Azali, Amantes,
 Belgites, Catari, Corneates, Acravisci, Hercuniates,
 Lato-vici, Oseriates, Varciani, Mons Claudius, cujus
 in fronte Scordisci, in tergo Taurisci, Insula in Sao
 Metubarris, amnicarum maxima. Præterea amnes
 memorandi, Calapis in Saum influens juxta Sisciam ge-
 mino alveo insulam ibi efficiens, quæ segestica appellatur.
 Alter amnis Bacuntius in Saum Sirmio oppido influit,
 ubi Civitas Sirmiensem & Amantinorum. Inde XLV.
 M. passuum Taurunum, ubi Danubio miscetur Saus.
 Supra influunt Valdanus, Vipanus, & ipsi non ignobi-
 les. Ecce totum capitulum 25. Plinij, & in eo
 omnia de Pannonia, nihil de Dalmatia, præter
 pauca supra relata verba, & incidenter cæteris
 adjuncta. Si nomina ista tibi videntur Dalmatica,
 inspicere Ptolomæum, & leges apud illum in Ta-
 bula Pannoniæ superioris, Latobicos, Varcianos,
 Oseriates, Jassios populos; Colonias Sisciam, E-
 monam, &c. Quarum mentionem Plinius facit,
 ut maximè illustrium & celebrium. In Pannoniæ
 Inferioris tabula Amantinos, Hercuniatos, Bre-
 ucos, Araviscos, Scordiscos populos &c: Tau-
 runum, Sirmium Civitates; ut modo taceam flu-
 vios Pannoniæ notissimos ab utroque tam Ptolomæo
 quam Plinio relatos; Danubium, Dravum,
 Savum, & Colapim &c: si scis legere lege cap. 22.

Plinij cum titulo Liburnia, & ibi reperies Civitates Dalmatiæ non cap. 25. Vide ergo, quàm ego rectè sentiam cum Plinio, tu verò cum asseris me *longè aberrare*, longissimè aberras, & à Plinij mente, & à tua; quasi morbum contraxisses heroicum, quod meis argumentis satisfacere non possis.

*Ptol. lib.
2. c. 17.*

III. Suffragium porrò petis à Ptolomæo allegando locum ex libro 3. c. 17. cum tamen ibi nihil agat de hoc Ptolomæus, sed lib. 2. c. 17. tractat de Ilyride & Dalmatia: Ubi inter Liburniæ civitates nominat Enonam quæ modo vocatur *Nona*, & de qua nulla nobis est quæstio. Tu tamen Nonam vis eandem esse cum *Mona corrupto ejus vocabulo à tempore Ptolomæi ad Plinium*. Quid a tempore Ptolomæi ad Plinium? Ergo in tuo cerebro Plinius junior est Ptolomæo? nescis Ptolomæum dimidiò seculi posteriorem Plinio? verum tu mappam (nescio an mappam mensalem in tridinio, vel aliam) Ptolomæi allegas, quæ licet in antiquis quibusdam exemplaribus pro Emona reponat Monam, hanc tamen non reponit, ubi est situs Enonæ feu Nonæ; sed ubi est situs veræ Æmonæ, nimirum in sine Pannoniæ, tam in mappa, quam in tabula & cap. 15. non cap. 17. Habeo vetustum exemplar Ptolomæi impressum Anno 1482. in quo dicto cap. 15. hæc verba leguntur: *In limite Italiæ sub Norico iterum Pannoniæ civitas Mona.* & cap. 17. inter Liburniæ civitates nominatur Emona minimè verò hodierno vocabulo *Nona*. Quod vera Emona à quibusdam etiam, maximè imperitis vocata fuerit *Mona*, nolim contradicere, quia credo quod Appianus eam reposuerit inter civitates Japidiaæ
appel-

appellando Monætium, sicuti ab alijs nominabatur Hemonatium vel Hennomatium, quæ diversitas in pluribus alijs Urbium nominibus observatur, nec propterea facit diversam Urbem. Ex Mona verò facere Nona, & ex Nona Emona, nimis quantum imperitum Geographum denotat, qualem se hoc loco ostendit Neotericus. Placet verò quod Labacum agnoscat ad montem Cetium, quem fatetur esse limitem Norici, cum tamen alibi neget Labacum esse sub antiquo Norico: tam memor est suorum verborum.

§. XI.

Discutitur num. 28. Responsionis.

I.

NEOTERICUS *Quarto argumento D. Archidiaconus nititur procedere cum Antonino. Verum mihi videtur ipsum ab instituto & descritto itinere nimium ad Orientem desistere. Cum ex Aquileja civitate ad Septentriones potius tendat Antoninus: cujus Itinerarium mihi prospicere licet Typis Lugdunensibus castigatissimis, Hæredum Simeonis Vincentij ipsissimis subscriptis dictionibus descriptum.*

Aquileja Civitas M. P. xxxi.

FLUVIO.

Frigido M. P. xxxvi.

Longatico mansio M. P. xxii.

Hennomacium. M. P. xviii.

non Hemon.

Adrante mansio M. P. xxv.

non Savo VIII.

Caleja civitas M. P. xxiv.

Hic autem primò notandum occurrit, quod illa distinctio jam inceptæ progressionis ab Arimino in illa dictione Aquileja terminatur, nova quæ directio itineris instituitur non à civitate Aquileja ad fluvium Frigidum, sed ut dicitur illa FLUVIO, segregata, & per se sola distinctè posita majusculis literis indicat à Fluvio ad locum Frigido nuncupatum, dein progrediendo non Labacum versus quod Occidentalius in Pannonia est dirigit iter, sed deflectit ad Septentrionem per Ænum fluvium, à quo aliquod Oppidum Hennomacium denominatum autumo per Adrantem mansionem ad Calejam civitatem quæ est in Saxoniam, de qua etiam Ptolomæus lib. 2. cap. 11. & Tabula 4. Europæ. Quæ Caleja nunc Wittembergum Carolus Stephanus denominari asserit in suo Dictionario. Quapropter discrepante computo, & variatis titulis locorum ab incepto itinerario non recto tramite illatio currit Labacum.

II. ARCHIDIACONUS. Nisi hæc Sigillo Viri Illustrissimi obsignata mihi transmissa fuissent, non credidissem in hominem sapientem & eruditum, qualis videri vult Neotericus, cadere potuisse; ut in argumentorum meorum solutione adeò extra orbitam profiliret.

Ridete mecum quidquid est cachinorum

Neotericus iter Aquileja adornat Calejam in Saxoniam Wittenbergam per CXXV. millia passuum, id est per milliaria Germania triginta & unum, cum sint facilè cccc. M. P. id est Germanica centum & plura. Credebam initio non admissurum auctoritatem Antonini, sed ultrò admittit Itinerarium Antonini esse opus antiqui Authoris, cujus auctoritatem ut eludat ridiculam planè adducit:

ducit interpretationem. Et primò quidem ait iter ab Arimino terminari in voce Aquileja; quod verò sequitur, quia majusculis est scriptum FLUVIO (licet ipse ponat FLUVIO) ait esse diversum iter à *Fluvio* ad locum nuncupatum *Frigido*, sed quam frigidè istud promat quis non videt? Dic obsecro quis ille Fluvius, an propè Aquilejam, an prope Citanovam? an aliquis in Saxonia? quis ille locus appellatus *Frigido*? ubi ille locus *Hennomacium*? *Deflectit* (inquit Neotericus) *ad Septentrionem per Ænum fluvium*. Unde deflectit? à quo fluvio? ab Æno? sed Ænus fluvius distat à Saxonia & Wittemberga plus quam cc. millibus passuum, id est quinquaginta Germanicis milliaribus, si solum ab Æni confluentibus in Danubium fiat supputatio. Quomodo ergò conveniet distantia quam Antoninus assignat prædictis locis? Secundò falsum est quod ibi in voce Aquileja Antoninus terminet iter ab Arimino, quia in eodem exemplari Antonini præmittitur Summarius computus itinerum hoc modo.

ITEM AB URBE.

Mediolano M. P. DXXVIII.

Inde Aquileja M. P. CCLXX.

Inde Sermio M. P. CCCCI.

Inde Nicomedia M. P. DCCCXV. &c.

Et postea speciatim enumerat loca *ab Urbe* Ariminum sub uno titulo, & rursus alia via ab Arimino Mediolanum & Aquilejam sub tertio titulo. Inde per fluvium Frigidum duobus titulis Sirmium & Nicomediam, ergò non procul Aquileja fuit fluvius Frigidus per quem Sirmium via ducebatur. Hunc ego assigno fluvium Vipacum aut

certè illi proximum Chobelum sub radicibus Al-
 pium , qui distant Aquileja M. P. xxxvi. id est no-
 vem Germanicis milliariibus , quæ ferè distantia
 hodie est inter Vipacum & Aquilejam. Et quod
 hunc fluvium intellexerit Antoninus colligitur ex
 sequentibus locis *Longatico mansione* M. P. xxii. id
 est milliaria quinque & medium , quæ de facto di-
 stantia reperitur inter Fluvium Frigidum & *Loga-
 tez* Carniolæ, qui locus nomen adhuc retinet licet
 corruptum. *Hennomacium* dico esse Hemonam
 seu Amonam corruptè scriptam , quæ Longati-
 co distat secundum Antoninum M. P. xviii. id est
 quatuor & dimidio Germanico. Et hæc est di-
 stantia inter Logatez & Labacum. Inde est *A-
 drans* mansio in *Dranberg* , vulgò *Drajamberg* M. P.
 xxv. id est sex milliariibus Germanicis , quæ distan-
 tia circiter correspondet monti Dranberg , præfer-
 tim si alius fuit trajectus ad Savum fluvium , quam
 modo sit , ut supra ostendi Adrante verò *Calejam*
 corruptè scriptam pro *Celeja* prout in alijs exem-
 plaribus legunt Lazius , Bertius , Bruno , Cluve-
 rius & alij , sunt M. P. xxiv. id est Germanica mil-
 liaria sex , licet breviora. Ubi observandum quod
 hodie Labaco Celejam computemus solum novem
 Germanica milliaria , cum ex millibus passuum
 Antonini eliciantur duodecim , sed quicumque hoc
 iter facit fatebitur inter Podpetsch & Uraniz com-
 putari quidem unam postam , sive tria milliaria ,
 sed esse reipsa ferè duplo majorem postam quam
 ex Uranez Celejam. Deinde antiqui non tenuerunt
 omninò illam viam , quam defacto nos ser-
 vamus , sed usi sunt majoribus circuitibus , adeò-
 que etiam plura millia passuum computant.

Ostende

Ostende Neoterice circa Ænum fluvium tale iter Aquilejam cum simili distantia, ostende ibi Longaticum, ostende Celejam. Imò ostende si potes Calejam. Dicis apud Ptolomæum. l. 2. c. 11. nominari Calejã Falsum est: Ptolomæus nominat Germaniæ civitatem Calægiam non Calejam, quæ tantum differt nomine à Caleja, quantum Enona ab Emona, & consequenter nihil te juvat hoc effugium, alteram civitatem pro altera nominando, & tam remotam, tam longè, petitam, tam affectatè quæsitam ex nominis affinitate. Cur non etiam dicis esse Calligam in Asia, Calguinam in Arabia, Calevam in Attrebatijs, quia etiam istæ sunt affines nomine Calejæ? supputa per omnes quatuor mundi partes, horsum, istorsum, illorsum, prorsum, antrorsum, retrorsum, sursum, deorsum, dextrorsum, lævorsum, quaquaversum ab Aquileja, & ostende mihi loca correspondentia & affinia saltem aliquot syllabis, prædictæ Antonini designationi viarum, & nusquam mihi ostendes iter Aquileia, quale tibi ego ostendo per nostrum Logatez, Labacum, Dranberg, Celejam: Denique quod fluvius Frigidus sit unum nomen non quærendus sit lege Nicephorum vetustum scriptorem, qui recensens expeditionem Theodosij Imperatoris contra Eugenium Tyranum, ait: *Eugenius equidem hac spe inescatus maximam paravit exercitum: & Italiæ portas, quas Romani Julias Alpes vocant, præoccupatas presidio tenuit, ut quæ per angustias unum duntaxat accessum præbeant &c. Fit ergo congressio circa fluvium vocabulo Frigidum.* Quod etiam Socrates, & Author Historiæ Tripartitæ referunt iisdem ferè verbis. Alpes Julias negare non potes esse illas

per quas Labaco transitur Aquilejam, ergo intra Alpes istas locum habet fluvius Frigidus, ergo *fluvio Frigido* non sunt duo loca distincta sed unum; & illud non in Norico aut Vindelicia propè Ænum, sed non procul Æmona, quæ corruptè in Antonini exemplari quo tu usus es, nominatur Hennomacium, cum in alijs castigatioribus legatur Æmona. Inter Æmonam autem & fluvium Frigidum ostende Longaticam mansionem alium locum, quam nostrum Logatez alludentem ad vetus nomen. Utrumque verò locum Longatico & Æmonam ostende ab Alpibus non ultra xxiii. millia passuum distare, & si non potes hæc ostendere, corrige errorem & fatere veritatem quod Æmonæ veteris situs non sit alius quam Labaci.

III. Atque ut non tam tibi quam alijs ad oculum hanc veritatem demonstrarem, ecce quadruplex Itinerarium diversum. Et primum quidem ex Tabulis antiquis Peütingeri,

<i>Aquileja</i>	<i>Aquileja.</i>
<i>Ponte Sontî</i> m. p. xiv.	hodie Lisonzo.
<i>Fluvio Frigido</i> - - -	hodie Vipao.
<i>In Alpe Julia</i> m. p. xv.	Alben.
<i>Longatico</i> m. p. v.	Logatez.
<i>Nauporto</i> m. p. vi.	Hyperlabacum seu Verchnik.
<i>Æmona</i> m. p. xii.	Labacum.
<i>Savo fluvio</i> m. p. viii.	Savus fluvius.
<i>Ad Publicanos</i> m. p. xi.	Glogoviz.
<i>Adrante</i> m. p. vi.	Dranberg.
<i>Celeja</i> m. p. xxxvii.	Celeja.
<i>Ragandone</i> m. p. xviii.	Ragatez.
<i>Petovione</i> m. p. xviii.	Petau.
In hoc itinere numerantur Aquileja Petovionem,	
	quæ

quæ Urbes adhuc hodie nomen vetus reseruant, millia passuum CLI. id est Germanica milliaria circiter triginta & octo. Et totidem hodie locorum periti plerunque numerant. Et cum recentia locorum nomina, ut apparet, pleraque antiquis correspondent, nihil amplius dubitandum restat de situ Æmonæ. Quæ cum ponatur inter Longaticum & Savum fluvium alibi certè inquiri non potest quam Labaci. Longatico Hyperlabacum computamus defacto milliare unum cum dimidio, & hoc facit millia passuum Romana VI. Hyperlabaco Labacum computamus Germanica tria, & hæc faciunt m. p. Romana XII. quæ est distantia Naupti ab Emona. Hinc Savus fluvius proximus est ad cuius trajectum hodie non sunt planè duo milliaria; sed quia trajectus sæpius mutatur, uti & nostra ætate mutatus est, credibile est olim trajectum paulò infra hodiernum fuisse.

Alterum iter est Antonini apud Simlerum hoc ordine.

<i>Aquileja</i>	Aquileja.
<i>Fluvio frigido</i> m. p. xxxvi.	Vipao.
<i>Longatico</i> m. p. xii.	Logatez.
<i>Hemona</i> m. p. xviii.	Labacum.
<i>Adrante</i> m. p. xxv.	Dranberg.
<i>Celeja</i> m. p. xxiv.	Celeja.
<i>Ragandone</i> m. p. xviii.	Ragatez.
<i>Petovione</i> m. p. xviii.	Petau.

Ecce iterum inter Aquilejam & Petovium millia passuum CLI. id est circiter triginta octo Germanica milliaria. Ubi observandum quod in Tabula Peutingeri error irreperit in numerum distantiae Celejæ & Adrante, & redundare m. p.

XIII. quorum IX. deberent reponi ad fluvium Frigidum ubi est lacuna, uti ex alijs Itinerarijs colligitur. Tertium Itinerarium editionis Venetæ apud Aldum Anni 1518. cui correspondet Lugdunense ab Adversario allegatum sic ordinat iter Petovium.

Aquileja Civitas m. p. xxxi.

FLUVIO

Frigido m. p. xxxvi.

Longatico mansio m. p. xxii.

Hennomacium m. p. xviii.

Adrante mansio m. p. xxv.

Caleja Civitas m. p. xxiv.

Ragundone m. p. xviii.

Patavione Civitas m. p. xviii.

In hoc itinere unum X. redundat in Longatico, quia in alijs Itinerarijs solum ponuntur m. p. xii. quo prætermisso rectè iterum summarius numerus passuum Aquileja Petovium erit C. LI. seu Germanica milliaria triginta & octo. Quartum Itinerarium est Hierosolymitanum apud Cluverium, nonnihil à prioribus diversum, quod supra dedi. cap. 2. §. 3. In eo etiam sicut in omnibus alijs ponitur distantia inter Longaticum & Æmonam xviii. m. p. sive milliarium Germanicorum quatuor cum dimidio, planè sicuti nos hodie numeramus inter Logatez & Labacum. Apage ergo Neoterice cum somniata tua Caleja in Saxonia, qui fortè inaudisti nomen Saxoniae, sed ejus situm prorsus videris ignorare, si tam propinquam Aquilejæ facis, ut eam inde vix triginta Germanicis milliariis semoveas. I. Cùm Labaco ad illam Calegiam Saxoniae (si Wittembergæ est) computen-

tentur centum & plura. Premeris Argumentis & demonstrationibus ad oculum: quidquid commiscaris, frustraneum est; & apud prudentes ac Geographiæ peritos demereris fidem, mereris cachinnos.

§. XII.

Discutiuntur num. 29. usque ad 33.

I.

NOTERICUS. Sed & lapides loquentes id probare dicit quintum argumentum. At respondetur minimè sat esse Inscriptiones lapidum contra tot auctorum scripta, ex quibus citra Alpes Æmoniam esse constat. Nil aliud enim antiqui & moderni lapides innuunt, nisi sepulchra Æmonienstum ibidem esse, omnibusque in confesso est à præmissa præpositione talis tenoris. Hic sepultus est Decurio Æmonia, non currere illationem, ergo hæc est Æmonia. Atque innumeris patet exemplis lapidum Romanorum, qui indicant regionem & patriam longinquam eorum, qui sub eis conditi sunt. Quinimò & priscis temporibus & hætenus viguit mos exprimendi patriam sepulti duntaxat, cum extra ipsam tumuletur. Sed cum in patria propria quis sepelitur, quoniam ea est nota, & communis ipsis concivibus nil de patria notatur super vacaneum arbitantes inscribere, quod certum est, communiterque scitur & supponitur. Parentij non procul à nostra Æmonia ætate nostra extabat lapis hujusmodi inscriptionem promens.

Num. 29.

Num. 30.

NEPTUNO DEISQ. AUG.

T. ABIDIUS VERUS

POST. SUB. PRÆFECTUS

CLASSIS RAVENN.

Y 2

Gru-

Gruterus lib. Inscript. pag. 359. num. 13. notat esse hunc Firmi in Piceno.

T. APPEO. T. F. VEL.

ALFINIO SECUNDO. &c. &c.

CLASS. PÆT. RAVENN. PR. &c.

Quod si valeret illatio Labacensium Parentini Firmanique possent asserere esse antiquam Ravennam &c:

In Ecclesia terræ Insulæ in Istria extat sub Altare majus adhuc lapis ita inscriptus.

T. CÆSERNIO

MACEDONIS L. &c:

Num. 31. At insulani non Macedones esse & in Istria non in Macedonia consistere sciuntur. &c: &c:

Et de Emona idem Gruterus Fol. 556. num. 5. licet mihi adhuc incompertum sit, ubinam eam observaverit, fert tamen sequentem.

C. PETILIUS

C. F. CLA.

PAULUS

EMONA

MIL. COH. PR.

T. FÆCEN

Ergo locus quo sita est hujusmodi inscriptio est Fæccia: minimè quidem, sed lapides & cippi sepulchrales sunt, qui indicant Parentij & Firmis conditos Præfectos Ravennates &c: & sic de alijs.

Num. 32. Ita de primo lapide Labacensi, quem etiam Gruterus describit. Dicendum ergo: esse videlicet sepulchralem Inscriptionem à Larvia vera matre Marco Titio Decurioni Emonæ filio suo positam.

Secundus lapis est idem sepulchralis cippus cui-

cuidam Ennio Secconi filio, atque Secco Emono
statutus.

Tertius est aliud sepulchrale elogium Publij
Narbonensis Publiæ Æmonix foeminae inscri- Num. 33.
ptum. Nam litera P. Publium vel Publiam signi-
ficare ait Panuinus, & item Auctor de nominum
ratione. Neque Romanis fuit unquam mos eam
literam P. unicam antepponendi nominibus civi-
tatum aut locorum, sed hominum aut foemina-
rum tantum.

Quarti lapidis inscriptio equidem fidem non
meretur. Patet enim confictum fuisse eâ ætate,
qua Labacensibus invaluit cupido Æmoniensium
titulum aucupari.

Quinti & Sexti intelligentia & fides sit apud au-
ctores, Oedippo enim indigent. *Hactenus Neote-
ricus.*

II. *ARCHI-DIACONUS.* Tam
multis tam pauca, imò tam nulla attulisti Neo-
terice. Poteras totum Gruterum describere &
tantundem lucrari, quantum simpliciter asseren-
do, quod nomen Civitatis inscriptum lapidi se-
pulchrali non arguat ibi sitam esse Civitatem ubi
lapis invenitur. Et hanc propositionem, ut jacet,
ultrò tibi concedo: neque unquam mea mens fuit
ex hoc præcisè probare Labaci esse veram anti-
quam Æmonam, quia Labaci reperiantur lapides
cum nomine Æmonæ: sed hoc mihi neque tu neq;
alius negare potest, quod ubi de loco aliquo con-
troversum est, præsumptio sit potius pro illo, qui
nomen Urbis in lapide antiquo potest exhibere,
quam pro alio, qui id præstare non potest. Et ubi
aliunde ex probis & antiquis authoribus constat

Civitatem (de qua controversia oritur) in hac vel illa regione fuisse, si præterea accedant vetusti lapides referentes illius Civitatis nomen, infallibilis sequitur conclusio, ergo hic sita fuit talis Civitas. Hoc argumentandi genere non utor ego primus. Jam olim Rhenanus, Aventinus, Lazius, Pyrckhaimerus, Peutingerus, Bertius, Cluverius situm majorem locorum, ut ingeniosè ita feliciter plerunque investigarunt. Cum ergò ego Labaci exhibeam in vetustis Lapidibus nomen Æmonæ, quam veteres authores in Pannonia sub Norico designant, tu econtra in tua Cittanova, nec Syllabam quidem de Æmonia in Lapidibus antiquis monstrare possis, nec ullus antiquus Æmonam in Istria collocet, quisque prudens concludet causam meam esse meliorem, quam tuam. Quanquam, ut dixi, in lapidibus præcisè non sisto, quia nomen Æmonæ etiam alibi reperio, sed ex suppositione quod Æmona sit Urbs Pannoniæ uti Plinius & Ptolomæus tradiderunt, quod sita fuerit solis octo mill. pass: à Savo fluvio, uti ex Itinerario Antonini ostendi, accedentibus inscriptionibus antiquis Labaci repertis, rectè infero: ergo Æmona vetus Labaci est. Et hanc tu mihi aut patriotis meis tam parùm ridiculis tuis argumentis extorquebis, quam parùm Clavam Herculi.

III. Porrò quæ num. 32. & seqq. garris de Inscriptionibus antiquis Labacensibus, magnam in te arguunt imperitiam rei Antiquariæ. Nam ut de prima taceam, quæ expressè Æmonam nominat: secundam interpretaris ut tibi videtur ad elusionem argumenti commodius, sed periti In-

scri-

scriptionum aliter sentient, & ubi legent in præfata Inscriptione *SECCO EMONS* dicent esse nominativum utrumque, & *Secco* nomen proprium, *Emons* verò gentile ab Emona, sicut *Picens Laurens*, à Piceno & Laurento Urbe Latij: quod tu vel ex principio dictæ Inscriptionis potuisses colligere. Ubi legebas Ennio Seconis F. & concludere quod *Secco Seconis* fit nomen proprium: non autem barbare scribere, uti fecisti *Secco Emono* statutum lapidem divinando. In tertio verò toto Cælo aberras, & Tax tax mereris apud omnes Antiquarios. Quid enim litera P. solitariè posita nihil aliud significat nisi *Publium* vel *Publiam*: ubi hoc didicisti? An quidquam magis obvium & usitatum in lapidibus sepulchralibus ac illud M. P. *Monumentum posuit*. Et nunquam legisti apud antiquos P. C. quod subinde significat *Post Consulatum*, subinde *Ponendum Curavit*: subinde *Patrono Coloniae* &c: de quo consulere poteras *Thesaurum Rei antiquariæ Huberti Goltzj*, editum Anno 1579. apud quem litera P. solitaria significat *Pater. Pontifex. Posuit. Puer. Geminata* verò P. P. *Pater Patriæ, & Pecuniæ Publicæ*, & Publicè posuit. Et *Præses Provinciæ*. Quæ cum diversa sint, divinandum ubi locum habeant. Ac proinde quam tu *foeminam somnias Æmoniam* in Labacensi lapide scriptam, hanc ego dico *Coloniæ Æmoniam*, & Inscriptionis fragmentum sic iuterpretor.

*Vario Tiberio. Præsidi Narbonensi
Veterani Legionis XV. --- Venise
posuit Æmonia.*

Hunc

Hunc varium Tiberium vix credo obijſſe Æmonæ, ſed in Officio Præſidis Narbonenſis, quia tamen olim Veteranum egerat Legionis XV. (quam hyberna habuiſſe in Pannonia Cornelius Tacitus affirmat, cum de ſeditione militari ad Nauportum concitata mentionem facit) & fortè Æmonæ hybernabat, hinc Venix Emonenſis ei memoriam poſuit Æmonæ. Quod autem Venix iſte fuerit Emonenſis colligitur ex alio lapide Iggij reperto, cujus initium eſt.

D. M.

Venix Em.

Peonis F. &c.

Sed dicit Neotericus: *Neque Romanis fuit unquam mos literam P. unicam antepoſendi nominibus Civitatum, aut locorum, ſed hominum aut ſœminarum tantum.* Ly tantum abundè refutatum eſt, & notoriè falſum: quod verò P. ſolitarium nominibus locorum antepoſatur, licet viri docti id non ignorent, & plura exempla poſſet legere Neotericus apud Gruterum, unico hic exemplo clare oſtendo. Reperta eſt Anno 1502. in campo Clagenfurtenſi, qui rudera habet ſolvenſis Municipij, cujus meminit Plinius (uti præter Lazium, Megiſerum, Pighium, Cluverium, recentiffimè obſervat Vir erudentiffimus Petrus Lambecius) ſtatua ænea virilis cum parma, & duplici inſcriptione, una in dextro femore his verbis:

A. PUBLICIUS. D. L. ANTIOC.

TI. BARBIUS. Q. P. L. TIBER.

Altera verò in parma, quæ ſic habet:

*Plin. lib. 3.
cap. 24.
Laz. Com-
ment. Rei-
pub. Rom.
lib. 12. ſc 8.
6. cap. 5.
Megiſer
in Annal.
Carinth.
lib. 3. c. 9.*

M. GAL-

M. GALLICINUS. VINDILLE. L.

BARB. L. L. PHILOTERUS. P. B.

CRAXANTUS. BARBI. P. S.

Hanc posteriorem Inscriptionem Petrus Apianus, Amantius, & Megiferus interpretantur, sed longè melius Lambecius in hunc sensum.

Marcus Gallicinus Vindilla Libertus

Lucius Barbius Lucij Libertus Philoterus

Proculus Barbius Craxantus, Proculi Libertus

Posuerunt Solvæ

Plura talia passim occurrunt, ut obstupescam Neoterici audaciam, quod velut è Tripode oraculum eructet, nunquam fuisse Romanis morem anteposendi P. literam nominibus civitatum aut locorum. Mussat ille quidem aliquid de antiquis nummis ad Cittanovam repertis, & non videtur observasse in illis literarum valorem, fortè enim aliqua P. reperisset addita Civitatibus & locis: saltem apud alios legisset P. P. H. vel. P. C. quæ Ortelio sunt *Præses Provinciæ Hispaniæ, & Prætor Citiæ*.

IV. Denique contra quarti lapidis Labacensis Inscriptionem murmurat Neotericus, quod *fidem non mereatur*. Causam addit: *patet enim confectum fuisse ea etate, qua Labacensibus invaluit cupido Æmoniensium titulum aucupari*. Fateor quod tui patriotæ pridem ante solliciti fuerint per immanem errorem aut fictionem attribuere sibi alienum nomen Æmonix, quam Labacenses cogitaverint de conservando quod illis omni jure debetur. Neque tamen per hoc effecerunt tui Istriani, ut per miraculosam Metaphoram vel Nauportum fluvium qui est solum Labacus, neque ullus alius in re-

Pigh. in Herc. Prodic. Cluv. in Norico. Pet. Lambec. Bibl. Cæsar. lib. 2. c. 8. Pet. Apian. Barthol. Amant. Syntag. Antiq. Inscriptio.

rum natura (quantum hætenus viris doctis constat) vel Æmonam celebratam Urbem antiquis scriptoribus & in finibus Pannoniæ designatam, transferent in Istriam. Floret adhuc Æmona nostra, & si nondum assurrexit ad primævum splendorem, magnis tamen passibus ad illum contendit indies ædificiorum amplitudine, incolarum numero crescens. Cum interea tua Cittanova, quæ nunquam fuit Æmona, paulo post, nec erit **Alvum**, nec **Silvum**, nec **Cittanova**. Fictionem quam nobis objicis tu debes devorare: quisquis enim vel modicè in Geographis antiquis versatus contulerit tua argumenta cum meis, veritatis vi coactus exclamabit: *Æmona vera Labacum est, Nauportus verus Labacus est*: Qui Nauportum & Æmonam vel Æmoniam transtulerunt in Istriam, fuerunt Thaumaturgi quibus nulla habenda est fides, fuerunt Scioli non scientes, qui cum legissent Colchos in Istria Polam condidisse, Jasonem ad mare Adriaticum pervenisse, navigasse per Danubium, Saum, & Nauportum; falsa imaginatione crediderunt eum in mare per suum Quietum navigasse & hunc debere dici Nauportum, ac rudera non procul inde reperta, Æmoniam aliquando fuisse somniarunt. Scioli inquam fuerunt qui primi ista excogitarunt, existimantes extra suam Istriam nullum alium superesse mundum. Si benè perpendissent aut legissent authores, & rimati fuissent vestigia veteris Æmonæ, illa non in Istria sed Pannonia cum Plinio, Ptolomæo & alijs invenissent. Sed error hic immanis condonandus est rudi seculo, quo Istria non nihil à barbarie cœperat respirare, tunc unus aliquis qui parum aliquid

Latinè intellexit, luscus inter cæcos, putavit se videre Æmoniam, ubi nunquam fuit: & nostrates quorum intereat, ubi eam videre debuerant, neglexerunt; utpote recentes inquilini, parum de Latino nomine solliciti, cum jam substitutum fuisset Germanicum Laybach. Certè ante annum Christi millesimum non est auditum in Istria nomen Æmonæ; post hunc cœperunt usurpare Episcopi ejus loci titulum Æmoniensium, cum anteriores & in diplomatis & in historijs non nominentur nisi Civitatis Novæ, uti vel ex ipso Abbate Ughello ostendi potest, etiamsi ipse in serie Episcoporum Anno 961. nominet Joannem Episcopum Æmonensem. Hic autem in diplomate Rodaldi Patriarchæ eodem Anno, solum nominatur Joannes Episcopus Civitatis novæ. Carolus magnus aliquot diplomata edidit, in quibus recenset Episcopatus Istriæ & alios vicinos, meminitque etiam Civitatis novæ, nunquam Æmonæ, ut licet videre apud Franciscum Palladium Utinensem. Si Cittanova tunc fuisset Æmona & solum vulgo appellata Civitas nova, Cæsares & Patriarchæ non fuissent usi vulgari & impropria nomenclatura sed propria & competenti, fuissetque Rodaldo Patriarchæ longè facilius scribere. Joanne Episcopo Æmonensis Ecclesiæ, quod non fecit, quam Joanne Episcopo Civitatis novæ Ecclesiæ, prout legitur in diplomate. Sed de hoc alibi,

Ughell. To.
5. Ital. sac.
mibi pag.
219. & pag
366.

Pallad.
Histor.
Forinl.

§. XIII.

Discutiuntur num. 34. & 35.
Responsionis.

I.

Num. 34.

NOTERICUS. Et tandem pro Coronide addere libet Labacum unquam fuisse Æmoniam antiquissimam Urbem, quia nec Civitatis titulo, neque Episcopali sede antiquitus decorata fuerit, nisi post decimum quartum seculum Christianum, nempe 1461. à Pio II. tunc ditioni Metropolitane Aquilejensis subiecta: quumque ob carentiam reddituum dignitas Episcopalis nequaquam decenter posset sustineri: Paulo II. petente Friderico Imperatore sedi Apostolicae immediatè submitit, suppressaque Abbatiali dignitate Osnaburgensi, hujus reatitus mensæ Episcopali attribuit. In ea hæcenus duodecim Prælati enumerantur ab Abbate Ughello Ital. sac. To. 5. pag. 556.

Num. 35.

Quid autem ad hujus erroris causam fuerit dicendum id puta verim, quod cum à nonnullis scriptoribus confundatur noster Nauportus in Istria, cum Labaco Pannoniæ, atque ab alijs Nauporti titulum Labaco fluvio tribuatur, ut jam ex supracitata relatam est, præcipuè Volaterrano, qui Labacum vocat Istriæ nostræ Nauportum, nunc Quietum, & Ænea Sylvio ac Mercatore, qui Labacum Pannoniæ appellat Nauportum, idcirco ex conformi vocabulo fluminis cum nostro Nauporto Æmonia adhæreat, & ex sibi conficta Inscriptionum intelligentia Labacum Æmoniam dixerunt. Sed hæc satis ad negationem affirmativorum argumentorum: nunc ad negativa pro Æmonia nostra affirmativa reddenda properando dicimus e contra: Quod Civitas nova ad Fluvium Nauportum, nunc

nunc Quietum in Istria sit excitata ex proxima antiqua
Æmona. &c :

II. ARCHI-DIACONU S. Qualis
structura, talis coronis, plena erroribus stru-
ctura tua, plena erroribus Coronis, & redundans
falsis tam suppositionibus quam assertionibus. Et
primò miror te Geographica tractare & de ijs dis-
serere, qui nec Grammaticam benè calles.

Addere libet (inquo) *Labacum unquam fuisse Æ-*
moniam. Nolens volens per errorem veritatem
fateris quod aliquando Labacum fuerit Æmona.
Nam illud adverbium *unquam* in Calepino Passera-
tij idem sonat ac *ullo seu aliquo tempore, omni memoria.*

Italicè: *Alcuna Volta.* Hispanicè *Alguna Vez.*
Germanicè *je vñd je* / id est semper. Verum ex sen-
su colligo quod pro unquam volueris ponere
nunquam, id verò falsissimè assertum est, &
nunquam à te probatum, licet ut id probares
multa verba congesseris, multa confinxeris. Et
in hac coronide addis coronidem probationis.
Causam enim cur Labacum in tuo Cerebro nun-
quam fuerit Æmona, hanc assignas, *quia nec Civi-*
tatis titulo, nec Episcopali Sede antiquitus decorata fuit.
Pugnis ad oculum. Metulum in nostra Carnio-
lia intra Albium montem pagus est, nec unquam
ibi fuit Episcopalis Sedes, ergo Metulum
non est atiquum Metulum, primaria Japo-
dum Civitas Appiano descripta? nego conse-
quentiam. Deinde nego suppositum quod primi
illi Emonenses Episcopi, qui ab Anno Christi circi-
ter 300. usque ad 700. sederunt Æmonæ, fuerint
Episcopi in Istria seu Civitatis Novæ. Hoc enim
ut probes, necesse est ut prius probes Æmonam

aliquando fuisse in Istria. Illi ergo Episcopi fuerunt Emonenses. Illius Æmonæ vel Emonæ, quæ nunc Labacum est, uti ad oculum tibi ostendi, cum tu econtra pro tua somniata Æmonia nec unum solidum argumentum produxeris. Ergo Labacum fuit olim antiquis temporibus sicut vera Emona, sic vera Civitas, & decorata Sede Episcopali. Ut suo loco pluribus comprobabo. Cætera quæ ex Abbate Ughello affers eadem fide facis, qua Leandrum & Volaterranum & similis farinae authores pro te allegas, cæcus cæcos insequens. Melius fecisset Ughellus si in Italia Sacra Labacenses Episcopos planè omisisset quam in Italiam intrudendo nomina eorum corrumpere, quin & alia de Episcopatu ignoranter assereret. Prævidebat p. m. Otto Fridericus Episcopus Labacensis à quo Ughellus petebat scriptionis subsidium, id quod postea evenit, futurum ut homo Italus nostratum nomina vel malè legeret vel pejus imprimeret, idcirco me eodem Anno quo Ughellus Romæ suam Italiam edebat hortabatur tunc Cathedralis Labacensis Decanum, ut arrepto calamo nonnulla de Episcopatu ejusque Præsulibus & Canonicis conscriberem, quod tunc obiter cœptum in hæc tempora distuli, & porrò suo loco ostendam Ughelli errores, hic solum noto, quod pro Abbatiâ Oberburgensi malè posuerit Osnaburgensem, quæ statim initio foundationis novi Episcopatus unita fuit mensæ Episcopali Anno 1461. per Pium II. Papam. non per Paulum II. quia Paulus II. Papa solum exemit Episcopum à Suffraganeatu Patriarchæ, non adjunxit Abbatiam, sicut tu cum illo sentis, non discernens inter

va & ves Ova & Oves.

III. Ad num. 35. vix operæ pretium est aliquid reponere, tum quia suppositio tua falsa & nunquam probata, sufficienter in superioribus confutata, tum quia quisquis prudens lector & Historiarum antiquarum aut Geographiæ peritus qui tua scripta, tuam Responsonem legerit Splenis pruritu laborabit, & denique in risum solvetur. Canto tibi, & non saltas? Imò nimium saltas extra Chorum. Urgeo, insto, moneo: ostende vel unum antiquum authorem qui dicat Æmonam, vel Æmoniam, vel Emonam, vel Hemonam fuisse in Istria; qui dicat Nauportum Coloniæ, Nauportum fluvium fuisse aliquando in Istria, & dubitabimus postea an Plinius & Ptolomæus rectè Æmonam in finibus superioris Pannoniæ reposuerint, dubitabimus an rectè scripsit Strabo Pamportum seu Nauportum amnem Savo influere. Quoadusque nihil simile ostenderis, nullam habebis fidem, quantumcunque ad ravim clamaveris Nauportus est fluvius Istriæ nunc Quietus, Æmonia est Civitas Istriæ nunc Cittanova: quia ad has propositiones semper reponemus, *Falsum est quod Nauportus unquam fuerit in Istria: falsum est quod Æmona unquam fuerit in Istria.* Nescis quod *paria sint nihil allegare, & allegatum non probare?* Unde tu probabis assertum? Ex Leandro, ex Volaterrano, ex Mercatore: isti novitij si illis alios similes centum adjungas minus habebunt fidei apud prudentes arbitros in hac materia, quam unicus Plinius, quam unicus Ptolomæus, *sed hæc satis* inquis, omninò satis, & satis malè. Properas ad negativa mea argumenta convertenda in affirmativa. Et ego propero ad illa discutienda: & credo

Eccle: 4.
v. 30.

credo quod illis nullis acclamabit Jo! præter aliquot Afellos Istriæ. Te autem hortor cum sapiente: *Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & te mendacio ineruditionis tue confundere.*

§. XIV.

Discutiuntur num. 36. usque ad 42.
inclusivè.

L'

Num. 36.

NOTERICUS. Primum D. Archidiaconi negatiuum argumentum hujuscemodi verbis concipitur: Quia nullus antiquus scriptor Æmoniam vel Æmonam collocat in Istria. Cum potius dicendum erat, quod nullus scriptor eam collocat in Pañonia ut satis superq; in Respon- sionibus ad tria priora argumenta est probatum. Nam antiquissimi Ptolomæus, Plinius, Trogus, Herodianus, Hyginus, quid scripserint de ea, & ubinam eam collocaverint jam relatum est. Hos postea secuti sunt qui ex propria scientia, & præcedentium auctorum lectione jam dicta & scripta comprobarunt, uti Volaterranus, cujus sententiam superius extendimus. Sed & alij Blondus à Forliuto jam tertio ab hoc seculo, de nostra Æmonia ita scriptum reliquit: Quinque passuum millia ab Humago distat Æmonia, à recentioribus Civitas nova nuncupata penes quam in mari Nauportus effunditur, quem hodie fluvium appellamus Quietum.

Num. 37.

Frater Leander Albertius, & ipse prioribus seculis suam texuit historiam, atque antiquiorum sententijs suam adjungens, vernaculo Italico Idiomate, quod placet ita referre., ne quid traductione videatur immutatum. Fù edificata Emonie da Greci, che portorono l' Argonave,

nave, i quali Venero da Emonia di Grecia, Appa-
 ono i vestigi d'Emonia lungo al Quietto, ove si ve-
 go i fondamenti degl' edificij & molti pavimenti
 fatti alla Mosaica. Ruvinata Emonia fù poi qui-
 vi fabricata Cittanova discosta dalla bocca del
 Quietto un miglio. Fù abbruciata da Pannoni es-
 sendo stato souerchiato da loco Berengario primo.
 Caminando per lungo al litto vedessi la foce del
 Fiume Labato, hora detto Quietto, ma da Plinio
 Nauportus, che scende dell' Alpi.

*Petrus Coppus antiquissimus scriptor, & hujus Pro-
 vinciae rerum haud ignarus, ipse quoque vernaculo Idio-
 mate hanc describens ait.* Cittanova non demonstra
 alcuna antiquita, la qual vien ancora ditta Emonia
 da Emonia antiqua, che edificarono li Greci
 Argonauti, che portorono l' Argonave nel Quietto,
 quali venero da Emonia region & Città de Grecia,
 dou' e' il monte Emo, della qua Emonia antiqua
 apparenno li vestigij dalla banda sinistra nel andar
 in sù del Quietto, ove si vedon fondamenti d' habi-
 tationi, & Mosaichi, che fu inventione di Greci,
 il che dimonstra il nome Chiamandosi il Mosaica
 opera Greca, la qual Emonia in alto è sopra un
 monte. Ha una valetta ò ver Golfetto del detto
 Quietto circa miglia quatro largo da Cittanova,
 che gia fù chiamata Novetio, e poi rifatta è sta-
 mutato il nome Chiamandola Cittanova. *Hæc il-
 le in hoc tantum corrigendus, quod collocet eam in monte,
 cum ad littus in planitie existat, ita ut unda maritima ipsi-
 us mœnia adhuc lambere cernatur.*

Num. 38.

*Doctor Nicolaus Manzolius in Historia Istriae ita
 de eadem: Cittanova Istriana è l' antica Emonia, po-
 sta qui riva del Nauporto.*

Num. 39.

Philippus Ferrarius itidem. Emonia Urbs Istriæ ad Nauportum excita, ex cuius ruinis Civitas Nova in ora inde ad tria millia passuum condita est sub Patriarcha Aquilejensi, à Parentio decem millibus passuum in Occidentem recedit.

Num. 40.

Sed inquit D. Archi-Diaconus, hi sunt præsertim Itali nostrarum partium ignari, qui id scribere sunt ausi unde Cluverius lib. 1. Antiq. Ital. c. 21. ait per immanem errorem sunt interpretati. Quare audiendi sunt Germani & Transalpini, an idem scripserint. Joannes Brementis in suo Italiæ indice ita de nostra Emonia scripsit: Emonia nunc nova civitas.

Num. 41.

Quod clarius expressit Abrahamus Ortelius in Synonimica Geographica inquires: Emonia Istriæ Urbs maritima hodie Cittanova.

Sebastianus Munsterus lib. 3. Cosmographiæ enumerans Civitates Istriæ inter Humagum & Parentium eam collocat, & in mappa propè ipsam designat Nauportum, quem fluvium non invenit in Carniola, in qua Labacum fluvium & Labacum vulgo Lubiana oppidum describit.

Gerardus Mercator in suo Atlante titul. Friuli, & Istria pergens per oram maritimam inquit: incedenti occurrit statim Justinopolis &c: succedit ora &c: ad alterum lapidem Ipsa Dayla, & ad tertium Civitas nova olim Emonia. Ad in Carniola notat: Urbs primaria Labacum ejusdem cum flumine nominis. Idemque in ambabus mappis extendit. Dum postea enumerat Episcopatus sub Aquilejensi Patriarchatu, dicit: Episcopatus Civitatis novæ, vel Emonienfis.

Num. 42.

Multi pluresque sunt antiqui scriptores, qui ex vetustioribus edocti Emoniam nostram collocant in Istria ad
mare

mare : paucique sunt qui ex æquivocatione fluviorum Labaci ac Nauporti , atque ex Inscriptionibus perperam arbitrati sunt eam esse in Carniola , quos secutus Cluverius priores licet sanioris iudicij , & verioris sententiæ auctores ausus est mendaci stringere nota , quod per immanem errorem scripserint. &c. Additur quoddam insulsum Epigramma in Cluverium , quod cum Amanuentis malè describendo corruerit prætermittitur. Concludit Neotericus. Et hæc satis ad primum argumentum.

II. *ARCHI-DIACONUS.* Quod tibi satis est, mihi nihil est, quia non respondes ad propositum. Veteranos petij, Tyrones producis: verba multiplicas, sententiam non attingis. Antiquos authores, antiquos à duodecim, quindecim seculis producito, & vel unum ex ijs allegas, qui Æmonam vel Nauportum in Istria reposuit, qui Æmonam ad littus maris collocavit, qui Nauportum asseruit esse Quietum, vel esse fluvium qui in mare effunditur. Nihil horum potes: ideo recurris ad Novitios, eosque ornas titulis antiquissimi scriptoris priorum seculorum, quasi tantum de mea fide præsumeres, quod illicò tibi sim crediturus, si assereres Leandrum Albertium ante mille annos scripsisse. Blondum à Forliuio ante quingentos. Falleris Neoterice, & licet te minoris faciam quam Leandrum, quam Blondum; in hac tamen questione scito quod ipsis tam parum assentiar, quam tibi; & dico illos per *immanem errorem* ex tua Citanova fecisse Æmoniam, & te pertinaciter insistere *immani errori*, qui sicut semper fuit, ita semper erit *immanis error*, quamvis Balthasar centum Epigrammata scribat in Cluverium, qui sicubi fortè

aliquid humanum est passus, in hac quæstione scripsit irrefragabilem veritatem, quam non roboravit suis verbis & verbosa garrulitate, uti tu facis, sed verbis antiquorum authorum, qui verè antiqui sunt, quia ante mille trecentos, ante mille quadringentos, imò ante mille sexcentos annos scripserunt: & Æmonam in Pannonia, Nauportum in Pannonia, vel Tauriscia collocarunt. Prome tu unum tam antiquum, prome si potes. Hæret tibi aqua: & non tam falsum tibi mare est, quam noster Labacus verus Nauportus. Ego cum Cluverio & alijs tibi exhibeo Trogum, Plinium, Ptolomæum, Strabonem, alios non semel allegatos, allegavi tibi locum & verba Plinij & Ptolomæi, quæ clarissima sunt; tu tamen audes rescribere de Æmona, quod nullus scriptor eam collocat in Pannonia. Ergo Plinius nullus est scriptor? ergo Ptolomæus nullus est scriptor? Et soli tui Volaterranus, Blondus, Leander, Coppus, Manzolius, Ferrarius, Rhapsodi sunt scriptores? O hominem perfectæ frontis!

III. Nullus scriptor dicis Æmonam collocat in Pannonia ut satis superque in responsionibus ad tria priora argumenta est probatum. Quid probasti per tuas responsiones? Ego hactenus verba tua fidelissimè retuli, ut nihil omninò prætermiserim. Judicet orbis literatus an aliquid probaveris, an verò potius authores ineptè allegaveris, ineptius explicueris, ridiculè in tuum sensum trahere volueris. Pergis tamen: *Antiquissimi Ptolomæus, Plinius, Trogus, Herodianus, Higynus quid scripserint de ea & ubinam eam collocaverint, jam relatum est.* Oraninò relatum est sed contra te: atque hi sunt qui te fal-

falsitatis reum constituunt. Adhuc pergis. Hos postea secuti sunt, qui ex propria scientia, & præcedentium auctorum lectione jam dicta & scripta comprobarunt, uti Volaterranus. &c: Ex propria ergo scientia? quæro infusa an acquisita? si infusa, proba miraculum: si acquisita ex præcedentium auctorum lectione, nomina illos præcedentes? tibi enim toties falso nihil credo, quod in communi & confuso profers. Produca præcedentes auctores, antiquiores aliquot seculis Volaterrano, Blondo, Alberto. Non potes? at nos possumus, & produximus. De Volaterrano supra dixi hoc cap. §. 9. de Blondo ita sentit Joannes Gobellinus: *Procul Blondus ab eloquentia prisca fuit: neque satis diligenter quæ scripsit examinauit: non quam vera, sed quam multa scriberet curam habuit &c: in pluribus enim errasse deprehenditur.* Et Floridus Sabinus de eodem: *Nec desunt, qui ab eo veritatis fidem multis in locis requirant.* Ego hoc loco requiro, quo scripsit Cittanovam esse antiquam Æmoniam, sed nullo antiquo authore comprobavit. Vixit Blondus Anno 1440. unde inter antiquos numerari non potest. De Leandro supra dictum est, qui vixit Anno 1550. toto seculo junior Blondo, & in hac materia plane infans, utpotè qui appellavit *Quietum* fluvium *Labatum*, eundemque Plinij *Nauportum* prout scilicet legerat apud varios, quos volebat conciliare nescius Labacum & Quietum procul ab invicem distare & alteri verè alteri falsè convenire nomen Nauporti. Petr^o Copus junior Leandro descripsit Istriam, sed vel in limitibus ejus statuendis arguitur à Magino erroris: qua fide verò scripserit Cittanovam esse antiquam Æmoniam, vel inde colligere licet quod eam

Gobellins.
ap. Ger.
Voss.

Flor. Sabin.
ap.
eund.

collocet in monte cum sit in plano : deinde fatetur prius vocatam Novetium , postea nominari coeptam Cittanovam , ergo prius non fuit Æmonia , vel nomen mutare solet singulis seculis , quia ex Cittanova rursus est facta Æmonia. Manzolium nihil moror scripsit quod apud suæ gentis homines legit , & leviter credidit. Idem est de Philippo Ferrario , cujus errores plusculos observat Lambecius in Biblioth. Cæs. Adjungo istis alium Novitium quem tu antiquum appelles. Is est Nicolaus Doglioni qui in sua descriptione orbis Anno 1623. edita Venetijs ita de Emona scribit : *San Lorenzo di Daila , & doppo Cittanova, fabricataui dalle rouine del Antica Emonia , onde il suo Vescovo Emoniense si dice ; ci era edificata Emonia sopra ad un monte accanto una picciola valle del fiume Quietò, quatro miglia da Cittanova lontana, & si chiamava Novetio. Et li edificatori dicono esser stati Argonauti, che portarano la loro nave nel fiume Quietò, & vi si veggono anco alcuni vestigi. Fu abbruggiata questa Cittanova , quando fù Vinto Berengario primo delli Ungheri, da cui spingendosi alquanto avanti vi e la fore del fiume Labato , che hora Quietò si dice , ma Nauportus secondo Plinio era da prima tonuto. Questo scende da gli alti monti, & scorrendo fra quella da dodoci miglia, navigasse poi da ove dicono l' hosteria per sino al mare. Presso al fiume e Labato castello, che Nauporto e nominato nel historie del Cornelio Tacito , ma al presente e questo castello addimandato Lubiana dalla palude vicina. &c: Habes hic Neoterice iterum unum antiquum authorem , qui non tantum Emonam , sed & Labacum castellum , imò si dis placet etiam Lubianam in Istriam transfert , & asserit sitam ad flumen Quietum, hodieque ita nominari.*

Lambec.
Biblioth.
l.2.c.8.f.
611. &
796. &
898. &c.
Nicol. Doglioni, fol.
967.

minari. Non te pudet tam ignorantium authorum, qui omnia confundunt, quæque apud diversos legerent de Emona, in unam *pignatam* commiscerent & ceu delicatum edulium apponunt Symposiastis? Ubi ad tuum Quietum invenitur Labacum vel Labacum Castellum? ubi in monte sive Emona, sive Labacum? Convenitne descriptio situs tuæ Cittanovæ & tuo Quietu potius quam Labaco Urbi & flumini? Labacum Castellum habet in monte, Cittanova non habet: Labacus fluvius per duodecim millia passuum defluit ex alto monte. Propè Labacum est Nauportus Colonia Tacito nominata. Vide an hæc tuæ Istriæ, Cittanovæ, & Quietu convenient, & da gloriam DEO. Possẽm tibi adhuc aliquot hujus farinæ suggerere, chartæ parco & Typo. Hi sufficiunt, qui tamen nihil tibi patrocinantur, quia *non videntur consentire qui errant*. Errare autem illos nil mirum; quia omnes fuerunt Rhapsodi, & collectores alienorum laborum, prout in manus incidebant, nullo habito discrimine veri à falso, & quod præcipuum est, non sunt nisi authores novitij & recentes, qui antiquis Plinio, Ptolomæo, Straboni & similibus non possunt abrogare fidem. Proinde repeto cum Cluverio, quod nonnulli Itali scriptores *per immanem errorem* Istriæ civitatulam *Silvum* (uti legit in Tabula Cluverius) vel potius *Alvum* (ut ego ex Ptolomæo conjicio) *interpretati sunt Hemonam Coloniam apud Nauportum ænem. PER IMMANEM ERROREM.*

Reg. Jur.
civ. 1170
L. 15. §. 1
per erro-
rem de su-
risd om-
Judic.

Cluver.
lib. 1. Ital.
antig. c. 282

IV. Sed Neotericus intentionem suam firmare vult etiam autoritatibus Germanorum. Et primo allegat Joannem Bremensem, quem non vidi, nec

nec reperio in Catalogo scriptorum Vossij. Sed quisquis fuerit deceptus, est ab alio, similiter decepto. Allegat secundò Abrahamum Ortelium, qui dicit: *Æmonia Istriae Urbs maritima hodie Cittanova*. Nihilne amplius? Deprehenderis vulpecula. Qua fronte tu Ortelium allegare audes truncato, imò vitiato gravissimi authoris textu? Itane scripsit Ortelius in sua synonymia Geographica? Ego verò meis oculis plus habeo fidei, quam tuo calamo. Ortelius hæc habet verba in Editione Antuerpiana Anni 1578. A qua vix aliam diversam extare puto. *Æmoniam Histriae maritimam Urbem, & hodie Cittanova vocatam, scribunt Leander, Volaterranus, & Marius Niger. Ego verò quis veterum hujus*

NB. *Æmonia in Histria regione ad mare sita meminerit planè ignoro. Plinius, habet Æmonam Pannonia Oppidum, &*

NB. *Æmoniam quoque in Noricis, quod Julius capitulinus Hemonam vocat. Ptolomæus Emonam Urbem statuit inter Italiam & Noricum, quam eandem esse puto cum Æ-*

NB. *monia Plinij. Sic etiam legendum erit apud Antoninum (quo loco Hennoma, Hemonia, & Hennania malè habetur) hancque Moletius Clemona dicit vocari. At cum Simlero potius credam Carniolia caput esse, quod hodie Leybach dicitur, & vulgus Latinum Lubianam nominant. In ea enim Urbe extat vetus Romana inscriptio, in qua Æmona sit mentio. Hæc Ortelius exactissimus investigator vetustorum nominum & locorum. Non erubescis ad tantam falsitatem? De Munstero supra dixi quod relationi Ludovici Vergerij Itriani crediderit, qui fabulam pro veritate obtrufit, utpote cui cum alijs patriotis assueverat. Gerardi Mercatoris Atlas comportatus est ex mercibus diversis, & prout aliunde accepit tam tabulas*

las quàm descriptiones ita illas edidit. Nam & à Marco Velfero Vindeliciæ delineationem, & Juriaë peninsulæ Tabulam à Marco Jordano, & Britannicas Insulas ab alio quopiam Anonymo, alia ab alijs accepisse testatur Beyrlinck ejus conterraneus. Neque Mercator plus meretur fidei in suo Atlante, quam Joannes Bleau in eodem Atlante correcto, apud quem & Emona & Nauportus non in Istria, sed in Carnioliâ Labaci collocantur. Verba ejus si nondum legisti Neoterice, hic exhibeo: *Labacum caput gentis ad fluvium ejusdem nominis situm est. Cluverius arbitratur antiquis Hemonam dictam fuisse: Lazius verò Jasonis & Argonautarum Nauportum sive Pamportum municipium, cujus nomen decrecente Imperio vicini Latobici in Labacum mutarunt. Windis vocatur hodie Lublana, Italis Lubiana, &c.* Hic licet geminas afferat opiniones de veteri nomine Labaci, nec videatur alterutri adhærere, ex sequentibus tamen colligitur, quod subscribat Cluverio, cum post nonnulla subjungit: *Episcopatu quoque gaudet, qui cum ab aliquot centenis jam annis à Windis fuisset extinctus, tamen Imperator Fridericus IV. ad annum 1460. iterum Episcopatum erexit.* Quem putas hic alium antiquum Episcopatum à Windis extinctum referri, nisi Emonensem? Ac proinde Bleau recentior Atlas corrigit Atlantem Mercatoris; & si hic non corrigeret, alij plures corrigerent.

V. Universim ergo decem authores pro se habet Neotericus, cui ego adhuc unum & alterum volo addere Aubertum Myræum, qui in Geographia Ecclesiastica Emoniam scribit Cittanovam. Joannem Anton. Maginum, de quo supra differui, Pacem Jordanum, qui in Catalogo Episcopatum

Beyrl.
Theat. vis.
Hum. To.

3.

Bleau in
Atlante
Novo.

Aub. Myræ.
in Geograph. Eccl.
cles.
Magin. in

*Geograph.
Pax Jordan.
in E.
lucubrat.
To. 1.*

nominat sub Patriarchatu Gradensi etiam *Civitas novæ seu Æmonienſem*, & ſi eſſet operæ pretium tales invenirem adhuc plures, ſed de his omnibus liberè pronuntio, quod erraverint, quod deſcripſerint ab alijs, quod crediderint, ex eo quia moderni Epifcopi Civitatis novæ utuntur titulo Æmonienſium, revera Civitatem novam eſſe antiquam Æmoniam, cum tamen ſecus ſe res habeat, uti hætenus oſtendimus. Dicit tamen Neotericus: *Multi pluresque ſunt antiqui Scriptores, qui ex vetuſtioribus edocti Æmoniam noſtram collocant in Iſtria ad mare.* Hoc eſt aſſerere facile, ſed probare difficile. Qui ſunt illi multi antiqui, ſi nec unicum antiquum hætenus produxiſti? Blondus, Volaterranus, Leander non ſunt antiqui: ſed tibi videtur antiquum quod unum ſeculum excedit: planè etiam veſtes tuæ quas ante 20 años laceraviſti hoc ſenſu poſſunt dici antiquæ. Nos antiquum dicimus, quod mille annos excedit, & tales antiquos authores pro nobis adduximus, tu nec unum ſimilem poteſ adducere, quantumvis sæpè jactes, *plures ſunt antiqui*, & dum agis Antæum quoties in terram & eandem aſſertionem recidis, toties Herculem experiris. Mitte gerras, & verba inania; res deprome, ad quæſita reſponde: nomina vel unum authorem antiquum, qui ante mille annos vixerit, & Æmoniam vel Emonam, vel Nauportum in Iſtria collocavit, & eris mihi magnus Apollo. Non poſſum enim acquieſcere prudenter aſſertioni tuæ. *Plures ſunt antiqui*, ſi prorfus nullum nomines. Et nominares equidem perlibenter ſi haberes; ſed pridem excuſſæ omnes Bibliothecæ, luſtrati Codices à tuis patriotis, nuſpiam tamen ullum veſtigium apud

apud antiquos, Nauportum aliquem vel Æmoniam fuisse aliquando in Istria ubi nunc Cittanova. Quid ergo vano labore consumeris? quid obstrepis veritati? *Nauportus Labacus est, Æmona Labacum est.* Etsi rumpereris charissimè quidam.

§. XV.

Discutiuntur num. 43. usque ad 46.
inclusivè.

I.

NEOTERICUS. *Secundi argumenti prior propositio alteram format negationem: Quod situs Æmonia in nullo conveniat Civitati novæ; cui jam satis fecimus prioribus responsionibus: quare hic tantum superaddere libet, quod quamvis nullus Istriae fluvius effluat in Særum, non ex hoc Æmonia nostra in Særum labitur, neque ex eo quod Labacus fluvius Carniolia in Særum labitur, Æmonia incenia lambit, ut Nauportus Istria ea lambere cernitur. Nam ex memoratorum scriptorum auctoritate constat non in Labacense Nauporto Argonautas ascendentes Navem ad-vexisse, sed Alpes Julias descendentes in maritimum Istriticum Nauportum ad Adriaticum, non longè à Tergesta illam in-vexisse.*

Num. 43.

Sed & Dominum Archi-Diaconum deceptum esse dicimus, dum putat nullum esse medium inter Civitatem novam, & Alpes: plura enim non brevia intersunt Spatia ab ea ad ipsas Alpes Julias, sub quarum radicibus ad meridianum tota Istriae regio posita est, uti jam patet ex citatis in 2. Objectione circa Maximini accessum, & in tertia priori responsione.

Num. 44.

Ad tertium argumentum, quo innuitur: nullum itinerarium collocare Æmoniam in Istria: item præter ea,

Num. 45.

quæ jam sunt allegata libet repetere Gerardi Mercatoris & coeterorum scriptorum sententias, qui pari passu progrediendo per Oram maritimam in Istria inter Humagum & Parentium ad Nauportum, nunc Quietum nostram collocant Æmoniam, nunc Civitatem Novam.

Num. 46.

Ad quartum, ni sufficiant dicta in quinta Responsione addere liceat omnibus in confesso esse Inscriptiones Lapidum exprimere vocabula, non autem Urbes constituere. Sed & ad nostræ Æmonie antiquitatem probandam non desunt Romanorum monumenta, satentia plurimum eorum aliquando sedem fuisse, ut docet illud Caij Focerni militis Leg. V. Italicae Maximiani Imperatoris. Item duo nobilis familiae Calpurniorum, quæ leguntur hætenus in Episcopali aula, & in pariete Ecclesiæ S. Stephani. Sub Choro Cathedralis extat Urna Pub. Valerij sexti. Vir. In quodam muro super Forum visitur Cippus à Sexto Pompejo positus Granæ serenæ conjugis & Pompejæ veræ filiæ. Ut cætera omittam cum aureis, argenteis, æreisque numismatibus, quæ ex illis ruderibus per sepe eruuntur, ad præscam Æmonie gloriam passim excitandam.

Demosth.

II. ARCHI-DIACONUS. Talpa aliquando juvenis ad matrem dixit: Morum video; & iterum thuris odor complevit nares meas; & demum: sonitus æris attigit aures meas. Cui mater respondit: ex tuis dictis colligo filia te non modo lumine, sed odoratu etiam atque auditu privatam esse. Applica Ephod Neoterice. Ex tuis dictis colligo te gloriosum Thrasonem esse, jactare magna, præstare nihil. Vana est Oratio omnis quæ rebus deficitur, ajebat Demosthenes. Res volo non verba. Objeci ego quod situs Æmonæ in nullo conveniat Civitati novæ, idque probavi obiter. I. Quia nullus

nullus fluvius Istriæ influit in Savum, quo adverso Jason potuisset navigare ex Istro & Savo, uti Plinius tradidit, ergo non per Istricum aliquem fluvium sed per nostrum Labacum Jason ad Alpes subjicit seu adverso flumine ad Alpes ferè navigavit: eaque occasione subsistens Æmonam condidit testibus Sozomeno, Zosimo, & alijs supra allegatis.

2. Quia secundum Plinium Origo fluvij Nauportii est media inter Æmonam & Alpes, talis origo Labaci est inter Labacum & Alpes; non est verò media inter Alpes & Cittanovam Origo Quieti, sed quodammodo in triangulo utrique termino apposita ut omnes Chorographi tradunt, & tu fateri debes. 3. *Quia nulla Civitas Istriæ est sub radicibus Alpium Juliarum, sed tota Istria inde remota &c.* Et ita est, quia mons Carusadius sat largus totus inter Alpes & Istriam intercedit. Licet enim omnes

hi vicini montes vulgo nominari cœperint Alpes, Juliæ tamen Alpes sunt angustus ille transitus, quo Goritiam transitur, non quo per Carusadium seu Carsum Flumen vel Tergestum iter est. Tu verò jactas *jam satis fecimus prioribus responsionibus: quibus responsionibus? ubi ostendisti, quod Jason in Istria navigaverit adverso Nauporto usque ad Alpes, & ex Savo in Nauportum ascenderit uti habet series narrationis de Itinere Jasonis? ubi ostendisti quod tua Cittanova sit sub radicibus Alpium Juliarum, cum tota Istria ab illis radicibus monte Carvanca & Carusadio determinetur? sed video te velut Talpam non oculis tantum sed intellectu etiam & memoria laborare, cum dicis de me: D.*

Archi-Diaconum deceptum esse dicimus, dum putat nullum esse medium inter Civitatem novam & Alpes. Plura

enim non brevia intersunt Spatia ab ea ad ipsas Alpes Julias. Quando ego putavi vel scripsi nullum esse medium inter Civitatem novam & Alpes? Imò quia scio esse medium valde largum & amplum formo argumentum, quod ibi non possit esse Æmona, quæ juxta Herodianum sita esse debet in extrema planitie ad Alpium radices. Fateris tu ipse inter Alpes & Cittanovam intercedere magna Spatia, quid hoc aliud est, quam agere Marium, & tibi metipsum fabricare gladium quo prosternaris? *Confessio propria est probatio efficacissima.* c. per tuas. De probat: Vide quomodo vel non intelligas, quæ ego scripsi, vel memoria lapsus contrarium me putare dicas, quam putem, & scribam. Aperi oculos si talpa non es, & lege iterum, quod prius scripsi secundum argumentum negativum. *Quia Situs Æmonæ, qui ab Antiquis authoribus describitur, in nullo congruit Civitati novæ.* Adjeci argumento probationes quas hic repeto, & deduco. Ad situm Æmonæ vult Plinius & Ptolomæus, ut sit in Pannonia, sed Civitas nova non est in Pannonia, ergo Civitas nova non est Æmona. 2. Ad situm Æmonæ requirit Herodianus ut sit sub radicibus Alpium Juliarum, sed Civitas nova, ut ipse fateris, non est sub radicibus Alpium Juliarum, ergo Civitas nova non est Æmona. 3. Ad situm Æmonæ requirit Ptolomæus ut sit inter Italiam & Noricum proximè sub Norico, sed Civitas Nova non est inter Italiam & Noricum, cum sit intra ipsam Italiam, neque est sub Norico immediate cum mediaverit Carnia & Japidia & media Istria, ergo Civitas nova non est Æmona. 4. Ad situm

tum Æmonæ requiritur ut non sit procul à Nauporto fluvio uti colligitur ex Plinio, Nauportus verò ex eodem Plinio continuari debet Savo sicut Savus Istro, quibus adversis navigavit Jason, sed Civitas Nova procul remota est à tali Nauporto, imò ab omni fluvio qui in Savum se exoneret; nec ullum fluvium habet Istria, quo Jason adverso navigare potuisset ad Alpium radices ergo Civitas Nova non est Æmona. 5. Ad situm Æmonæ requiritur, ut pernoctans in ea Maximinus Imperator die sequenti orto sole potuerit contendere ad Alpes properans ex Pannonia Aquilejam; sed si pernoctasset in Civitate nova, non potuisset sequenti die Alpes attingere, neque proficiscendo è Pannonia divertere ad medium Istriæ fuisset properare Aquilejam, ergo Civitas nova non est Æmona. 6. Ad situm Æmonæ requiritur ut inter eam & mare Adriaticum intercedant minimum cccc. stadia, ut Sozomenus & Zosimus habent, per quæ Argonavis translata est. Sed inter mare & Civitatem novam nec unum quidem stadium mediat, ergo Civitas nova non est Æmona. 7. Ad situm Æmonæ requiritur, ut juxta Antoninum distet Nauporto Colonia XII. millibus passuum, & Savo fluvio VIII. millibus passuum, Nauportus verò distet Longatico VI. millibus passuum; sed Civitas nova nec habet prope ulla vestigia Nauporti Coloniæ, nec habet propinquum Longaticum, nec Savum fluvium (sicut nostra Urbs Labacum) nec post Savum Adrantem aut Celejam secundum præfatum Antoninum, ergo Civitas nova non est Æmona. 8. Ad situm Æmonæ requiritur ut sit in tali Provincia & Regione per quam Jason aliquando

do iter fecerit, idque antiqui authores expresse-
 rint, sed quod Jason aliquando per Istriam iter fe-
 cerit nullus antiquorum authorum, aut eorum
 quos hactenus legi expresse tradit, ergo Citta-
 nova in Istria non est Æmona quam condidit Ja-
 son. Hanc minorem mirabitur Neotericus, ut-
 pote qui ex forti imaginatione somniatæ suæ Æ-
 monæ sibi persuadet Jasonem per Istriam fecisse
 iter.

*Strabo lib.
 I. mibi
 fol. 13.*

III. Probandæ igitur assumptæ propositioni
 quod non constet ex antiquis authoribus an Jason
 aliquando per Istriam iter fecerit expendo tot
 quot ad manum sunt authores. Strabo sic ait:
*Quidam maximam Istri partem Jasonem annavigasse com-
 memorant, aliqui autem usque ad sinum Adriaticum;
 quidam sanè per locorum inscitiam. Alij per fluvium
 Istrum dicunt, qui ab magno inchoans Istro effundi-
 tur in Adriam.* Istrum hic intelligit Danubium,
 vel alium fluvium qui in Adriam effluit, sed non
 asserit fluvium Istriæ, quia in Adriam seu Adriati-
 cum mare plures fluvij ingrediuntur, ad quos po-
 tuit Jason ex Istro seu Danubio exscendens transi-
 re & in Adriam defluere, uti est Sontius, Timavus,
 &c. qui non sunt, in hodierna Istria. *Plinius* ut su-
 pra vidimus asserit secundum quosdam Argona-
 vem flumine aliquo in mare descendisse, non con-
 stare autem quo flumine, sed non dicit quod aliquo
 flumine Istriæ quia potuit etiam defluere per Son-
 tium qui non est in Istria, per Timavum qui non est
 in Istria. *Justinus* cujus verba supra dedimus: ait:
 Colchos alveo Savi fluminis penitus in vectos ve-
 stigia Argonautarum insequentes naves suas hu-
 meris per juga montium, usque ad littus Adriati-
 ci

ci maris transtulisse : hoc autem fieri potuit per eandem viam per quam Strabone teste onera plaustris ab Aquileja Nauportum transvehebantur, ut nec limites Istriæ attingerentur. *Sozomenus*, quem etiam supra allegavi, ait : Argonautas transmissis mari quod super Scythas est per flumina quæ per illas partes labuntur ad Italorum pervenisse fines, atque ibi hyemantes urbem condidisse nomine Æmonam : sequenti autem æstate Argonayim quadringenta circiter stadia per terram machina quadam tractam, deduxisse in Aquilim fluvium, qui in Eridanum influit, Eridanus autem in mare Italicum exit. Hic quoque nulla mentio Istriæ. Licet enim nullus fluvius reperiatur dictus Aquilis, suspicantur tamen nonnulli nominatum Aquilim ab Aquileja, quasi propinquum Aquilejæ, qui potuit esse tam Sontius quam Timavus, aut etiam Natiso, imò remotior aliquis in Padum influens, qui & Eridanus dictus, ad quem si pervenerunt Argonautæ Istriam ne quidem attigerunt. *Zosimus*. De Æmona condita ait : *Ipsa structura oppidi in memoriam adventus sui in istas oras relicta, & Argo machinis imposita, perque stadiorum cccc. spatium usque ad mare pertracta Thessalorum littoribus appulerunt.* Hic etiam nulla mentio Istriæ, & poterant (ut supra dictum) navem ad littus maris pertrahere ad Aquilejam, nec attingendo Istriam, vel ultra, quia Thessalorum littora sunt Padi ostia, ut notat *Cluverius*. *Martialis* quem etiam supra allegavimus per Timavum defluxisse in Adriam Argonavem affirmat, ergo per nullum fluvium Istriæ hodiernæ. Unicum *Hyginum* reperio pro adversarijs ita scribentem : *Æeta ut rescijt Medeam cum Jasone profu-*

*Zosim. lib.
5. hist.*

*Hygin.
Myth. fab.
23.*

gisse : *nave comparata misit Absyrtum filium cum Satellitibus armatis ad eam persequendam, qui cum in Adriatico mari in Histria eam persecutus esset ad Alcinoum Regem, & vellet armis contendere, Alcinous se interposuit ne bellarent.* Verum ad hunc locum rectè observat Cluverius : Vitiosè scriptum esse *in Histria eam persequutus*, pro *in Corcyram Insulam persequutus*, quippe Corcyræ Phæacumque Regem fuisse Alcinoum, vulgo notum est. Adde quod dicat Higynus *in Adriatico mari in Istria eam persequutus*, non esse sensum quod in ipsa Istria, sed in mari quod Istriam alluit Medeam persequutus sit Absyrtus. Proinde neque ex Hygino habemus quod Jason aliquando ingressus sit Istriam. Unde ergo nomen ab Istro fluvio traxerunt Istri? respondeo per Colchos non per Argonautas, quia Colchi illic suas fixerunt sedes, sicuti & in Insulis Liburnicis quæ Absyrtides dictæ ab Absyrto machinatione Jasonis ibi interfecto, quarum una hodie adhuc nomen servat Absorus, vulgo Osero. Denique etiam si aliquis scripsisset expressè Jasonem aliquando ingressum fuisse Istriam, nullus tamen scripsit eum navigasse per Quietum, nullus scripsit eum in Istria condidisse Æmonam. Ergo à primo ad ultimum : *Situs Æmonæ, qui ab antiquis authoribus describitur, in nullo congruit Civitati novæ.*

IV. Porro ad meum tertium argumentum, quod nullum Itinerarium antiquum collocet Æmonam in Istria respondet Neotericus : *præter ea quæ sunt allegata, libet repetere Gerardi Mercatoris & cæterorū scriptorum sententias.* Quæ sunt allegata? nempè quod in exemplari Lugdunensi legatur Hennomacium

non Æmona : quid inde ? at in alijs exemplaribus ponitur expressè Æmona & Hemona. Præterea allegavit illud iter esse Aquileja Calejam in Saxoniam , alij docti verò dicunt Celejam in Styriam , unde sicuti tunc risimus phantasticam interpretationem. Ita iterum.

Ridete mecum quidquid est cachinnorum

Quia Neotericus ut Æmonam reponat in Istria secundum *Itineraria antiqua*, recurrit ad Gerardum Mercatorem , & ab eo vult pro sua Istria mercari Civitatem Pannoniæ : quasi hic mercator Thaumaturgus foret, qui posset montes & Urbes transferre, & hujus descriptionem nondum centum annorum vult haberi pro Itinerario antiquo. Tandem ad meum quartum argumentum, quo ostendebam lapides antiquos Labaci extare cum nomine Æmonæ, respondet Neotericus in Civitate nova etiam extare Inscriptiones antiquas , sed nulla earum refert nomen Æmonæ. Quid hinc concludere licet ? Neoterico hæret aqua : nescit quid respondeat. Jactat aurea , argentea , ærea numismata, quæ in ruderibus *Alvi* eruuntur. Neque nos talibus caremus. Episcopus Labacensis Otto Fredericus p. m. ante paucos annos habuit ejusmodi numismatum supra tria millia , magna ex parte Labaci collecta. Ex eo tamen ego non formavi argumentum Labaci esse Æmonam potius , quam aliam Civitatem antiquam , vel Coloniam Romanam : non enim ad hoc probandum sufficiunt. Inscriptiones etiam Romanas habemus plurimas , quas cum ad propositum non faciant , non allegavi : illas solum pro confirmatione adduxi , quæ nomen referunt Æmonæ. Age Neoterice

producito tu, vel unam similem : quamquam si produceres, deficientibus alijs argumentis, illa sola parùm probaret. Manet ergo inconcussa veritas hactenus ventilata, & propugnata, quod veritas Æmona à Jasone & Argonautis condita, nusquam alibi sita fuerit, quam Labaci. Pro hac veritate stant veteres Geographi, veteres Historici : recentes Geographi, recentes Historici. Pro hac stant antiqua Itineraria, antiquæ Inscriptiones : Cum pro Cittanova Istriæ nihil penitus adduci possit, præter aliquot recentium Rhapsodorum somnia & figmenta, quæ in hoc puncto non possunt præponderare, imò nec comparari auctoritatibus antiquorum.

V. Restaret discutienda quæstio à me in scripto synoptico breviter insinuata : *Unde ergo Episcopis civitatis Novæ appellatio Episcoporum Æmoniensium ?* Ad quam Neotericus reposuit multa verba sine sale, aut potius asseruit supponendo, nil probando. Recenset enim aliquot antiquos Episcopos Emonenses ex actis Conciliorum, ex suppositione quod Cittanova sit Emona, quod erat prius probandum. Unde sicut errat in supposito, ita in assertione. Etenim *Non entium nullæ qualitates*, & ubi nulla fuit Æmona, ibi nulli potuerunt esse Episcopi Æmonenses, nisi translati. Quorum nomina extant usque ad Annum Christi septingentesimum circiter sub titulo Æmoniensium Episcoporum, hi fuerunt Episcopi veræ Æmonæ quæ est Labacum, non fictæ Æmonæ quæ est Cittanova, de quibus latius differam in Annalibus. Cœterum hac dissertatione non intendo ego Civitatis Novæ Episcopis de nomine litem indicere, ipsi viderint

derint unde illud habeant. Usurpatum ab illis ante tria vel quatuor secula non diffiteor, sed quo jure id fecerint nescio, neque ostendit Neotericus. Conjectura mea est, vel per errorem, vel per translationem Episcopatus. Si per errorem; *non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.* Reg. Jur. Can. 18. in 6. si per translationem? translato Episcopatu non est translata civitas. Certum est quod *Alvum* Istriæ Ptolomæo nominatum, uti plures aliæ civitates Istriæ ab Hunnis & Slavis dirutæ fuerint seculis æræ Christianæ quinto, sexto, & septimo, & circa eadem tempora nostra *Æmona*, quæ postmodum mutato regimine, & potissimum Caroli Magni industria ejusque Ducum cœperunt reædificari, & tunc *Alvum* obtinuerit nomen *Civitatis Novæ*, aut etiam Novetij, uti dicunt supra allegati scriptores Itali: *Æmona* verò nostra à Germanis habitari cœpta una cum fluvio *Laubach* vocari cœperit. Interjectis deinde duobus seculis oblitteratum fuit nomen *Alvi* in Istria, *Æmonæ* in Pannonia, & fortè sciolus aliquis, id est luscus inter cœcos, legendo fabulas & descriptionem navigationis Argonauticæ conjecturavit in Istria conditum *Æmonam* à *Jasone*, ideoque respiciens ad rudera *Alvi*, putavit ibi esse rudera *Æmonæ*. Eaque de causa cœperint Episcopi ejus loci nominari *Æmonientes*. Et hæc fuisset usurpatio nominis per errorem. Si verò seculo octavo vel nono quo Episcopatus iterum restituebantur opera Christianorum Principum, titulus *Emonensium* Episcoporum attributus fuit novis Episcopis *Novetij* vel *Civitatis novæ* ex ruderibus *Alvi* ædificatæ, fuisset usurpatio tituli per translationem,

quam facere potuit Patriarcha Metropolita, vel summus Pontifex: Sed miror ego quod inveniantur nomina Episcoporum illius loci Anno Christi 900. & seqq. cum titulo Civitatis Novæ. Et Episcopatus Civitatis Novæ nominatur à Garolo Magno Anno 803. in diversis Privilegijs, nusquam autem his duobus seculis reperitur nomen vel Episcopatus Æmonensis, vel Episcopi alicujus Æmonensis. Nam quod Ughellus nominet Joannem Episcopum Æmonensem Anno 961. id facit sua authoritate, quia putat Æmonam esse Cittanovam. Aliter scriptus reperitur ille Joannes in instrumento Rodoaldi Patriarchæ ubi hæc verba leguntur: *Noverint universi quod nos Rodoaldus, &c. convocatis ven. Patribus, & Dominis Gaspaldo Polensis Ecclesiæ Episcopo, Joanne Civitatis Novæ Ecclesiæ Episcopo, &c. Anno 961. die 8. May. Otto III. Imperator in diplomate quodam Anni 996. nominat inter Episcopatus sub Metropoli Aquilejensi, tertium illum qui apud civitatem novam Histriæ constitutus esse noscitur. Et Anno 1031. instrumento Popponis Patriarchæ subscripsit Azo Civitatis Novæ Episcopus.* Primus, quod hætenus ego pro comperto habeam scripsit se Episcopum Æmonensem Adamus, qui in literis Foundationis Oberburgensis Monasterij reperitur subscriptus *Adam Emoniensis Episcopus* Anno 1140. Et hic corpora SS. Maximi & Pelagij in Cathedrali Civitatis Novæ reposuit, sive Roma impetrata sive aliunde. Quisnam autem fuerit hic S. Maximus adhuc non constat: cum alij volunt fuisse Episcopum Emonensem, & tunc esset noster, alij volunt fuisse Episcopum Veronensem & Martyrem. Ante illa tempora ab Anno circiter
Christi

*Ughell. To.
5. Ital. sac.
fol. mibi
220.*

*Idem Ughell. ib.
fol. 366.*

*Franc.
Pallad.
Parte 1.
lib. 4. fol.
146.*

*MSS.
Oberburg.*

Christi 700. nullius Episcopi nomen reperitur cum titulo Æmoniensis vel Emonensis, sed aliquot tamen nomina extant Episcoporum Civitatis Novæ, ut proinde potius de erronea usurpatione, quam translationis jure conjectura formari possit. Sed ut dixi hanc quæstionem in Synoptico scripto insinuatam nunc sepono, quia hic scopus fuit solum ostendere situm veræ Æmonæ à Jasone conditæ, & vetustis scriptoribus celebratæ, eumque non esse alium quam situm Labaci Metropolis Carniolæ. Quod quam solidè præstiterim, judicabunt, qui in hoc scriptionis genere judicare aliquid possunt. Nec censuras Doctorum refugio; semper in arenam descendam provocatus, & spero me Vindicaturum Æmonæ nomen vetustum meæ patriæ, imò defacto vindicasse non dubito. *Et hic jubet Plato quiescere.*

F I N I S.

Legi & tot. die 9 Julij 1721.

Graviora menda sic emenda.

Littera A. Columnæ initium. B. medium. C. finem indicat.
 P. 2. A. Quadraginta circiter. l. quadringenta. p. 3. A. Suparatis. l. superatis. ib. B. Valeriano. l. Valerio. p. 4. C. Cocinnium. l. Corinnium. p. 6. A. Emia. l. Ema. ib. C. Antonium. l. Antoninum. & p. 7. idem. p. 19. C. Caruscadio. l. Carusadio. p. 22. B. Terporum. l. Terponum. p. 26. A. Pamporto & Nauporto. l. Pamporto & Nauponto. p. 32. A. No tando haud. l. natando. p. 33. A. demmum subdit. l. demum subdi; ibid. modo Naupor.

Nauportum. l. modo Naupontum. p. 36. B. Unnenfis. l. Ulmenfis. p. 39.
 A. mifcent antiqua. l. mifcens antiqua. ib. Aufæ. l. Arfæ. p. 40. B.
 QVARTI. l. QVAETI. p. 41. A. quod Ptolomæo. l. quod in Ptolomæo. ib. Colchos cum. l. eum p. 44. A. habeantur. l. habeantur. ib. ob
 jufitiam. l. ob jufitium. ib. cafris accipere. l. accipere. ib. Quita decumani. l. Quintadecumani. p. 45. A. ipfi in l. ipfa in. ib. lin. ult. nulloque
 Lnullosque. p. 48. A. neque quidam. l. neque quidquam. p. 49. C. uti
 præterea. l. ubi præterea. p. 50. C. Theodofii. l. Theodofij. p. 55. B. fe-
 cuti poftea. l. ficuti poftea. p. 56. B. neque jam. l. neque aliam. p. 60. B.
 EXCONICULAR, l. EXDORNICULAR p. 69. B. levi indico. l. levi in-
 dicio p. 71. C. Pobrado. l. Dobrado. p. 72. B. fcriptum. l. fcriptorum.
 p. 77. C. profcripfit. l. quo fcripfit. p. 78. C. tranfierent. l. transfrent.
 p. 79. C. mutatus l. mutuatus, p. 81. B. funt Hiftoriam. l. funt Hiftria.
 p. 89. ulla unquam Iftria. l. nulla unquam in Iftria. p. 92. A. Æmona,
 Pifcia. l. Æmona Sifcia. ib. Barboi. l. Barbio. p. 96. C. Veneto, Glemo-
 næ, l. Veneto, vel Amone. p. 97. B. aucto calamo. l. acuto calamo. p. 99.
 C. ut patet. l. ut putat. p. 101. C. fubteftâ fide. l. fubteftâ fide. p. 102. B.
 Emona, Jadera. l. Enona, Jadera. p. 104. C. habeatur sub. l. habebatur
 sub. p. 105. A. quam hic. l. quæ hic p. 111. C. innumerat. l. inveneat.
 p. 112. A. in fuo Moletio. l. in tuo Moletio. p. 114. B. Carniola. & l. Car-
 niola pro. p. 115. C. Noricum intercedebant. l. & Noricum, quia
 Carni Japydibus contermini inter Iftriam & Noricum intercedebant.
 p. 118. B. eft. Denique. l. eft: quia licet pars Tyrolis fit in Vindelici ve-
 teri, non tamen tota Tyrolis. Denique. ibid. limites comprehenda-
 tur. l. limites non comprehendatur. p. 119. C. Labaccam fluvium. l. La-
 biccum fluvium. p. 120. A. fuæ malè. l. five malè. ibid. non jus. l. non
 vis. ibid. fit media l. fit in media. p. 125. B. capiebat Pannoniam. l. ca-
 piebat per Pannoniam, p. 131. A. exfequentibus. l. ex præcedentibus,
 quia ad Alpes erant præmiſſi ſpeculatores, & ex fequentibus. ibid.
 contendebant, adde: Vides prius Maximinum perveniſſe ad orbem
 Æmonam, quam ad Alpes. p. 133. A. Caſta nec. l. Caſtra nec. p. 138.
 C. non Nauportum. l. non Naupontum. p. 139. B. Segefthanam Ocrum. l.
 Segefthanam oram. p. 143. A. Scaphalarum. l. Scaphularum p. 149. C.
 funt Oſtica. l. funt Oſtia p. 151. A. qui erant l. qui errant. p. 153. C. ha-
 beo ? omnino. l. habeo? omnino. p. 165. B. agis de una. l. agit de una. p.
 161. Arivatos. l. Arivates. ib. Vipanus. l. Urpanus. p. 164. A. nova
 quæ. l. novaque. p. 165. ponat FLUVIO. l. ponat FLUULO. p. 167. C.
 Nomen non quærendas. l. nomen, non duodiftincta, ut tu erroneè ſu-
 ſpicaris, & ille quidem fluvius non procul Aquileja quærendus. p.
 174. A. majorem locorum. l. variorum locorum. p. 175. C. Veterani. l.
 Veterano. p. 176. C. erudentiffimus. l. eruditiffimus. p. 179. A. intereat.
 l. intererat. p. 181. (inquo) l. (inquis) p. 184. A. illis nullis. l. illis nul-
 lus. p. 185. A. vegogo. l. vegono. ib. da loco. p. 188. B. perfectæ frontis.
 l. perfrictæ frontis. p. 190. B. tonuto. l. tenuto. ib. dodoci l. dodici.
 ib. la fore l. la focæ. p. 191. a. legerent. l. legerunt. p. 193. à Iuriæ
 l. Iutiæ. p. 203. c. Iſtriæ conditum. l. Iſtriæ conditam.

Verzeichnuß

Der Herren Burgermaister vnd
Richter der Fürstl. Haupt- Stadt Lay-
bach / sohil deren auß alten Schrifften vnd Pro-
tocolen haben können außgezogen werden.

Anno 1295. Waren zween Richter zu Laybach
Herz Ulrich N. vnd N. Franck.

Anno 1340. Herz Leo, vnd Herz Albrecht die Richter.

Anno 1406. Richter Herz Georg Manilitsch.

Anno 1503. Herz Hannß Lantheri Stadt-Richter.

Anno 1504. Bekamme die Statt Laybach Freyheit einen Bur-
germaister zu erwählen / vnd ist vermuthlich der
Erste gewesen / obgemelter Herz Hannß Lantheri.

Anno 1516. Burgermaister Antonius de Lantheri.
Richter Pangraß Lustaller.

Anno 1517. Burgermaister Antonius de Lantheri.
Richter Pangraß Lustaller.

Anno 1518. Burgermaister Hansß Standinatß.
Richter Marx Khärner.

Anno 1519. lidem.

Anno 1520. Burgermaister Wolfgang Posch.
Richter Peter Keinherz.

- Anno 1521. *Idem.*
 Anno 1522. Burgermaister Hans Standinath.
 Richter Pangraß Lustaller.
 Anno 1523. Burgermaister Antonius de Lantheri.
 Richter Christoph Praun.
 Anno 1524. *Idem.*
 Anno 1525. Burgermaister Georg Sering.
 Richter Hans Tischler.
 Anno 1526. Burgermaister Pangraß Lustaller.
 Richter Jobst Swinner.
 Anno 1531. Burgermaister Wilhelm Praunsperger.
 Richter Hans Tischler.
 Anno. 1532. *Idem.*
 Anno 1533. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Gedrg Serter.
 Anno 1534. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Jobst Swinner.
 Anno 1535. Burgermaister Wilhelm Praunsperger.
 Richter Jobst Swinner.
 Anno 1536. Burgermaister Hannß Weilhamer.
 Richter Michael Tischler.
 Anno 1537. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Michael Tischler.
 Anno 1538. Burgermaister Wilhelm Praunsperger.
 Richter Michael Frankovitsch.
 Anno 1539. Burgermaister Hans Weilhamer.
 Richter Mary Stettner.
 Anno 1540. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Hans Tischler.
 Anno 1541. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Gedrg Serter.
 Anno 1542. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Hans Dorn.
 Anno. 1543. *Idem.*
 Anno 1544. Burgermaister Wolfgang Sebbart.
 Richter Michael Frankovitsch.
 Anno 1545. Burgermaister Veit Khüsel.
 Richter Hans Dorn.
 Anno 1546. *Idem.*
 Anno 1547. Burgermaister Wolfgang Sebbart/
 Richter Andre Ester.

- Anno 1548. Burgermaister Hannß Dorn.
Richter Andre Eßter.
- Anno 1549. Burgermaister Hans Dorn.
Richter Blasij Sämertl.
- Anno 1550. lidem.
- Anno. 1551. Burgermaister Hans Dorn.
Richter Andre Eßter.
- Anno 1552. Burgermaister Geörg Ziffner.
Richter Andre Eßter.
- Anno 1553. Burgermaister Geörg Ziffner.
Richter Leonhart Khron.
- Anno 1554. lidem.
- Anno 1555. Burgermaister Michael Frankobitsch.
Richter Blasij Sämertl.
- Anno. 1556. Burgermaister Geörg Ziffner.
Richter Michael Wodopitnik.
- Anno 1557. lidem.
- Anno 1558. Burgermaister Geörg Ziffner.
Richter Leonhart Khron.
- Anno 1559. Burgermaister Blasij Sämertl.
Richter Mary Pregel.
- Anno 1560. lidem.
- Anno 1561. Burgermaister Blasij Sämertl.
Richter Gregor Teschitsch.
- Anno 1562. lidem.
- Anno 1563. Burgermaister Mary Pregel.
Richter Wilhelm Threnber.
- Anno 1564. Burgermaister Blasij Sämertl.
Richter Felix Zolhopff.
- Anno 1565. Burgermaister Lienhart Khren.
Richter Caspar Hochstetter.
- Anno 1566. lidem.
- Anno 1567. Burgermaister Michael Wodopitnik.
Richter Georg Pissanik.
- Anno 1568. Burgermaister Michael Wodopitnik.
Richter Georg Pissanik.
- Anno 1569. Burgermaister Blase Sämertl.
Richter Hans Phanner.
- Anno 1570. lidem.

- Anno 1571. Burgermaister Hannß Phanner.
Richter Felix Tholhopff.
- Anno 1572. Idem.
- Anno 1573. Burgermaister Hannß Phanner.
Richter Hannß Jacob Pichardo.
- Anno 1574. Burgermaister Casper Hochstetter.
Richter Hans Jacob Pichardo.
- Anno 1575. Burgermaister Blase Samerl.
Richter Wolff Gartner.
- Anno 1576. Idem.
- Anno 1577. Bugermaister Lienhardt Khreen.
Richter Sebastian Kantitsch.
- Anno 1578. Idem.
- Anno 1579. Burgermaister Hannß Phanner.
Richter Marx Stettner.
- Anno 1580. Burgermaister Hannß Phanner.
Richter Wolff Gartner.
- Anno 1581. Burgermaister Lienhardt Khreen.
Richter Wolff Gartner.
- Anno 1582. Burgermaister Marx Stettner.
Richter Hannß Khärner.
- Anno 1583. Idem.
- Anno 1584. Burgermaister Wolff Gartner.
Richter Andre Bold.
- Anno 1585. Idem.
- Anno 1586. Burgermaister Wolff Gartner.
Richter Franz Lebertvurscht.
- Anno 1587. Burgermaister Wolff Gartner.
Richter Jacob de Curtoni.
- Anno 1588. Burgermaister Jacob de Curtoni.
Richter Niclas Dulacher.
- Anno 1589. Burgermaister Jacob de Curtoni.
Richter Jacob Grand.
- Anno 1590. Burgermaister Jacob de Curtoni.
Richter Jacob Grand.
- Anno 1591. Burgermaister Marx Stettner.
Richter Andre Alexandrin.
- Anno 1592. Burgermaister Andre Bold.
Richter Andre Alexandrin.
- Anno 1593. Burgermaister Venturin Thrabisan.
Richter Georg Stecklina.

- Anno 1594. Burgermaister Venturin Ehrabisan.
Richter Niclas Dolcher.
- Anno 1595. Burgermaister Michael Kossen.
Richter Leonhardt Job.
- Anno 1596. Burgermaister Michael Kossen.
Richter Venturin Ehrabisan.
- Anno 1597. Burgermaister Michael Kossen.
Richter Mert Schöberle.
- Anno 1598. Burgermaister Antoni Feichtinger.
Richter Michael Zaller.
- Anno 1599. Burgermaister Andre Ehrön.
Richter Hannß Albin / nach dessen Todt Lucas Pest
ted dazumahl die Pest stark regiert / vnd massse
Herzn des Raths gestorben.
- Anno 1600. Burgermaister Joseph Eschaulle.
Richter Michael Ehaller.
- Anno 1601. Burgermaister Andrian Gallfingger.
Richter Mert Schöberle.
- Anno 1602. Burgermaister Andre Ehrön.
Richter Hannß Sanke.
- Anno 1603. Idem.
- Anno 1604. Burgermaister Joseph Eschaulle.
Richter Hannß Wodopivitz.
- Anno 1605. Burgermaister Michael Preiß.
Richter Joseph Mahortschitsch.
- Anno 1606. Burgermaister Michael Preiß.
Richter Hannß Khumberger.
- Anno 1607. Burgermaister Hannß Wadapivitz.
Richter Achaz Umbchel.
- Anno 1608. Burgermaister Hannß Sanke.
Richter Achaz Umbchel.
- Anno 1609. Burgermaister Hannß Sanke.
Richter Gregor Klebeine.
- Anno 1610. Burgermaister Johann Baptista Gidinelli.
Richter Adam Eppich.
- Anno 1611. Idem.
- Anno 1612. Burgermaister Hannß Sanke.
Richter Georg Vnger.
- Anno 1613. Burgermaister Hannß Sanke.
Richter Georg Widitsch.

- Anno 1614. Burgermaister Johan Baptista Bernhardini.
Richter Georg Widitsch.
- Anno 1615. Burgermaister Johann Baptista Bernhardini.
Richter Andre Strobel.
- Anno 1616. Burgermaister Adam Eppich.
Richter Andre Strobel.
- Anno 1617. Burgermaister Adam Eppich.
Richter Georg Widitsch.
- Anno 1618. lidem.
- Anno 1619. Burgermaister Adam Weiss.
Richter Niclas Khlain.
- Anno 1620. Burgermaister Adam Eppich.
Richter Niclas Khlain.
- Anno 1621. Burgermaister Michael Preiß.
Richter Gregor Khunsl.
- Anno 1622. Burgermaister Hannß Baptista Bernardin.
Richter Gregor Khunsl.
- Anno 1623. Burgermaister Johan Baptista Verbez.
Richter Abraham Verlatsch.
- Anno 1624. Burgermaister Georg Widitsch.
Richter Christoph Otto.
- Anno 1625. Burgermaister Johan Baptista Bernardin.
Richter Christoph Otto.
- Anno 1626. Burgermaister Hannß Baptista Verbez.
Richter Gregor Khunsl.
- Anno 1627. lidem.
- Anno 1628. Burgermaister Hannß Baptista Verbez.
Richter Fortunatus Judath.
- Anno 1629. Burgermaister Horatio Carminelli.
Richter Hannß Cornion.
- Anno 1630. Burgermaister Georg Widitsch.
Richter Hans Cornion.
- Anno 1631. Burgermaister Andre Strobel.
Richter Fortunatus Judath.
- Anno 1632. Burgermaister Andre Strobel.
Richter Marx Wis.
- Anno 1633. lidem.
- Anno 1634. Burgermaister Christoph Otto.
Richter Hannß Hainrich Widerkher.
- Anno 1635. lidem.

- Anno 1636. Burgermaister Christoph Otto:
Richter Frank Ciriani.
- Anno 1637. lidem.
- Anno 1638. Burgermaister Gregor Khunstel.
Richter Melchior Stoa.
- Anno 1639. lidem.
- Anno 1640. Burgermaister Marx Wis.
Richter Hannß Hainrich Widerkher.
- Anno 1641. Burgermaister Christoph Otto.
Richter Hannß Hainrich Widerkher.
- Anno 1642. Burgermaister Christoph Otto.
Richter Frank Ciriani.
- Anno 1643. lidem.
- Anno 1644. Burgermaister Marx Wis.
Richter Ludwig Schönleben.
- Anno 1645. lidem.
- Anno 1646. Burgermaister Marx Wis.
Richter Martzin Wurta.
- Anno 1647. Burgermaister Frank Ciriani.
Richter Georg Wertasch.
- Anno 1648. Burgermaister Ludwig Schönleben.
Richter Georg Wertasch.
- Anno 1649. Burgermaister Ludwig Schönleben.
Richter Domenico Brogioli.
- Anno 1650. Burgermaister Georg Wertasch.
Richter Domenico Brogioli.
- Anno 1651. Burgermaister Georg Wertasch.
Richter Jacob Seifer.
- Anno 1652. Burgermaister Ludwig Schönleben.
Richter Jacob Seifer.
- Anno 1653. Burgermaister Ludwig Schönleben.
Richter Hannß Keringer von Körenberg.
- Anno 1654. lidem.
- Anno 1655. Burgermaister Georg Wertasch.
Richter Domenico Brogioli.
- Anno 1656. lidem.
- Anno 1657. Burgermaister Hannß Keringer von Körenberg.
Richter Jacob Seifer.
- Anno 1658. lidem.

- Anno 1659. Burgermaister Hannß Keringer von Körenberg.
Richter Johan Maria Pischon.
- Anno 1660. lidem.
- Anno 1661. Burgermaister Hannß Keringer von Körenberg.
Richter Jacob Seiter.
- Anno 1662. lidem.
- Anno 1663. Burgermaister Gian Maria Pischon.
Richter Johan Baptista Dolnitscher.
- Anno 1664. lidem.
- Anno 1665. Burgermaister Johan Maria Pischon.
Richter Lucas Strenor.
- Anno 1666. Burgermaister Hannß Keringer.
Richter Lucas Strenor.
- Anno 1667. Burgermaister Hannß Keringer von Körenberg.
Richter Johan Baptista Dolnitscher. I.
- Anno 1668. lidem. II.
- Anno 1669. lidem III.
- Anno 1670. Burgermaister Johan Maria Pischon.
Richter Johan Bartlmees Bosio.
- Anno 1671. lidem.
- Anno 1672. Burgermaister Johan Baptista Dolnitscher.
Richter Johan Bartlmees Bosio.
- Anno 1673. Burgermaister Johan Baptista Dolnitscher.
Richter Gregor Staudach.
- Anno 1674. lidem.
Registrator Michel Zhinscher.

